ÚJ!

ötlet

video magazin

1988.
VI. évf. 6. (13.) szám
Ára: 39 Ft

MOKÉP VIDEOTÉKA

VI., MAJAKOVSZKIJ U. 40.

NÉPSZERŰ OPERÁK, OPERETTEK CSAK VIDEÓN

A DENEVÉR (175 PERC)

Johann Strauss operettjének felvétele 1983-ban a Covent Gardenben készült
Vezényel: Placido Domingo
Szereplők: Kiri Te Kanawa, Hildegarde Heichele, Dennis O'Neil
Rendezte: Humphrey Burton

OTELLO (145 PERC)

Verdi operájának felvétele 1982-ben a veronai Arénában készült
Vezényel: Pesko Zoltán
Otello: Vladimir Atlantov
Desdemona: Kiri Te Kanawa
Rendezte: Preben Montell

PILLANGÓKISASSZONY (140 PERC)

Puccini operájának felvétele 1983-ban a veronai Arénában készült
Vezényel: Maurizio Arena
Pillangókisasszony: Raina Kabaivanska
Pinkerton kapitány: Nazzareno Antinori
Rendezte: Brian Large

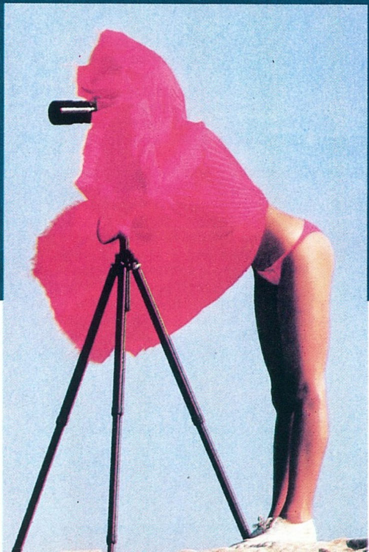
MŰSOROS VHS KAZETTÁK:
Mokép Video

Kedves Olvasó!

Három hónapja, mikor májusi számunkban közzétettük a legnagyobb video-, tv- és fotóberendezéseket gyártó cégek NSZK-beli márkaképviseleteinek címeit, hogy alkalmasint segítséget kérhessen elromlott készüléke javíttatásához, vagy prospektust egy új típusról, minden eddiginél nagyobb számban kezdtek szerkesztőségünkbe érkezni műszaki tanácsokat kérő levelek. Kiderült ugyanis, hogy a hazai képmagnósok egy része nem valamilyen bonyolult technikai problémával küszködik, hanem igencsak hétköznapi gondjai vannak, de ezek megoldásában nemigen talál készséges (szerviz)tanácsadóra.

Szegedi olvasónk például hiába próbálkozik scart kimenetű képmagnóját a DIN videobemenetes televízióba csatlakoztatni (e kérdéssel s a csatlakoztatás házi megoldásaival egy későbbi számunkban részletesen is foglalkozunk), hódmezővásárhelyi levelezőnk pedig már három szervizben próbálta hazai hangnormára honosíttatni külföldön vett magnóját, de csak a pénzét és az idejét költötte el, a magnó meg sem mukkan. Sokan érdeklődnek többször megírt témánk, a műszaki szakembereink által nem igazán jó szívvel ajánlott tisztító kazetták iránt is. A levelek javarészt vidékről érkeznek, ami feltehetően azt jelzi, hogy a községekben, városokban lakók még a fővárosiaknál is kényelmetlenebb helyzetben találják magukat, ha kisebb-nagyobb gondjuk támad készülékeikkel.

Ezért, mint már több alkalommal, újra telefonos tanácsadó szolgálattal állunk olvasóink rendelkezésére. Szeptember 26-án, hétfőn délután 15–17 óra között a 203-803 és a 203-804-es telefonszámon várják hívásukat műszaki rovatvezetőink és a szerkesztő:

VIDEOVILÁG

FILMGLÓBUSZ

TESZT ÉS TECHNIKA

HÁZUNK TÁJA

VÁSÁRLÁS

KILÁTÓ

Az Ötlet hetilap magazinja · Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán · Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád · Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103–105.
Levélcím: Budapest 1986 · Telefon: 203-803, 203-804 · Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Király G. István igazgató
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16.
Kossuth Nyomda, Budapest 88.0456 · Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
Címlap: Csibi Zsuzsa és Prohászka Imre
HU ISSN 0237-5141

Remény és dicsőség
(HOPE & GLORY)

Elmúlt a háborús filmek divatja; évek óta nem készült A híd túl messze van vagy A piszkos tizenkettőhöz hasonló zsánerű és sikerű film. Valószínű, hogy John Boorman filmje, a Remény és dicsőség is csak Angliában arat majd sikert, hiszen ez a történet róluk szól, London második világháborús éveiről, az ott lakók életéről, szenvedéseiről.

Boorman saját családjának élményeiből merítette a film alaptörténetét: a háborús évek egy kisfiú szemszögéből. A náci bombák és bombázók miatt állandóan riadókészültségben élő londoni család semmiben sem különbözik az „átlagangoltól". A férfi látástól vakulásig robotol egy üzemben, majd önkéntesnek áll be, az asszony pedig egyre nehezedő körülmények között próbálja meg biztosítani két gyermekének az asztalra valót. Mivel az iskola már régen nem működik, a kisfiú egész napja szabad. A legkisebb félelemérzet nélkül cselleng az omló házfalak között, s rá sem hederít a felvijjogó szirénák hangjára – gondtalanul játszik. Nővére, aki már tizenöt éves nagylány, viharos gyorsasággal nővi ki a kamaszkort és válik hetek alatt felnőtté. Festi magát és a tánciskolában megismerkedik egy kanadai katonával, akibe beleszeret.

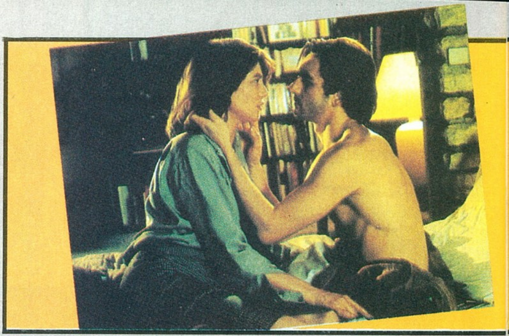
Az újságok már győzelmi jelentéseket harsognak, sokan a háború gyors befejezéséről beszélnek. A kórházak megtelnek sebesültekkel, egyre nehezebb a megélhetés, s közben a kis család részeire szakad. Keserű, kiábrándító kép ez egy tragikus történelmi kor embereiről, azokról, akik olyan időben kénytelenek élni, amikor az életben maradás is dicsőségnek számít.

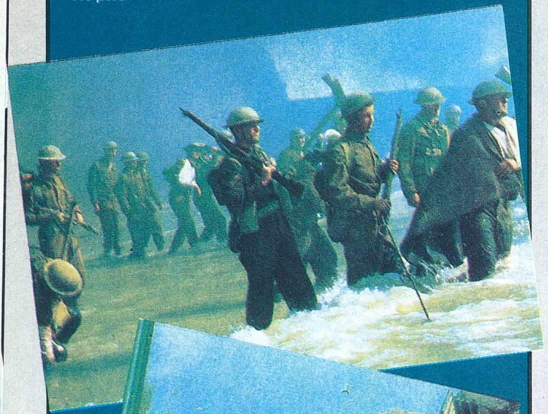
Nagy-Britannia, 1987

Főszereplők: Sarah Miles, David Hayman, Derrick O'Connor

Rendezte: John Boorman

110 perc

A halott (THE DEAD)

Ha vannak megfilmesíthetetlen művek, akkor James Joyce-éi azok. Az Ulysses című több száz oldalas regénye például huszonnégy óra története, de ebben az idősávokra szabdalt regényben benne rejlik jó néhány ember egész élete. Eddig csak a Finnegan's Wake című munkáját filmesítették meg, fekete-fehér kivitelben, amolyan kísérletképpen. A Dubliniak (Dubliners) című elbeszélésgyűjtemény legszebb darabját azonban most az amerikai filmművészet egyik legnagyobb alakja, a nyolcvanéves John Huston filmesítette meg.

A halott című elbeszélés 1904-ben, Dublinban játszódik egy nagypolgári család házában, karácsony estéjén. Az időpont és a helyszín különösen fontos, hiszen ebben az időben kezdett öntudatra ébredni az addig meghasonlott ír értelmiség, ekkor kezdődtek el azok a szellemi mozgalmak, amelyek az ír kultúra és hagyományok felélesztését voltak hivatva szolgálni. Egy este néhány órájában sűrítve érezheti át az olvasó a múlt és jövő különös keveredését, a hagyományok és az új idők találkozását.

Mrs. Morkan házába sorra érkeznek a vendégek, köztük a főhős, Gabriel – ha egyáltalán főhősnek lehet őt nevezni. Az estély a báli mulatságok nemzetközi forgatókönyve szerint zajlik le: táncolnak, beszélgetnek, flörtölnek és zongoraszólót hallgatnak, vagyis a külső szemlélőnek semmi sem utal arra, hogy valami nagyon fontos dolog történik. És mégis. A párásodó ablaküvegek mögött egy új korszak kezdetének lehetünk tanúi, mert a bál történései közt megérezzük egy elnyomott nép polgárainak metamorfózisát. Joyce novellája és a belőle készült film nekünk, magyaroknak talán még többet mond, mint más nemzetek fiainak, hiszen az akkori ír viszonyok sok tekintetben megfeleltek a „békebeli" Monarchia Magyarországának.

USA, 1987

Főszereplők: Anjelica Huston, Donald McCann, Helene Caroll

Rendezte: John Huston

83 perc

Életem asszonya

(LA FEMME DE MA VIE)

Simon, a harmincöt éves átlagférfi, hegedűs egy kisváros zenekarában. Élete kilátástalan, szorongásokkal és félelmekkel teli. Gyökértelenül lézeng a XX. század utolsó harmadában, céltalanul morzsolja napjait, s jobb híján iszik. Alkoholba öli minden keserűségét, reményvesztettségét, s iszik azért is, hogy szorongásán úrrá legyen. Labilis idegállapotán, kétségein az sem segít, hogy kedvese, a zenekar női dirigense, Laura igazán szereti és ragaszkodik hozzá.

Egy este az együttlétet nagy ivászattal fejezik be, ami gyászos következményekkel jár: két napig szinte eszméletlenül fekszik lakásában a férfi. Elhatározza, hogy leszámol eddigi életével, és megváltozik. Végiggondolja a menekülés lehetőségeit, irányait. Számba veszi az előtte álló jövő kilátástalanságát és ismét az alkoholhoz menekül.

Ekkor érkezik a városba Pierre, s mindent felborít. Beleszeret a karmesternőbe – akit Jane Birkin alakít –, és barátságba keveredik Simonnal is. A furcsa szerelmi háromszög látszólag mindenkinek megfelel. Simon végre leszokik az ivásról, s minden erejét jövőjének szenteli. Lauráról azonban nem tud lemondani...

Franciaország, 1986

Főszereplők: Christopher Malavoy, Jane Birkin, Jean-Louis Trintignant

Rendezte: Regis Wargnier

97 perc

Lehet-e egy hajasbabát szeretni? A kérdés így pontatlan. Lehet-e egy embernagyságú, plasztikból készült, kirakati babába szeretni? A kérdés így már helyes, a választ viszont nem egy filmtől, hanem inkább egy pszichológustól lenne illdomos várni. A Mannequin című film pontosan erről a meglehetősen különös érzésről és következményeiről szól.

Nem tudni, miért, a fiatal állástalan festőművész, Jonathan Switcher különös álmokat lát. Arról álmodik, hogy egy próbababákat és kirakati babákat gyártó üzemben egyszer csak megelevenednek az élettelen testek, s mindből csodálatosan szép lány lesz. A különös látomás napjaiban a fiú végre állást kap egy áruházban, de művészi hajlamait csomagküldönci beosztásában nem sikerül kiélnie. Talán ezért is áll meg minden kirakat előtt, a babákat bámulva. Végre megtörténik, amire várt. Az egyik fényes portál mögött egy csodálatosan szép hölgyet fedez fel a konfekcióáruk burkában.

Beleszeret az élettelen műanyagdarabba, és addig mesterkedik, míg végre szobájába cipelheti zsákmányát. Vele akar lenni éjjel-nappal. Becézgetni, szeretni akarja. Az elmegyógyintézettől egy váratlan fordulat menti meg – éppen időben.

A lány ugyanis lassan életre kel. Tüstént kiderül, hogy a fiúnak igazi, nemes szíve és még ennél is jobb látása van. Megérzi ugyanis, hogy a műanyag mellkas mögött is élő szív dobog – ha nem is túl fiatal. A különös modellbábu ugyanis valójában egy több ezer éves egyiptomi hölgy – „tartósított" kivitelben –, aki háborúkat, uralkodókat és birodalmakat túlélve most az igaz szerelem hevétől életre kel. Erről szól ez a zűrzavaros és meglehetősen naiv film.

USA, 1986

Főszereplők: Andrew McCarthy, Kim Cattral, Estelle Getty

Rendezte: Michael Gottlieb

87 perc

A próbababa

(MANNEQUIN)

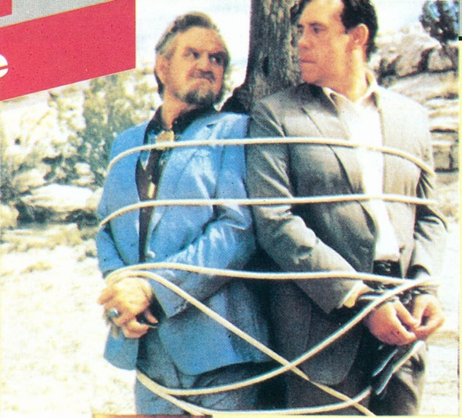
Botrányos szerencse

(OUTRANGEOUS FORTUNE)

Két férfi vetélkedik egy nő szívéért. Megvívnak egymással, párbajoznak, a Szentföldre zarándokolnak, vagy éppen bankot rabolnak, hogy az áhított nőszemély az övék legyen. A párválasztás ősi rítusa – vagyis az, hogy a férfi küzd a nő kegyeiért –, úgy tűnik, már a múlté, sőt néhány pszichológus arról is beszél, hogy valójában a férfiak a női természet áldozatai – ezen a téren is – testileg-lelkileg kiszolgáltatottak a „gyengébb" nemnek. Valószínűleg ez a megközelítés tetszett meg Arthur Hiller rendezőnek, amikor fejéből kipattant a Botrányos szerencse című film alapötlete. Feje tetejére állította a megszokott sablonokat, a mindennapi életben tapasztalható jelenségeket, s ebből alkotta a vérbő komédiát.

Az alapképlet végletesen egyszerű: két asszony vadászik egy férfira. Lauren (Shelley Long alakítja) kiegyensúlyozott családi életet élő nő, akinek már egy kisiskolás lánya is van. Sandy – Bette Midler alakítja – szinte mindenben vetélytársnője, ellentéte. Független, önálló asszony, akinek egyetlen vágya, hogy Michael felesége legyen. A férfi egyébként tanító – legalábbis annak látszik. Később kiderül, hogy a tanár tulajdonképpen egy elvetemült szélhámos, sőt kém, ám a hölgyek mit sem sejtenek. Szerencsére még egymásról sem tudnak, így mindketten azt hiszik, hogy egyedül birtokolják a különös férfi szerelmét. Gyanúra csak váratlan eltűnései és titokzatoskodó szokásai adnak okot, de a szerelem még a hölgyek esetében is vak...

Michael egy napon bombamerénylet áldozata lesz, s a holttest azonosítására véletlenül egy időben jelenik meg a két nő. Találkozásuk nem fullad veszekedésbe, sőt meglepő módon barátság szövődik a két „özvegy" között. A kölcsönös vonzalmat pedig csak erősíti a kölcsönös gyanú, hogy a tetem nem a szívtipró tanítóé. Közös nyomozásra indulnak tehát...

USA, 1986

Főszereplők: Bette Midler, Shelley Long, Peter Coyote

Rendezte: Arthur Hiller

95 perc

A szuperfű

(THE SUPERGRASS)

Nagy-Britannia, 1985

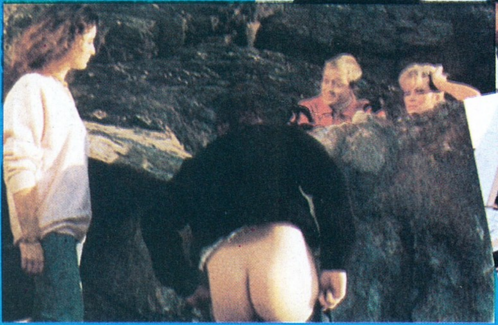
Főszereplők: Adrian Edmondson, Jennifer Saunders, Dawn French

Rendezte: Peter Richardson

90 perc

Az érinthetetlenek

USA, 1987

Főszereplők: Sean Connery, Robert DeNiro, Kevin Costner, Andy Garcia

Rendezte: Brian di Palma

Chicago, 1931. A helyszín és a dátum mellől csak Al Capone hiányzik, akinek a neve szorosan kötődik a városhoz. Az egykor hírhedt maffiavezér alakja ma legendákkal övezett és sokszor került már a filmvászonra is. 1959-ben például Rod Steiger alakította – de valószínű, hogy a maffiafilmek közül Brian de Palma filmje vonultatja fel a legnagyobb sztárokat. Al Caponét az Angyalarcban és a Misszió című filmben is főszereplő Robert DeNiro, Eliot Nesst Kevin Costner, Jimmy Malone-t pedig Sean Connery alakítja. A „Nagy Szesztilalom" éveiben játszódó film bővelkedik fordulatos eseményekben, hiszen nem kevesebbről van szó, mint hogy kié lesz a hatalmas üzlet. A maffiacsaládok egymás között és családon belül is folytatják könyörtelen harcukat a hatalomért és soha nem lehet tudni, hogy a következő pillanatban ki a barát s ki az ellenség. A harmincas évek kegyetlen alvilága ugyanis csak egyetlen törvényt ismer; az erősebb nyer, s a gyenge elbukik.

A film 47 éves rendezője, Brian di Palma rendkívüli alapossággal készítette elő filmjét. Nem csupán a filmtörténet összes Capone-filmjét nézte meg, elolvasta az erről a korszakról íródott könyveket, sőt az egykori fényképfelvételek nyomán készítette el a ruhákat és a bárok berendezéseit. Az alapos munkának persze nagy ára volt: a film költségvetése 24 millió dollárt tett ki, ami ugyan jóval kevesebb egy szuperprodukció büdzséjénél, de meghaladja az ilyen típusú filmekre fordított pénzt.

A „maffiatanulmányoknak" hála – hiszen Al Capone mellett társai életrajzát is feldolgozta – a mellékalakítások is legalább olyan életszerűek, mint a főszereplőé, sőt Sean Connery, akit legutóbb A rózsa neve című filmben láthattunk – ebben a filmben nyújtott alakításáért a legjobb karakteralakításért járó Oscar-díjat is megkapta.

Eric Idle, Michael Palin, Terry Jones, Graham Chapman – ismeretlen nevek. Ha hozzátesszük, hogy ők a Monty Python tagjai, akkor sem sokan csapnak a homlokukra. Ez az angol komikusokból álló csoport bemutatkozott már a magyar nézőknek is, a Gyaloggalopp című filmmel. Nem aratott közönségsikert, pedig a brit komikusok egészen eredeti humorral mutatják be a múlt és jelen eseményeit, s a Gyaloggalopp (eredeti címén Monty Python and the Holy Grail) magyar fordítása briliánsan sikerült.

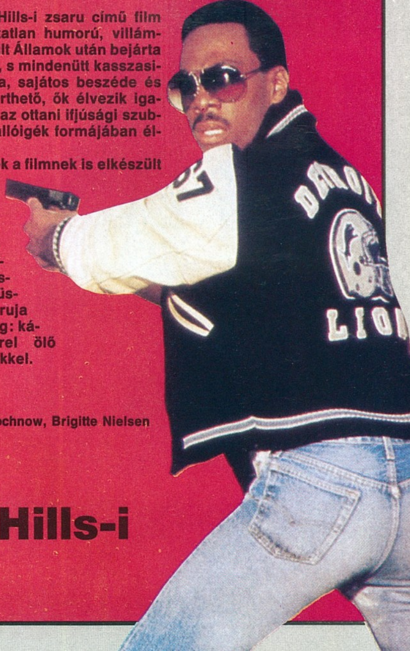
Az 1975-ben forgatott film óta a „fiúk" több könyvet, tévéshowt és három filmet készítettek: a Brian élete (Monty Pythons Life of Brian) és Az élet értelme (Monty Python's the Meaning of Life) után az idén tavasszal került a videoboltokba legújabb filmjük, a Szuperfű, Arthur király mondaköre, egy kortárs Jézus és korunk nagy kérdései után a kábítószer-kereskedelem került filmjük középpontjába. A „fehér port" forgalmazó kereskedőket, a kábulatért mindenre hajlandó klienseket és persze a gengszterek nyomában lihegő rendőröket.

A főhős egy átlagos mai férfi, Denis, akit az különböztet meg kortársaitól, hogy egészen kiválóan blöfföl, vagyis folyékonyan hazudik. Egy este valamelyik „elosztóhely" környékén őgyeleg, s a rendőrség természetesen lecsap rá. Az őrszobán persze ismét folyamatosan hazudik, ami először bosszantja a rend éber őreit. Később felfedezik, hogy kivételes képességeit a kábítószer elleni harcban is kamatoztatni lehetne, ezért mint beépített ügynököt az „oroszlánbarlangba" vetik, vagyis beépítik a kábítószer-kereskedők hálózatába. Denis életében új színfolt jelenik meg: a halálfélelem.

Stand-up comedian. Így nevezik az Egyesült Államokban azt a különleges egyént – nem színészt –, aki némi humorérzékkel megáldva elhatározza, hogy az éjszakai bárokban keresi meg a kenyerét. Mivel a szerencsejátékkal hadilábon áll, s hangszeren nem játszik, humorérzékét és vicceit igyekszik eladni. Feláll az asztalok előtt elhelyezett színpadra és elkezd beszélni. Ha nevetnek rajta, maradhat, ha nem, másnap már új munka után nézhet. Tízezer közül egynek azonban nagy szerencséje van, nevét felkapják, tévéképernyőre kerül, showműsorokban lép fel, Las Vegasba hívják. Az elmúlt években mindössze néhányuknak sikerült az igazi karrier: kilépni a jópofa fiú skatulyájából.

Ilyen Eddy Murphy, a Beverly Hills-i zsaru című film főhőse, a fekete bőrű, ellenállhatatlan humorú, villámgyors öklű rendőr. A film az Egyesült Államok után bejárta a világ szinte valamennyi országát, s mindenütt kasszasikert aratott, pedig Murphy humora, sajátos beszéde és szlengje csak az amerikaiaknak érthető, ők élvezik igazán. Sajátos kifejezései pedig már az ottani ifjúsági szubkultúra részei lettek, s modern szállóigék formájában élnek tovább.

Mint minden nagy sikernek, ennek a filmnek is elkészült a folytatása, a Beverly Hills Cop II, hasonló szereplőkkel és „szereposztással!", Murphy az első részben barátja gyilkosait kereste, s így jutott el egy jólszituált üzletemberekből álló maffiához, majd megvívta magányos harcát, s győztesként távozott Los Angelesből. A füstös, bűnözőkkel teli nagyváros zsaruja most is ugyanazokkal mérkőzik meg: kábítószer-kereskedőkkel, hidegvérrel ölő úriemberekkel és bugyuta rendőrökkel.

USA, 1987

Főszereplők: Eddie Murphy, Jürgen Prochnow, Brigitte Nielsen

Rendezte: Toni Scott

99 perc

A Beverly Hills-i zsaru II.

Védjegyük a mellbőség: Sabrina Salerno, Serena Grandi és Linda Lusardi felélénkít több millió férfit. Jellegzetes olasz filmkarrier némi tehetséggel, állítólag jó hanggal és hatalmas keblekkel...

„»Amore« a divat: a legforróbb szexsztárok Olaszországból érkeznek! Dalaikkal, filmjeikkel meghódítják a szíveket. Szép órák, szép lányokkal..." – írja az NSZK-beli Video Magazin elragadtatott hangú beszámolójában. „Boys, boys, boys – szórakozni szeretnék, készen állok egy nyári szerelemre" – ezekkel a szavakkal csábít a rekedtes-fátyolos hangú Sabrina Salerno. A 19 éves genovai Sabrina napjaink sztárja. Minden mozdulata és minden gesztusa erotikát, puha ágyak utáni csillapíthatatlan vágyat áraszt. Sabrina hál'istennek szívesen és gyakran mutatja meg azt, amije van.

„Az erotikus kisugárzás hozzátartozik image-omhoz" – mondja ez az izzó tekintetű, fantasztikus mellbőséggel (101 cm) megáldott bájos gyermek. „Az aktfotók számomra nem jelentenek semmi piszkosat – véli kedvesen –, ez egyszerűen a munkám egyik vetülete, és végtére is sok nagy sztár kezdte valamikor ugyanígy". Magánéletében is ilyen forró és nyílt? „A karrierem mellett sajnos nem marad időm egy szorosabb kapcsolatra, pedig nagyon erős érzelmeim vannak és vágyom a szerelem után" – meséli Sabrina.

A rajongók csodálata és az énekes szexszimbólumként elért sikerei a jelek szerint egyelőre teljesen kielégítik. Már 15 évesen megválasztották Miss Lidónak és Miss Liguriának, majd ezután meredeken ívelt fel pályája énekesnőként (ki nem találnák első kislemezének címét: Sexy Girl), tévébemondónőként és filmszínésznőként. A közeljövőben Sabrinával készít filmet Xavier Cugat, Rita Hayworth felfedezője. Az *Egy csillagot felfedeznek* című alkotásban természetesen ő játssza a főszerepet. Sabrina művészetének elmélyült tisztelői tehát izgatottan várhatják a következő leleplezéseket. De már most örülhetnek a másik „Bomba italiana" jelenlétének: Serena Grandi a mozikban és videón most megjelent *Giuliá*ban mutatja be képességeit.

A 29 éves római Serena elcsábít és a filmismertető visszafogott stílusával élve rabszolgájává tesz egy férfit. Ami Giulia számára izgató kaland, az a szerető, Emilio számára a Nagy Szerelem. Serenától, mint mindig, most is sok meztelenséget és erős érzelmeket kap a néző. „Ez az utolsó ruha nélküli szerepem" – mondja a drága. Serena a jövőben szeretne karakterszerepekre átváltani. Példás kebelmérete (110 cm!) tehát hamarosan legendává válik...

Utódjaként Linda Lusardit, a Londonban élő olasz fotómodellt emlegetik, aki pillanatnyilag Peter Ustinovval forgat. A 27 éves Linda a filmben görög istennőt alakít, aki a tengerből azért emelkedik ki, hogy örömöt szerezzen az ember fiainak. Milyen igaza van!

OLASZORSZÁG ÚJ SZEXBOMBÁI

Sabrina, Serena és Linda

Egy film, amely leplezetlenül mutatja be két külön világból származó ember szenvedélyes, érzéki kapcsolatát. Egy film, amely lehet remekmű és lehet provokáció. Egy film, amely azt állítja, ágyékunk ösztöneit szabadjára engedni, alkalmasint maga lehet a szerelem.

Minden egy szabályos szextámadással kezdődik. Patrick, a gengszter (Stéphane Ferrara) egy bisztróban beszédbe elegyedik Catherine-nal, a színésznővel (Catherine Wilkening), majd néhány perc múlva ráveti magát: az utca kellős közepén magáévá teszi, állva, egy autónak döntve. Marcangolva és félelemmel, meggyötörve és győzelmesen. Ellenőrizhetetlen szenvedélyek, őrület, szerelem, erotika – elmosódnak a határvonalak.

Semmi előjáték, semmi gyengédség – a fiatal nő mégis az erőteljes, agresszív szexualitás rabjává válik. Könyörög a szerelméért, megalázkodik, a férfi pedig szégyentelenül megalázza. Az állatias kapcsolat katasztrófába torkollik. Catherine csak látszólag áldozat, intellektuálisan ugyanis fölötte áll „legyőzőjének" – láttunk már férfi–nő kapcsolatban ilyet. Ráadásul színésznő, aki éppen első színpadi szerepére készül. Patrick éppen kapóra jön neki, hiszen általa olyan érzelmi és lelki tapasztalatokra tehet szert, amelyek eddig ismeretlenek voltak számára. De a testi szerelem hosszabb távon mégsem lehet meg szellem és lélek nélkül. Catherine elhagyja, ezt viszont Patrick nem viseli el.

Az *Öld meg, amit szeretsz!* nem áltat, nem csal, olyannak mutatja a dolgokat, amilyenek azok a valóságban... Provokálni akartam" – mondja Pinheiro, a rendező. Ez aztán sikerült neki is, a főszereplőknek is, akik lenyűgöző alakítást nyújtanak.

Franciaország, 1987

Főszereplők: Stéphane Ferrara, Catherine Wilkening

Rendezte: José Pinheiro

98 perc

Starlight

Öld meg, amit szeretsz!

(MON BEL AMOUR)

A csodafelnőtt

Tizenkilenc éven át haláláig forgatott és vágott, soha be nem fejezett, ám torzónak is tökéletes filmjében *Orson Welles* maga szinkronizálta Don Quijotét és Sancho Panzát is. Egy filmben, melyet tulajdonképpen némafilmnek szánt, s amelyben egyik szerepet sem ő játszotta. Étel- és élethabzsoló kétembernyi termete Sanchónak, hajthatatlan és gyerekes meg nem alkuvása Don Quijoténak predesztinálta volna. Színész volt – de nem szeretett játszani. Tehát a gesztus, mely az Ég és a Föld emberét, ezt az ellentétes, de csak együtt győzedelmes párost az ő zengő basszusán szólaltatta meg – nem a mindent eljátszani akaró mohó színészé, hanem a bábszínházat játszó gyermeké.

Hároméves korában kapott marionettbábszínházával Shakespeare-tragédiákat játszott. Csodagyerek volt. Huszonéves korában „kapott" felnőtt társulatával is Shakespeare-tragédiákat játszott. Felnőttkori bábszínházának színészei gyűlölték, ahogy a bábuk érezhetnek mozgatójuk iránt. Ám ugyanők imádták is, és lelkesen engedelmeskedtek neki. Csodafelnőtt volt ugyanis.

A rádióból esztrádzene szól az *Utolsó visszaszámlálás* című 1978-as amerikai filmben. A zenéhez rögtön odaképzelhetjük a gigantikus színpadot, a színes fényeket, süllyedő-emelkedő lépcsőket, őrjítő szőrmékben-selymekben seprűszempillájú szőke nőt, a hadseregnyi tánckar villogó fehér fogait. A minden emberi kétségbeesést (villogó fehér) fogcsikorgatva tagadó zene látvánnyá habosított formáját. Aztán felsrófolt férfihang szólal meg: „Orson Welles, aki a botrányos ***Támadás a Mars bolygóról*** című hangjátékával tűnt föl három évvel ezelőtt, most filmet forgat *Aranypolgár* címen..."

A rádióhallgató haditengerészek, mind húsz év körüli fiúk, most már felkapják a fejüket. Tudvalevő ugyanis, hogy Orson Welles Aranypolgár című filmje 1941-ben rengette meg Hollywoodot. Azt a Hollywoodot, ahol harminchat év múlva az Utolsó visszaszámlálás című mesét is forgatják majd, egy hatalmas repülőgép-anyahajóról, mely időcsapdába kerül, s hirtelen 1941 decemberében találja magát...

Az a Hollywood példátlan nagylelkűséggel ajánlott föl pénzt, paripát fegyvert és minden gyártói jogot a huszonöt éves színész-rendezőnek hogy aztán kivesse magából hálátlan és hűtlen fiát. Az Aranypolgár ugyanis 1941-ben nem hoz közönségsikert. Csak anyagi bukást. Az 1978-as fiúknak mégis jelent valamit ez a név: Orson Welles, s ez a cím: Aranypolgár. Hallatán döbbennek rá ugyanis, hogy a vattacukor-muzsika nem valamiféle nosztalgiaműsorból, hanem a legvalódibb jelenből árad...

„Amikor elindultam újra megnézni (...) attól féltem, hogy a film megöregedett. Újra megnéztem a filmet. Más szemmel. Más szívvel. És nincs mit tennem, beszélnem kell róla. Dörömböl bennem" – így Louis Aragon a filmesztétika-

tankönyvekbe merevedett Aranypolgárról. Arról a klasszikus filmről, mely formailag untig ismert áldokumentum-gyűjtemény, sztoriját tekintve pedig melodramatikus karriertörténet. Welles, aki bűvésztrükkökből és jóslásból is élt egy darabig, illuzionista könnyedséggel fordítja ki az unt formákat. A dokumentum hidegsége lélegzően emberi asszociációsorrá forrósul, a melodrámából eltűnik a „melo-", a karriertörténetből a karrier. Ám ne higgye senki, hogy az Aranypolgár nem szórakoztató film. Főhőse, Kane, igazi amerikai show-manként igazi amerikai poénokat szikráztat föl. Az újságíró nyomozó munkája úgy adagol újabb és újabb részleteket a képhez, ahogy ez legigazibb, legprofibb, leghollywoodibb krimikben szokás. Ebben az ízig-vérig filmes filmben a beállítások és a színészi játék sokszor nemhogy színházias, de egyenesen operai. Soha nem szűnő feszültség árad a képekből, amikor a kisszerű, az esetleges, az egyszeri ezzel az operai előadásmóddal szikrázik össze.

Nem csoda hát, hogy az Aranypolgár a mindenkori filmművészetek etalonja, a mindenkori professzionalista közönségfilmgyártók is kimutathatóan sokat tanultak tőle.

A győzelem lehetősége és szabadsága körül bonyolódik minden idők egyik leghomályosabb krimije, az 1947-es „A sanghaji asszony". Ez az Aranypolgárnál is nagyobb bukás. Még a közimádatnak örvendő idol, a főszereplő *Rita Hayworth* nem segít. A producer ezer dollárt ajánl fel annak, aki legalább megmagyarázza neki a film sztoriját. Ha a filmre fordított pénze nem is, ez az ezer dollár megmaradt, a feladatra ugyanis még Welles sem vállalkozott.

Noha több nyilatkozatában is hangsúlyozta, hogy a legszélesebb értelemben vett tömegeknek csinálja filmjeit, A shanghaji asszonyban többszörösen is ujjat húz vele – a Közönséggel. Felrúgja ugyanis a krimik összes íratlan szabályát. A főhős, a Keményöklű Fickó kötelező győzelmét. Az általa képviselt Jó diadalát a legtöbbször fizikailag is megsemmisülő Rossz fölött. Nem teljesíti be a film kiindulópontjául szolgáló szerelmet. A kedvencet, Ritát megbocsáthatatlan bűnnel terheli, ráadásul hosszú vörös sörényét is levágja, rövid, szőke hajú nőt csinál belőle. Marilyn Monroe-t még senki sem ismeri, (ekkor még maga is barna hajú), Hayworth karrierjét pedig „elvágja" ez a hajvágás. S végül, de nem utolsósorban: a sztori logikája áldozatul esik az atmoszférának, a kapcsolatok rajzának, a képi ötleteknek.

Rossz krimi – de nagyon jó film A sanghaji asszony.

Itt a *titokzatosság* funkciója megváltozik, még az Aranypolgárhoz képest is: nem a dolgok ködösítésére, elkenésére, hátborzongatásra használt eszköz, hanem tartalom és filozófia. Welles erősen igényt tart a néző aktív részvételére; nem az eltitkolt információk kibogozásához, hanem a jellemek, indítékok, kapcsolatok értelmezéséhez. S mert tiszta, egyértelmű jellem, indíték és kapcsolat nincs a filmben – így lesz annak fantasztikuma a legkiválóbb realizmus. Így sugároz filozófiát: az egyértelmű ítéletek, az egysíkú gondolkodás elutasítását.

A Keményöklű Fickó, főhősünk, kövérkés, mosolytalan gyilkos. Kelttésztaarcából egy kíméletlenül, szavak nélkül ítélő ember fekete szemei sütnek ránk. Orson Welles szemei. Állandó, majdnem merev távolságtartás, ugyanakkor valamilyen színészi alakításon túli szemérmetlen személyesség, hajthatatlan felnőttség és csecsemős naivitás – ellentétek nyugtalanító keveréke Orson Welles a színész. Orson Welles, a személyiség.

„Ha van fegyverünk, késünk, és a másiknak nincs, vagy címünk, rangunk, pénzünk, és a másiknak nincs – az *adu.* Enélkül nincsenek kemény legények" – szól a tanítás ***A sanghaji asszonyban.*** Fájdalmas és részvéten túli kijelentés zeng a filmből: menthetetlen rabok vagytok! Rabjai vagytok az adunak, amivel a partit megnyerni igyekeztek. Pénz, hatalom, szexepil, tekintély – börtönötök rácsa. Ez a motívum, a rabság motívuma, mely az egész wellesi életműben ***a kijátszhatatlan végzet*** szerepét játssza.

Amikor a Keményöklű Fickó, Michael O'Hara végleg magára hagyja a híres tükörlabirintusban egymás képére lövöldöző, haldokló házaspárt, akkor látjuk csak tisztán: ő is rab. Illúziótlan keményöklűségének rabja.

Mert győzni muszáj.

Faragó Zsuzsa

ORSON WELLES FILMJEI

- 1940–41 Aranypolgár (Citizen Kane)
- 1941–42 Az Ambersonok tündöklése (The Magnificent Ambersons)
- 1942–43 Journey into Fear (Utazás a félelembe)
- 1945–46 Az óra körbejár (The Stranger)
- 1946–48 A sanghaji asszony (The Lady from Shanghai)
- 1948 Macbeth
- 1949–52 Othello
- 1954–55 Mr. Arkadin (Confidential Report, Bizalmas jelentés)
- 1957–58 Touch of Evil (A Gonosz érintése)
- 1958 The Fountain of Youth (Az ifjúság forrása)
- 1962 A per (The Trial)
- 1964–66 Chimes at Midnight (Falstaff, Éjféli harangok)
- 1966–68 The Immortal Story (Halhatatlan történet)
- 1973–75 F for Fake (H mint Hamisítvány)
- 1978 Filming Othello (Az Othello forgatása)

Kezdjük a legvégén

...mert ugyebár a monitor az utolsó láncszem minden videokonfigurációban. Úgy tűnik, hogy hosszú idő után most a monitorok terén kell újítani annak érdekében, hogy a legjobb minőségű képet nézhessük. A szuper-VHS, a szuper-Beta, az ED-Beta (és ezzel a sornak még nincs vége, lásd alább) annyira jó képrögzítést tesz lehetővé, hogy a régebbi átlagos vételi körülményekre konstruált tévék és monitorok nem képesek maradéktalanul visszaadni a rögzített videojel minden részletét. A szuper-VHS kapcsán már szóltunk erről, megemlítve, hogy az e rendszerhez alkalmazott négypólusú csatlakozóval a hagyományos tévék és monitorok nincsenek felszerelve, és ezért az S-VHS képminőséget ezek a készülékek nem képesek maradék nélkül érvényre juttatni. Azóta egyre-másra jelennek meg az olyan tévék (ne feledjük: egyelőre főként NTSC rendszerben), amelyek igyekeznek felzárkózni az utóbbi idők kiváló képrögzítési technikáihoz.

Készülékünk egy monitor és receiver, vagyis tévévevő, de videobemenettel is ellátták. Azért mutatjuk be, mert egy korszerű és jellemző gép; megvan benne minden, ami a jó minőséghez és kényelmes kezelhetőséghez kell és ugyanakkor semmi hivalkodó különlegesség nem jellemzi: az amerikai RCA 31100 típusszámú készülékéről van szó.

Szolid, elegáns, szimmetrikus megjelenése tűnik fel elsőnek, ami sejteti, hogy sztereó hangot is tud fogadni. Képátlója 31 coll (79 cm), vagyis nagy képernyős, de nem extra méretű, hanem szokványos. Az előlapon csak a ki-be kapcsoló, hangerőszabályzó, a csatornaváltó gombok, egy video bemeneti csatlakozó és indikátorok találhatók.

Az előlap mögött azonban van egy s más: fésűszűrő kapcsoló, amely a világosságjel és a színjel jobb szétválasztására szolgál, kontúrkorrekció-kapcsoló, „auto color" gomb, amely visszaállítja a színezettség alaphelyzetét, „video" gomb, amellyel hatféle videofunkció íratható ki a képernyőre, és ezeket két gombbal lehet változtatni növekvő vagy csökkenő irányban. Itt található egy ún. „set up" gomb, amely az „auto program" feliratúval együtt a környéken vehető állomások automatikus beprogramozására szolgál. Bekapcsolás után e gombok segítségével automatikusan végighangol az összes vételi sávon és ahol jól vehető adót talál, azt automatikusan beprogramozza. A kívül levő csatornaváltó gombok megnyomására ezek után már a beprogramozott adókon ugrál végig a készülék.

Egy további kapcsolóval az antennák között lehet választani, mivel a készüléknek három antenna bemeneti csatlakozója van, amelyek közül egy speciálisan a kábeltévé csatlakozási helye. Mint tudjuk, az USA-ban igen kiterjedt, sok csatornás kábelhálózatok üzemelnek. A csatornák száma olyan nagy, hogy a kábeltévé részére külön csatornákat jelöltek ki az adásra szolgáló csatornákon kívül, hogy azok ne zavarják egymást. Ez a tévé 149 csatorna vételére alkalmas.

Az ún. „on-screen display" segítségével az összes állítható paraméter és üzemállapot kiírható a képernyőre. A távvezérlő nemcsak az ismertetett jellemzőket tudja irányítani, hanem a „sleep-timer" időt is, ami az az idő, ami után automatikusan kikapcsol a készülék (pl. elalváskor).

A hátlapon van az S-VHS csatlakozó is és a külső hang be- és kimenetek, hangszóró-csatlakozók. A hangfokozat kétcsatornás hi-fi, egyenként 6 W kimenőteljesítménnyel. Álsztereó áramkör gondoskodik a jobb hangképről akkor, amikor monóban sugárzó adást nézünk.

Utoljára hagytuk a készülék legizgalmasabb tulajdonságát, a felbontóképességet, ami nem kevesebb, mint *640 sor* vízszintes irányban! Az ennek megfelelő sávszélesség nyolc MHz. Nyilvánvaló, hogy az adások nem érik el ezt a minőséget – ez a tévé többet tud annál. A képfelbontás függőleges irányban 450 sor.

A gép ára az USA-ban 2500 dollár – és akik tesztelték, azt mondják, bőven megéri!

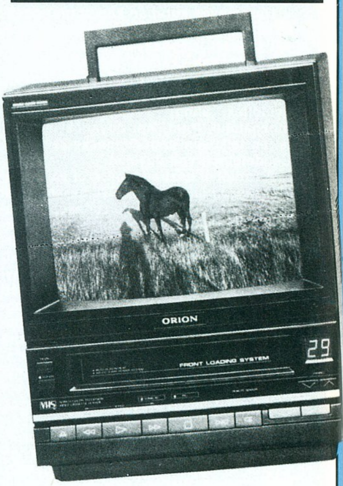

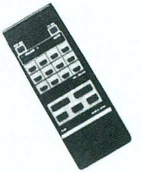
RCA 31100

Orion-frigy

A japán Orion vállalat (sajnos nem a hazai) forgalomba hozott egy VHS képmagnóval egybeépített tévét, illetve monitort PAL változatban. Típusjele TVP 230. A tévéképernyő átlója 27 cm és ehhez képest a készülék súlya tetemes: 14 kg. Igaz, a szállítást megkönnyíti a tetején levő fogantyú. Mert ez a magnó-monitor házasság hordozható a javából; akár a lakásban, akár intézményi használatra gondolunk. Működik 220 voltról és 12 voltról egyaránt, így szinte bárhol használható. A kis képméret ellenére a „nagyok" tulajdonságaival bír: hangolóegységén vehetők a kábeltévé csatornái, 30 memóriarekeszben tárolható a hangolás, IR-távvezérlővel működtethető. A vételt teleszkópantenna segíti. Hogy demonstrációs célokra szánták, arról az is árulkodik, hogy „Auto Play" is van a képmagnón, azaz egy adott szakasz ismételten lejátszható vele a szalagról. Audio és video be- és kimenetek is megtalálhatók rajta, tehát a képmagnó rész is teljes értékű. Ennek ellenére a készülék ára mindössze 1400 márka az NSZK-ban. (És ebből még lejön a MWST, az esetleges árleszállítás, meg amit le tudunk alkudni!)

TVP 230

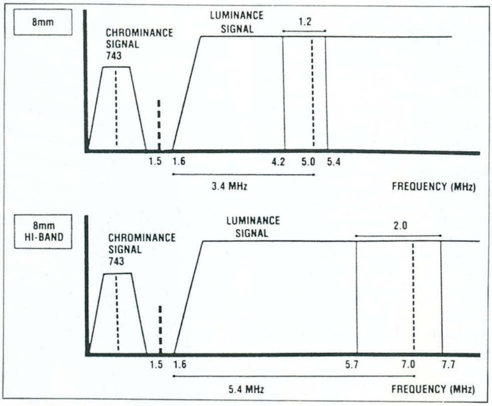

8 mm high-band video

A Beta, majd a VHS rendszer ugrásszerű megjavítása után várható volt, hogy a Video 8 is „lépni fog". Annál is inkább, mert a bevezetése körül már kezdetben is sok volt a bizonytalanság. Ami várható volt, meg is történt: megjelent a nyolc milliméteres high-band rendszerű rögzítés. Talán azért nem szuper-nyolcas a neve, mert ezt a fogalmat a filmezés már lefoglalta magának.

A bejelentés japán gyártók egy csoportjától származik, amelyek közt ott van az Aiwa, a Canon, a Hitachi, a Matsushita, a Sanyo, a Sony és a nevesebb szalaggyártók – mindegyikük érdekelt a nyolc milliméteres gyártásban. Közlésük szerint azonban nem felváltani kívánják azt a megjavított rendszerrel, hanem kiegészíteni. Kompatibilitás terén hasonló a helyzet mint az S–VHS esetében: a régebbi rendszer felvételei lejátszhatók az új gépeken, fordítva azonban nem.

A nyolc milliméteres high-band speciális minőségű videokazettát használ. Az új kazettákon van egy lyuk, amelynek segítségével a gép azonosítani tudja azokat. Elsősorban kamkordereket kívánnak gyártani ebben a formátumban. Ennek az az oka, hogy kezdetben semmilyen műsoros sokszorosított kazetta nem kapható az új gépekhez, így azok veszik majd leginkább, akik ellátják magukat, vagyis felvételeket és műsorokat készítenek saját készülékükkel.

A nyolc milliméteres high-band ugyanazt a műszaki megoldást követi mint a super-VHS: megnövelték a rögzítés számára használt modulált FM-jel frekvenciatartományát és eltolták magasabb frekvenciák felé. Míg a normál nyolcas modulációs tartománya 4,2 MHz-től 5,2 MHz-ig terjed, addig a nyolc milliméteres high-band FM jele 5,7 és 7,7 MHz között foglal helyet, ahogy mellékelt ábránkon látható. A színjelrögzítés rendszerét változtatás nélkül hagyták. Minden a normál nyolcas kb. 330 soros felbontásával szemben több mint 400 soros felbontást biztosít. Ez a mintegy 25 százalékos javulás elvileg hasonló képminőséget jelent, mint a super-VHS.

Ez ideig a rendszer többi jellemzői nem ismeretesek és arról sincsenek híradások, hogy milyen szubjektív benyomást kelt a high-band nyolcas képe. Nyilván itt is az lesz a helyzet, mint a szuper-VHS-nél, hogy a régi, szerény képességű monitorok nem tudják visszaadni ezt a képminőséget. Kifejlesztenek egy saját monitortípust, ahogy a super-VHS tette az S–VHS csatlakozóval és kábelekkel? Ez azt jelentené, hogy megszűnik a monitorok esetében ez ideig nagyjából meglevő kompatibilitás és ha egy high-band nyolcas kazettát kívánunk kölcsönadni vagy -venni, esetleg nemcsak a gépet, hanem még a monitort is szállítani kell vele együtt... Az emberben felmerül a régi igény az egységes, kompatibilis szép új videovilág iránt, de a technika fejlődésével ez a remény egyre távolabbinak tűnik. A nyers valóság az, hogy a fejlesztéseket nem a szegény videózók iránti könyörületes humánum, hanem az üzleti érdek inspirálja, ami magyarul annyit jelent, hogy a lehető legkevesebb befektetéssel kell létrehozni valami olyan újat, amit még épp el lehet adni tisztességes haszonnal. A szegény felhasználó számára pedig marad az idegtépő dilemma: melyiket vegyem, ha még két év múlva is használni akarom? A szegénység furcsamód némi előnnyel jár itt, mert nekünk jobbára csak a tegnapi, olcsó rendszerekre van pénzünk – de ezek már egyszer beváltak és széles körben elterjedtek.

Ki fogja a high-band nyolcast megvenni? Úgy számítják, hogy lesz egy teljesen egyszerű kamkorderváltozat a hozzá nem értő közönség részére, ahogy az automata fényképezőgépeknél. Egy másik, sok lehetőséggel felszerelt kategória az igényesebb nem professzionális igényeket elégítené ki. És ahogy az S–VHS, a high-band nyolcas is sandít a profi világ felé: talán ebből is lesz idővel „ipari" változat.

Japán ipari diktatúra? Ami a videót illeti, nem vagyunk messze tőle. Hogy mit hoz a jövő, az főleg az amerikai és az európai gyártók összefogásától függ. És itt vagyunk a kompatibilitásnál, amely ennek egy lényeges tényezője – a helyzet e ponton áttekinthetetlenné válik. Vigasztaljon bennünket, hogy a konkurencia miatt történő egymásra licitálással az egyes rendszerek között végül talán a felhasználó *is* jól jár...

Hama editáló

A képen látható szerkezet nem zsebszámológép, hanem egy editáló távvezérlő video nyolcas kamkorderekhez. Igaz, van köze a zsebszámítógépekhez, hiszen ez is egy primitív, sajátos célra készített számítógép. Ahelyett, hogy a számos funkció részletes leírásába kezdenénk, tegyük fel azt a tapintatlan kérdést, hogy milyen képmagnók csatlakoztathatók hozzá? A leírás e tekintetben igen tartózkodó, de azzal biztat, hogy nem szükséges a V8 képmagnó belső átalakítása. Bajos elképzelni viszont, hogy akkor hogyan történik a szalagfutás pontos vezérlése, ami a vágási pontosság alapja. Egy nagyméretű LCD kijelző mutatja az üzemállapotokat. Ötven vágást lehet előre beprogramozni. A vágás teljesen automatikusan történik. Felvevő gépként infra-távirányítású otthoni képmagnó is használható. Mivel részletes leírást nem állt módunkban tanulmányozni, azt ajánljuk, aki ilyet óhajt beszerezni, előbb próbával győződjön meg a készülék használhatóságáról. Ez utóbbi nemcsak a vágások pontosságát jelenti, hanem a vágás minőségét, a megvágott anyag másolhatóságát (villanás még a másolaton sem fordulhat elő). Nem utolsó szempont az ergonómiai kialakítás, mert hosszú és fárasztó órákat kell a készülék mellett tölteni, amíg egy műsor vágása elkészül.

Univerzális távvezérlő

Az elektronikus készülékek rohamos szaporodása és bonyolultabbá válása egyrészről, másrészt a távvezérelhetőség követelménye oda vezet, hogy egy lakásban öt-tízféle távvezérlő is megtalálható lesz hamarosan, és a dolgok rosszindulata következtében (Murphy törvénykönyve) soha nem a megfelelő távvezérlő akad a kezünkbe.

Ezen az áldatlan állapoton kíván segíteni az egyesült államokbeli Radio Shack új terméke, egy univerzális távvezérlő. Ez a szokásosnál alig nagyobb méretű szerkezet alkalmas arra, hogy „megtanulja" az egyes készülékeket utasító parancsokat, memorizálja azokat. Mivel a távvezérlők alig néhányféle digitális kódrendszert használnak, a „Learn" (Tanulj!) kapcsoló átkapcsolására a távvezérlő végigpróbálja ezeket a kódokat és amelyekre visszajelez a vezérelni kívánt készülék, azokat begyűjti a memóriájába és a továbbiakban onnan hívja elő azokat. Összesen 119 utasításra képes „emlékezni" – ezek között összetett parancsok is lehetnek. Akár nyolc távvezérlőt is helyettesíteni tudunk vele, így a képmagnó, tévé, lemezjátszó, magnó, képlemezjátszó, CD-lemezjátszó stb. mind vezérelhető a segítségével. Ezenkívül másra is képes: óraként is használható és egy hétre előre meg tud jegyezni ötféle utasítássorozatot, vagyis helyettesíti az egyes készülékek időzítő egységeit. A készülék infravörös elven működik és a gyártó szerint az USA-ban forgalomban levő készülékek csaknem mindegyikéhez használható. Ára mindössze 100 dollár.

Csúcs a csúcson

Úgy tűnik, a világ pillanatnyilag legjobb kamkorderét van szerencsénk bemutatni az olvasóknak. A Mitsubishi eddig inkább nagyméretű tévéivel hívta fel magára a figyelmet, most azonban a kis méretek világában alkotott nagyot. Szuper-VHS–C kamkordere *425 soros* bontásával a legjobbak közül való. Igaz, ez a kamerarész adata; a visszajátszott kép mintegy 400 sor bontású, azonban ez is meghaladja a szokásos tévéadás vételi minőségét. Bár van RF-modulátor is a visszajátszáshoz, ezen keresztül azonban a minőség rosszabb, ajánlatos tehát az S–VHS kimeneti csatlakozót használni.

A képmagnó normál és harmadolt sebességgel tud felvenni, ami az NTSC rendszerben 20, illetve 60 perces felvételi időt jelent. Átkapcsolható S–VHS és normál VHS üzemmódra is, mely utóbbinak nyilván csak lejátszáskor van értelme (az USA-ban igen sok saját VHS–C felvétel van a képmagnósok körében).

A kamera kb. 10 lux megvilágításnál már dolgozik és az expozíciós idő 1/1000 másodpercig csökkenthető. Autofókusz, automatikus iriszállítás és automatikus fehéregyensúly-állítás van; csak a fókuszt lehet kézzel is beállítani. Dátumot és időt lehet a képbe beírni, amit egyébként le lehet úsztatni. Jó világítás mellett a kép jel/zaj viszony meghaladja a 40 dB-t a visszajátszott jelben is. A keresőben a fehéregyensúly mellett a számláló állása, az üzemmód, az expozíciós idő és egy csomó egyéb kijelzés segíti a kamkorder használatát. A varioobjektív hatszoros átfogású. Egyetlen kifogás: kicsi a kereső, de ez részben a súly miatt van, ami ez esetben nem éri el a két kilót sem. Ára az USA-ban várhatóan 1600 dollár, ami szépen mutatja, hogy már a szuper-VHS sem valami különlegesség, hanem olyan készülék, amit minden átlagpolgár nehézség nélkül megvehet.

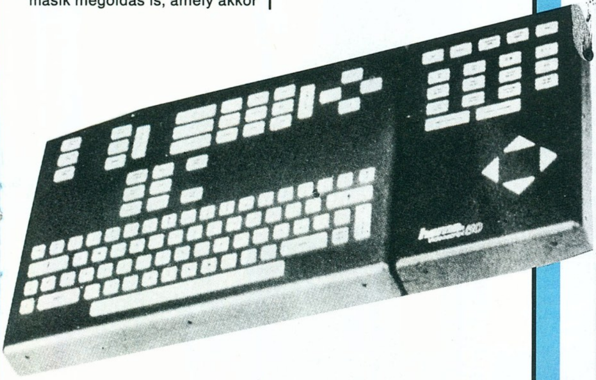
Video Script 50

Egyre több gyártó specializálódik kiegészítő videoberendezések és tartozékok gyártására. Ez nem olyan nagy üzlet, mint a képmagnó- vagy a tévégyártás, ahol óriási szériákat lehet eladni, de az az igazság, hogy az igény is csak most kezd kiformálódni ezek iránt, amikor mindenki túl van az első csodálkozáson a képmagnó és kamera felett és most már szeretne valami maradandót csinálni eszközeivel. Ehhez adnak segítséget a kiegészítő berendezéseket gyártók.

Ne felejtsük el, hogy a videojelbe történő legegyszerűbb beavatkozás is felveti a szinkron problémáját: a manipuláció csak a videojel időbeli ritmusának megzavarása nélkül történhet. A beavatkozó jelet tehát szinkronba kell hozni a videojellel. Ez nem egyszerű feladat, mert a videojel időalapja – különösen képmagnóról való visszajátszás esetén – meglehetősen ingadozó. Ezen csak az időalapkorrektorok tudnak segíteni, ezek azonban a legutóbbi időkig csak profi kivitelben készültek és meglehetősen drágák voltak. Újabban azonban sorra jelennek meg az olcsó TBC-k (Time Basic Corrector; időalap-korrektor) és nem egy képmagnó és tévé – az újabb és persze drágább típusok közül – magába foglal egy ilyent. Ezzel lehetővé válik, hogy az említett készülékre juttatott jel szinkronba kerülhessen a készülék saját jelével és így a két jel egymással keverhető, úsztatható és trükközhető.

A szinkronba hozásra van egy másik megoldás is, amely akkor alkalmazható, ha az egyik készülék képes fogadni külső videojelet és önmagát hozzáigazítja annak ritmusához. Képmagnó nem képes erre, de az olyan források, mint például az alább ismertetendő generátor meg tudják csinálni ezt. Ilyenkor az időalap-korrektorra nincs szükség.

Az egyik igen gyakori igény az, hogy meglevő videoanyagokat feliratozni lehessen. Ez lényegében két videojel egymásba úsztatását (keverését) jelenti. Az egyik videojel a műsor, a másikat egy speciális digitális generátor állítja elő. Ezek ugyanis a fekete és fehér szint időzített kapcsolgatásából állnak, mivel itt mindössze az a feladat, hogy egy jól látható (általában fehér) feliratot helyezzünk el a képbe. A Hama szóban forgó feliratozó generátora, amely a Video Script 50 névre hallgat, kimondottan az otthoni felhasználók részére készül. 72 sort tud „megjegyezni", soronként 30 karakterrel, amelyeket a műsor futása során a megfelelő pillanatban egy gombnyomásra lehívhatunk és megjelennek a képben. Kétféle betűtípus közül választhatunk és a feliratok színezhetők, mozgathatók, valamint villogtathatók. Mindez programozható. Végül is egy egyszerű számítógép és egy digitális karaktergenerátor házasságáról van szó, amelyben az a sajátos, hogy hozzászinkronozható a képmagnó videojeléhez. A készülék az USA-ban 1050 dollárba kerül.

Interactiv Disc Adapter

A képi folyamatba való beavatkozásra kevés lehetőségünk van még a képmagnó esetében is, ahol a kép kimerevítése, ismétlés és gyorscsévélés, valamint lassítás mellett egyéb nemigen lehetséges. A kérdés természetesen úgy merül fel, hogy hol van szükség arra, hogy beavatkozzunk a képsor futásába és milyen módon kell lehetővé tennünk ezt. Nyilvánvaló példaként az oktatást említhetjük, ahol a jobb megértés és memorizálás érdekében nemcsak arra lehet szükség, hogy ismételten visszajátsszunk egy-egy részletet, hanem arra is, hogy bizonyos képsorokat feltételesen lehessen elérni, esetleg bonyolult feltételektől függően. A különféle oktatógépek és programok szolgálják e célt többek közt. Célszerűnek látszott a videóval való összekapcsolásuk, amit eddig komolyan hátráltatott a vezérlő számítógépek és programok ára, másrészt az, hogy kevés a kész program és ezek csak gyári sokszorosításban készíthetők – lévén szó képlemezről, ahol az otthoni felvétel ez ideig nem megoldott. A képmagnó azért nem alkalmas e célra, mert esetenként hosszú percekig csévél a gép, mire a kívánt képsort kikeresi a szalagon.

Az Interactive Disc Adapter, amely a Digital Video terméke, nem más, mint egy IBM személyi számítógépre készült program és egy hozzávaló adapter, amely az RS 232 típusú képlemezjátszót teszi vezérelhetővé a számítógépen keresztül. Az újdonság abban van, hogy egy kommersznek mondható számítógép, egy ugyancsak kommersz videoeszköz és az említett adapter meg program segítségével egy rendkívül sokoldalú, egyéni vagy kiscsoportos tanulást lehetővé tevő egységet kapunk. Egyelőre mindez NTSC-ben kapható, de várható, hogy a PAL verzió is hamarosan hozzáférhető lesz. Egy kérdés marad csak: mikor fog a Tanért vagy a MOKÉP interaktív tanuláshoz való képlemezeket kölcsönözni vagy árulni...

TESZT

Kamkordernéző

Itt az ideje, hogy külön foglalkozzunk a kamkorderekkel is. Sajnos magunknak tesztelni nem tudtunk, mivel a külföldi vásárlás esetén számba vehető készülékek hazai kereskedelmi forgalomba még nem kerültek, másrészt, mert szerkesztőségünknek is – finoman szólva – meglehetősen nagy nehézséget okozna beszerzésük borsos áruk miatt. Így hát jelenlegi tesztünkben külföldi folyóiratok segítségét kellett igénye vennünk, felhasználva többek között a VIDEO-Aktiv, a VIDEO-Magazin és a FILM-VIDEO Journal adatait. A kamkorderekkel kapcsolatos információkat azért is láttuk célszerűnek közreadni, mert ha jól megnézzük, ma már egy ilyen készülék annyiba kerül, mint pár évvel ezelőtt egy képmagnó, és az elterjedésükkel egyre inkább számolnunk kell.

A szórakoztató elektronikának egyetlen területén sem érezhető manapság olyan hatalmas mértékű előrelépés, mint a kamkorderek terén. A fejlődés nemcsak a jobb kép- és hangminőségen mérhető le, hanem a pénztárcákon is, mert egy év alatt közel 100 DM-et csökkent az áruk. Természetesen komoly rendszerharc is folyik a VIDEO–8 és a VHS–C között, ami a fejlődést és az árcsökkenést jelentősen ösztönzi.

Tesztünkben látszólag 12 kamkorder szerepel, valójában ez a tizenkét, a legkülönfélébb márkanév és típusszám alatt futó készülék – négy darab. Tessék alaposan összehasonlítani a fotókat! A gyártók szép titokban kiegyeztek, s a látszólag német és látszólag japán gép egy családot alkot. (Olyan szép ez, hogy még a könnyeink is potyognának, ha nem tudnánk, ez a látszatválaszték a mi bepalizásunkat szolgálja.)

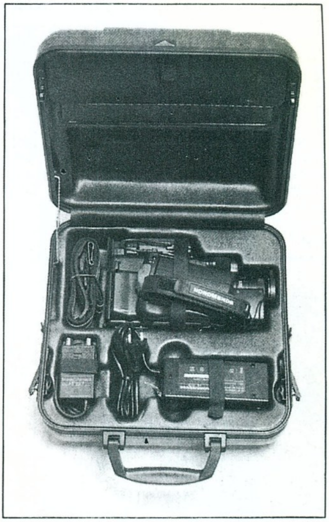
Kezdjük hát az ismerkedést a Grundig VS–C 60-nal, amely tulajdonképpen negyedik tagja a Panasonic MC 10 típussal alapított családnak a Bauer VCC–616 és a Blaupunkt CR–5000 mellett. Ezután következnek az „egykék", a Sharp VL–C 73 és a Hitachi VM–C 30, minthogy sem egymáshoz, sem másokhoz semmi közük nincs. A sort zárja a JVC GR–C 45-tel az élen a Nordmende CV 2201, a Saba VM 6990 és a Philips VKR 6840 népes családja.

Az azonos, de különböző gyártóktól származó készülékek árai is jelentősen eltérőek lehetnek, de minden esetben számolnunk kell, mert a mellékelt tartozékok száma erősen eltérő (hordtáska, nagy-

frekvenciás adapter, VHS adapter, AV-kábel, demonstrációs kazetta stb.), s ha külön kell megvennünk őket, akkor az olcsóbbnak tűnő alapkészülék árát azonossá tehetik a drágábbal.

A készülékek működtetéséhez némi angoltudás is szükséges, de úgy gondoljuk, ez ma már nem lep meg senkit, mert szinte a teljes szórakoztató elektronika ezt a nyelvet „beszéli". A magyar gyártók is előszeretettel használják az angol kifejezéseket és inkább az tűnik furcsának, ha valamely gépen nem angol nyelvű feliratokat látunk. Minél szélesebb lesz a kamkorderek piacának választéka, annál inkább dominál a vásárlásban a készülékek formája, mert szaktudásban egyre jobban hasonlítanak egymáshoz.

Kézitáskában a stúdió. A kamkorder mellett elférnek a legfontosabb tartozékok is. Nordmende CV 2201

JVC GR 45. Az ár, a képminőség és a szolgáltatások igen meggyőzőek.

A **JVC GR 45** formatervezői igen jó munkát végeztek, mert ez a készülék nyújtja a legátgondoltabb formatervet és felszereltséget. Hála a karcsú, kézhez álló formának, fölöttébb kellemesen kezelhető. A gombokat kis mélyedésekben helyezték el, így ezek biztonsággal használhatók. Ezek a kerek vagy szögletes gombok különböztetik meg a JVC-„testvéreket" az eredeti készüléktől. Összehasonlítva legnagyobb konkurensével, a Grundig VC–C 60-nal (ami eredetileg Panasonic MC 10 névre hallgat), megállapítható, hogy a kezelőgombok elhelyezése és kezelhetősége lényegesen átgondoltabb.

A GR 45 esetében említést kell tennünk egy érdekes technikai megoldásáról, mégpedig az úgynevezett „monitor"-kapcsolásról, ami lehetővé teszi, hogy kameraüzembe helyezhető legyen anélkül, hogy a szalagtovábbító művet be kelljen kapcsolni. Így – az akkumulátor nagy örömére – nyugodtan elvégezhetjük a kamerabeállításokat és csak röviddel a felvétel előtt kell starthelyzetbe hozni a magnót a „Record" gomb megnyomásával. Két különböző gomb szolgál a felvétel indítására, az egyik a szokásos módon hüvelykujjal kezelhető, a másik csak akkor válik láthatóvá, ha a keresőt felhajtjuk, „Sub-Trigger" jelzéssel, ami „Alsó kioldó"-t jelent. Ez akkor könnyíti meg a kezelést, ha véletlenül békaperspektívából kell felvételt készítenünk.

Mással is megédesíti a JVC a kameramindennapokat: halk ciripelő hang jelzi, hogy a felvétel valóban megkezdődött és két hangot hallat, amikor leáll. Természetesen a keresőben a felvétel ideje alatt a „rec" jelzés folyamatosan látszik. Az autofókusz kényelmesen, lassú tempóban, precízen működik és ablaküvegen keresztül is élesen rááll a kívánt tárgyra. Ez a kiegyensúlyozottság biztosítja, hogy az objektív nem lő túl a célon, és pumpáló mozgással megtalálja a megfelelő távolságot. Kikapcsolt autofókusznál a keresőben kis nyilak jelzik, ha a távolságot túl kicsire vagy túl nagyra állítottuk. A szolgáltatásokhoz tartozik még az úgynevezett „High-Speed-Shutter", háromféle expozíciós idővel, valamint egy automatika a kép és a hang lágy ki-be blendézéséhez (Fader). ▶

Sajnos a blendeautomatikát nem lehet kikapcsolni, így a kézi beállításról le kell mondanunk. Ellenfénykapcsoló ugyan van, de ez sem képes az árnyékban álló tárgyat kivilágosítani. Az egészen kiváló képminőség, az átlag feletti felbontóképesség és a ragyogó színvisszaadás feledteti a fényautomatika kis hiányosságait.

Még néhány szót az árakról: a JVC 3500 DM, testvére, a **NORDMENDE 3600 DM,** azonban ebben már a kemény hordtáska is benne van, ami a JVC-nél külön 98 DM. A hordtáska azért lényeges, mert ebben helyezhetők el a legfontosabb tartozékok, így egy kézitáskában elfér az egész stúdió.

Eredeti ötletek, egyszerű kezelés: Hitachi VM–C 30 E.

A formatervezés jelentőségéről már szóltunk, tehát megállapíthatjuk, hogy a szokatlanhoz szükséges bátorságot példázzák a tervezők, amikor a **HITACHI VM–C 30**-at megalkották. A VM-C 30 frontoldala erősen négyszögletes és – ami csak hosszas szemlélődés után állapítható meg – praktikus. Használaton kívüli állapotban egy „retesz" takarja el az optikai rendszert, a magnótasztatúra viszont szabadon van. Ha a reteszt a tasztatúrára toljuk, szabaddá válik az objektív és a készülék azonnal üzemkész állapotba kerül. Nagy hátránya a gépnek, hogy a zoom és a fókusz kézzel nem állítható. Különleges szolgáltatásként viszont a manuális blendeállítást és az önkioldót kínálják. Ez utóbbi a felvétel készítőjének 10 másodpercet ad arra, hogy a kamera előtt elhelyezkedjen – gyenge viasz a „High-Speed-Shutter" és a „makropozíció" elmaradásáért.

A Hitachi gyakorlatias megoldásokat alkalmazott a kezelőgombok elrendezésénél, ám ez nem jelenti azt, hogy a kevés kezelőgombbal könnyen lehet bánni. Aki gyakran akarja zárt térben használni a kameráját, annak ez a típus nem ajánlható, mert ellentétben a prospektusában közölt 10–12 lux érzékenységgel, a mintán 200 luxot mértek. Ekkora eltérés nem adódhat gyártási szórásból. Ez a megvilágítási igény alkonyatkor egy lakószobában lehetetlenné teszi a kamera használatát. Sajnos erősen kifogásolható a VL–C 30 állókép és gyorskeresés funkciója is, mert a számtalan zavarcsík mögött a kép szinte eltűnik.

Két jellemzőben sikerült ennek a típusnak az élre törnie: long-play üzemmódban verhetetlennek bizonyult, mert a félsebességű felvételnél a képminősége egyáltalán nem romlott, s a hangminőségben is elvitte a pálmát – a „süketek között a nagyothalló a nyerő" minősítési elv alapján.

3300 márkás ára csábítónak tűnhet, azonban a tartozékok között nem szerepel a nagyfrekvenciás modulátor, ami 130 márkába kerül és például egy szerelősín, ami újabb 100 márka. A sínre feltétlenül szüksége van, mert enélkül nem szerelhető fel világítás, márpedig ez a nem túlságosan érzékeny kamera igencsak rászorul a mesterséges fényre.

A **SHARP VL–C 73** nem dicsekedhet a forma és a funkció maximális összehangoltságával: áttekinthetetlen formájú, s nem világos a hátoldali műanyag ajtó funkciója sem, amely gombnyomásra felpattan. Mögötte a számláló kezelője és a gyorskereső rejtőzik, hogy ezek miért kerültek egymás mellé, azt csak a Sharp háza táján tudhatják. Olyan hiányosságok nem találhatók ezen a készüléken, mint a Hitachin, mégis elkövettek egy nagy hibát azzal, hogy gépük nem rendelkezik külső mikrofonbemenettel, csak kis ohmos, nagyszintű hangcsatlakoztatásra alkalmas annak ellenére, hogy audiodubbing lehetőséget nem létesítettek.

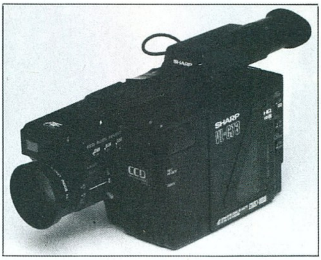
Érdekes szolgáltatás, hogy a nagy gyújtótávolság-határok (8,5–68 mm) között állítható zoom változtatása két sebességgel történhet 7 vagy 14 másodperc alatt. A sebesség megválasztása a zoom gombjára kifejtett erőhatással választható ki (hogy ez a tulajdonság mennyire jó, azt legfeljebb a felhasználó tudja majd megállapítani). A kamera öt kezelősíkja első pillantásra áttekinthetetlennek tűnik, a használó csak később ébred rá, hogy ez a felosztottság a kezelőgombok felcserélhetőségének próbálja elejét venni.

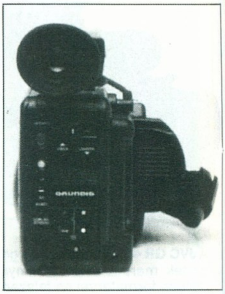
A VLC 73 a maga 290 000 képpontot érzékelő chipjével a legkisebb kapacitású a többiekhez képest, ami meg is látszik a képek életlenségében és a színek gyenge visszaadásában. Ezt még tetézi, hogy az autofókusz „tele" üzemmódban nem működik hibátlanul, ha ugyanis maximális gyújtótávolsággal (68 mm), filmezünk, kézzel való utánállítást igényel. Aki gyakran akarja a kamerát zárt térben használni, annak ideális, mert a fényérzékenysége (20 lux) a legnagyobb.

A Sharp ára 3500 márka, azonban ez már magában foglalja a hordtáskát, az AV-kábelt és a nagyfrekvenciás modulátort is.

A legjobb fényérzékenység, de a legrosszabb kép: Sharp VL–C 73.

Funkcionális elrendezés, legjobb kameravezetés: Grundig VS–C 60.

A **GRUNDIG VS–C 60** első ránézésre azt mutatja, hogy tervezői minden extra kiviteli formáról lemondtak, tehát kimondottan funkcionális elrendezésű készüléket alkottak. Pozitív benyomásaink már az első felvétel készítésekor elhalványodhatnak, mert a piros indítógombot nem tudjuk a hüvelykujjunkkal megnyomni és durcásan tekintget ránk a zoom billenőkarja mellől. Aki nem tudja a mutató-, a középső és a gyűrűsujját egymástól függetlenül mozgatni, akkor is megállíthatja a felvételt, amikor a zoomot akarja működtetni.

Példás a készülék súlyelosztása, mert a súlypontja nem a fogantyú mögé esik – mint általában –, hanem elé, ami sokkal biztosabb és remegésmentesebb kameravezetést tesz lehetővé. Hála az átgondolt tervezésnek, az inzert-snitt és az audiodubbing segítségével a VS–C 60-ban teljes mértékben elvégezhetők egy film optikai és akusztikai utómunkálatai. A kamera minden funkciója jól kezelhető (az indítás kivételével), egyedül a Fader gombnak kellene kicsit nagyobbnak lennie, mert kiblendézésnél könnyen lecsúszhat róla az ujj, és a kép újra világos lesz. Képminőség tekintetében a Grundig a második helyet érte el a GR 45 mögött 2,25 MHz-es vízszintes felbontásával. A hang azonban már kevésbé dicsérhető, mert a mikrofonja bosszantóan rossznak bizonyult – a mély hangok teljes mértékben hiányoztak –, így a szalagra csak egy

idegölő „Miki egér”-hang került. Valamit enyhít a helyzeten, hogy külső mikrofon csatlakoztatására van lehetőség, tehát jobb hangot is el lehet érni. Az árversenyben a Grundig nem került a dobogóra, mert a 3500 márkás alapárhoz még meg kell vásárolni a táskát 100 márkáért és a nagyfrekvenciás modulátort 130 márkáért. További kiegészítő egységeket, címgenerátort vagy távszabályzót a Blaupunkt – vagy Panasonic – választékból lehet venni.

Összegezve az összes előnyöket és hátrányokat, megállapíthatjuk, hogy a JVC GR 45 viszi el a pálmát a négyes verseny győzteseként. A Grundig VS–C 60 csak a második helyre volt képes a rossz mikrofonjával, a kedvezőtlenül elhelyezett startgombjával, no és a magas árával. Meggyőző benyomást tett a Hitachi VM–C 30 E azzal, hogy szakított a szokásos konvenciókkal, miszerint a teljesen laikusok által is biztonságosan kezelhető készüléknek nem kell formatervezettnek lennie. Kisebb hiányosságai ellenére, a készülék egyedi és átgondolt karakter miatt meg fogja találni vásárlóit. Legnehezebben valószínűleg a Sharp VL–C 73 talál majd szimpatizánsokat tagolt kivitelével és nehézkes kezelhetőségével.

ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR A TÁBLÁZATHOZ

A táblázatban közölt adatok jobb megértése érdekében az egyes kifejezésekkel kapcsolatosan megpróbálunk egy kis magyarázattal szolgálni. Egyes meghatározásokat igyekeztünk „magyarítani”, akadtak azonban ismertebbek és elfogadottak, amelyeket inkább meghagytunk eredetiben.

Képpontbontási chipkapacitás: az összes bemutatott kamkorder úgynevezett CCD rendszerű képátalakítóval működik (Charge Coupled Device), ez a 10 × 13,6 mm méretű félvezető eszköz ma már képes akár félmillió képpontos (pixel) felbontásra is. A Video Magazin 8. számában részletesen ismertettük a működését és a jellemzőit.

Zoom: az optikai rendszer gyújtótávolságának változtatási lehetősége motorikusan vagy manuálisan.

Makro pozíció: közelfényképezési lehetőség.

Úsztatás: (Fader) a kép és a hang lassú megjelenítésének lehetősége.

Ellenfény-kapcsoló: túl sok jelentősége nincs, mert ha a háttér erősen világos, az előtte lévő tárgy ennek használatával sem lesz lényegesen jobban megvilágítva.

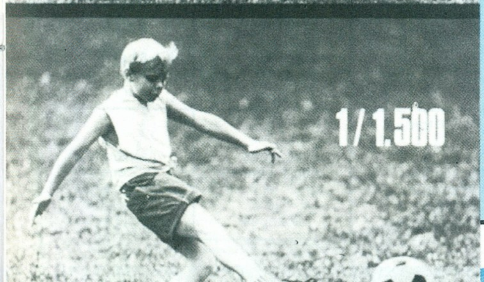
Fehéregyensúly-állítás: a kívánt fehér alapszín beállításának lehetősége, amitől természetesen az összes szín függ.

Kikapcsolható autofókusz: az autofókusz végzi a távolság függvényében a kép automatikus élesre állítását. Előfordulhat azonban, hogy például egy kerítésen keresztül akarunk felvételt készíteni és ez esetben az automatika nem tudja, milyen távolságra álljon rá, tehát kézzel kell fókuszálni.

Expozíciósidő-váltó: (High-Speed-Shutter) a kamkorderekben is megoldották a fotózás analógiájára a gyors „zársebességet”, természetesen elektronikus úton. Gyors mozgások felvételénél van jelentősége, mert a tárgy nem mozdul be és nem mosódik el. Az expozíciós idő sebessége elérheti az 1/2000 sec-ot is.

▼

Long-play: (SP/LP) hosszan játszás. Normál sebességnél a videoszalag továbbítása 2,339 cm/sec-mal történik (SP), lassú üzemmódban (LP) ez az érték 1,1695 cm/sec, ami természetesen egyes paraméterek romlását vonja maga után, viszont a játékidőt a kétszeresére növeli. Vigyázat, a VHS–C formátum LP-ben rögzített felvételei a normál VHS formátumú LP-ben rögzített felvételei a normál VHS formátumú készülékeken is csak LP-ben játszhatók le!

Audio-Dubbing: utóhangosítási lehetőség, amikor az eredeti hangot letöröljük és helyette másikat veszünk fel.

Jel/zaj viszony: mérőszám, ami megmutatja, hogy a képtartamban mennyi zaj látható. Például 40 dB azt jelenti, hogy a képben 1/100 résznyi zaj látszik.

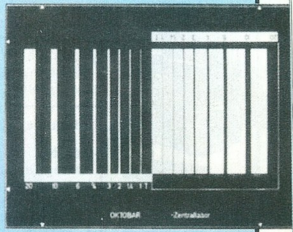
Vízszintes, függőleges bontás: a kép élességének meghatározói.

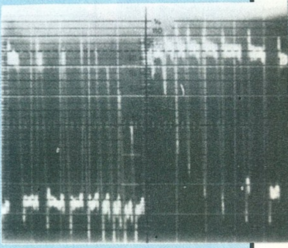
Megvilágítási szükséglet: az a felvételhez szükséges megvilágítás, amelynél még tökéletes képminőség érhető el.

Utánéledési idő: blendeautomatika és képfelbontó eszköz reagálási ideje a hirtelen bekövetkező fényváltozásokra.

Képélesség (%) (Oktobar 2T): a kamkorderek és videokamerák overál átvitelének meghatározására szolgáló mérőszám, ami együttesen jellemzi az optikai és elektronikus rendszer működését. A mérés egy mérőábra és egy oszcilloszkóp segítségével történik. A mérőábrán különböző időtartamú fekete-fehér jelek láthatók, amelyeknek a kamerán keresztül történő visszaadását értékelik. A 2T két soridőnyi időtartamú (1 T = 64 µsec) jelre vonatkoztatás %-ban.

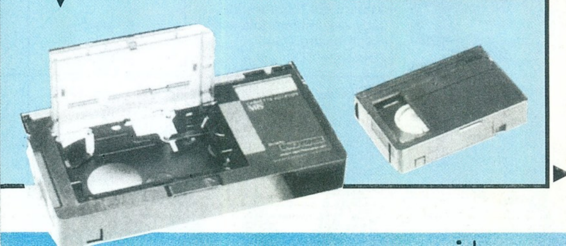
▼

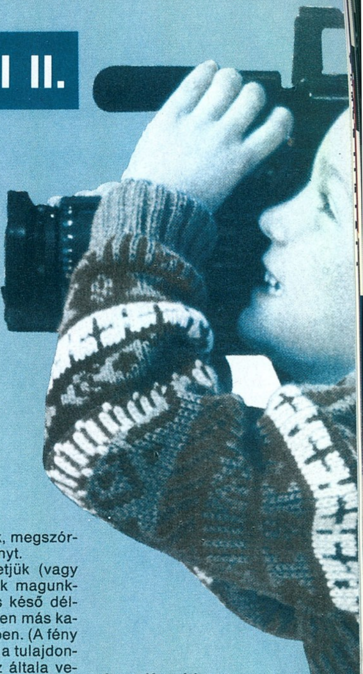
VHS-adapter: ez a kifejezés a táblázatban nem szerepel, mégis említést kell tennünk róla, mert ennek az eszköznek a segítségével lehetővé válik, hogy a VHS–C rendszerű kazettákat az otthoni VHS asztali készülékünkön lejátszhassuk. Bár minden a VHS–C mellett szól a VIDEO–8-cal szemben, mert a kamkorder lejátszásra való gyakori használata a készülék idő előtti elhasználódásához vezethet. Nem beszélve arról, hogy rögtön adott a házi összeállítás és másolás lehetősége a két készülék között. Az adaptert általában a kamkorderekhez mellékelik tartozékként, tehát a vételárban benne van.

▼

SZOLGÁLTATÁSOK ÉS TECHNIKAI ADATOK	GRUNDIG VS–C 60 PANASONIC MC 10 EK BAUER VCC 616 BLAUPUNKT CR 5000	HITACHI VM–C 30 E	SHARP VL–C 73	JVC GR 45 NORDMENDE CV 2201 SABA VM–6990 PHILIPS 6840
Kamera				
Képpontbontási chipkapacitás:	300 000	331 200	290 000	390 000
Objektív fényerő:	1: 1,2	1: 1,6	1: 1,6	1: 1,4
Gyújtótávolság:	9–54 mm	11,5–69 mm	8,5–68 mm	9–54 mm
Zoom:	6-szoros	6-szoros	8-szoros (két sebesség)	6-szoros
Makro pozíció:	van	nincs	van	van
Kikapcsolható blendeautomatika:	nincs	van	nincs	nincs
Úsztatás:	van	nincs	nincs	van
Ellenfénykapcsoló:	van	nincs	van	van
Fehéregyensúly-állítás:	van	csak automatikus	van	van
Kikapcsolható autofókusz:	van	van	van	van
Expozíciósidő-váltó:	1/500, 1/1000 sec	nincs	1/1000 sec	1/250, 1/500, 1/1000 sec
Kereső mérete:	3/4″	2/3″	2/3″	3/4″
Felvételben visszaállás:	van	van	van	van
Magnó				
Longplay:	van	van	van	van
Audio-Dubbing:	van	nincs	nincs	nincs
Lassítás:	nincs	nincs	nincs	nincs
Csatlakoztatási lehetőségek				
AV-bemenet:	nincs	nincs	nincs	nincs
Mikrofonbemenet:	van	van	nincs	van
Fejhallgató-kimenet:	nincs	van	van	van
Hangbemenet:	nincs	nincs	van	nincs
AV-kimenet:	van	van	van	van
Általános adatok				
Méretek:	100 × 155 × 260 mm	104 × 151 × 199 mm	125 × 150 × 235 mm	110 × 149 × 234 mm
Tömeg (akkumulátorral és kazettával):	1,65 kg	1,69 kg	1,5 kg	1,35 kg
Üzemidő (egy akkumulátortöltéssel).	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Ár (DM):	3500–3600	3300	3500	3500–3600
Mért adatok				
Jel/zaj viszony SP/LP:	42/42,5 dB	40/40 dB	43,5/45,0 dB	41,5/41,5 dB
Vízszintes bontás SP/LP (– 10 dB-re értékelve):	2,25/1,8 MHz	2,0/2,0 MHz	1,6/1,4 MHz	2,3/1,8 MHz
Függőleges bontás:	400 sor	400 sor	400 sor	400 sor
Megvilágítási szükséglet:	45 lux	200 lux	20 lux	45 lux
Utánéledési idő (10 000 lux megvilágításra):	1 sec-on belül	1 sec-on belül	1 sec-on belül	1 sec-on belül
Hang frekvenciamenet SP/LP (– 10 dB-re értékelve):	550–13 000/ 550– 8 000 Hz	250–12 000/ 200– 8 000 Hz	300–7000/ 300–6000 Hz	300–14 000/ 300– 8 00 Hz
Visszatekercselési idő (EC–30 kazettával):	125 sec	145 sec	95 sec	88 sec
Maximális felvételi idő (egy akkumulátortöltéssel):	66 perc	63 perc	71 perc	63 perc
Képélesség (%) (Oktobar 2T)	65	66	65	71
Értékelés				
Képminőség:	jó	jó	közepes	nagyon jó
Hangminőség:	még megfelel	közepes	még megfelelt	közepes
Kezelhetőség:	nagyon jó	közepes	jó	nagyon jó
Szolgáltatások:	jó	nagyon jó	jó	nagyon jó
Összegezve:	jó	jó	közepes	jó

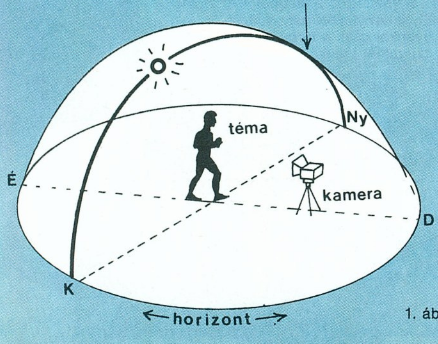
VILÁGÍTÁSI ALAP ISMERETEK

Azt hinni, hogy a kamerákon a megfelelő gombot megnyomva már *jó* felvételt készíthetünk, nagy tévedés. Az ugyan előfordulhat, hogy technikailag a felvétel kifogástalannak tűnik; jó az „expozíció" és „éles" a kép. Ezzel nem elégedhetünk meg, ez még nem minden. Fontos – mint majd a későbbiekben látni fogjuk – *a kép kompozíciója, a kamera mozgatása, a képek világítási konstrukciója.* Ez utóbbival, mint az egyik legfontosabbnak tűnő dologgal foglalkozunk most.

Természeti környezetünket – a világot – elsősorban a fény teszi számunkra érzékelhetővé, láthatóvá. Fényről természetesen abban az értelemben beszélünk, hogy az látható hullámhossztartományba esik (körülbelül 380–780 nm hosszúságú elektromágneses hullámok. A képrögzítés nyersanyagai (film, képfelvevőcső, CCD) is a hasonló hullámhossz terjedelmű rezgésekre „érzékenyek". Ez az érzékenység azonban – mint majd látni fogjuk – sok mindenben különbözik szemünkétől. A képrögzítésre szánt anyagok nem ugyanúgy „látják" ugyanazt, mint szemünk. Sőt már most – mintegy előlegként – elmondhatjuk, hogy a különböző típusú „nyersanyagok" sem egyformán „látnak".

A korszerű film- és televíziós képen az egyszerű megvilágítási megoldás az uralkodó, amely a valóságból indul ki. Abból a valóságból, amelyet születésünk pillanatától érzékelünk, befogadunk. Ennek a valóságnak „fénybeli konstrukcióját" persze tudatosan nem fogalmazzuk meg, de azért egy elénk rakott fényképről majdnem teljes bizonyossággal meg tudjuk állapítani, hogy milyen napszakban készült. Ábránkon *(1. ábra)* a Nap látszólagos mozgását látjuk. Ha csak arra gondolunk, hogy délelőtt készítünk felvételeket, könnyen beláthatjuk, hogy képeinken az árnyékok balról jobbra esnek. Azt is megfigyelhetjük, hogy az árnyékban maradt képfelületek nem teljesen feketék, teli vannak jó megkülönböztethető részletekkel. Ez annak köszönhető, hogy a Nap párhuzamos sugárnyalábja a Föld légkörének részecskéin megszóródik, és ez a megszórt fény szinte körülölel minden tárgyat. Hozzájárul ehhez még az is, hogy a környezetünkben lévő tárgyak is visszaverik, megszórják a rájuk vetődő fényt.

A nap látszólagos pályája

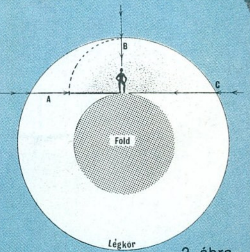
1. ábra.

Azt is megfigyelhetjük (vagy inkább tudatosíthatjuk magunkban), hogy reggel és késő délután a napfény egészen más karakterű, mint napközben. (A fény karakterén annak azt a tulajdonságát értjük, hogy az általa vetett árnyék széle mennyire határozott. Ez persze nem tudományos, hanem szemléltető meghatározása e tulajdonságnak. Ha ez a megvilágító sugárnyaláb már megtört, nemcsak párhuzamosan futó fénysugarakból áll, az általa vezett árnyék széle határozatlan, kis átmenet vezet a sötét árnyékból a megvilágított területre.) A reggelt kicsit lágyabbnak érezzük, mint a napközbeni állapotot. Ennek az az oka, hogy reggel a napfénynek sokkal vastagabb légrétegben kell áthatolnia, mint napközben, s mire elér hozzánk jobban megszóródik, lágyabb lesz *(2. ábra)*.

Ugyanez történik délután (este) is, ugyanis a napközben levegőbe kerülő részecskék (a gyárak és a közlekedés szennyezőanyagai, a vízpára stb.) magas száma miatt még lágyabb rajzú lesz a fény. Ilyenkor a színe is észrevehetően megváltozik. Erősen sárgás színű lesz, azt is szoktuk mondani, hogy „melegebb" színű. Ennek a színváltozásnak az az oka, hogy a nagy szóródás miatt a jobban szóródó, alacsony hullámhosszúságú kék összetevők „fogynak" el jobban a fényből.

A legnagyobb természetességgel beszéltünk a fényekről és színekről, abból az általános gyakorlatból kiindulva, hogy a fény fehér. A napfényt szinte minden körülmények között annak érezzük, kivéve az előbb már említett napfelkeltét és napnyugtát. De fehérnek tekintjük a mesterséges világítóeszközeink fényét is. A képrögzítésre használt eszközeink számára azonban fehér és fekete között nagy különbségek vannak, nincs meg bennük szemünk hallatlan kiegyenlítő képessége. Eszközeink csak akkor „látnak" színhelyesen, ha a témánkat megvilágító fény spektrális összetétele olyan, mint amilyenre eszközünk hangolva, érzékenyítve van. Ez az érzékenyítés egy számmal is kifejezhető: ez a fény *színhőmérséklete kelvinben* (jele: K). Mellőzve a bonyolult meghatározásokat és mindenféle fizikai és matematikai levezetéseket, nekünk elég, ha azt tudjuk, hogy *a napfényé* kb. 5400 K, és azt mondjuk: „kék" színű, az izzólámpáké kb. 3200 K, és azt mondjuk, ez a *műfény*. Ha olyan „anyagra" akarunk képet rögzíteni, amelynek színérzékenyítése nem felel meg a világító fény színhőmérsékletének, akkor korrekciót kell alkalmaznunk azért, hogy végered- ►

A napfény útja a témához a légkörön át
A – reggel
B – délben
C – este

2. ábra.

ményünk színhelyes legyen. Ezt egy szűrővel – az úgynevezett színkorrekciós szűrővel – érhetjük el. Videokameráink általában beépítve tartalmazzák ezt a korrekciós lehetőséget (lásd Kamerasuli I.).

E kis – színhőmérsékletről szóló – kitérő után térjünk vissza a napfényhez. Borús időben már eltűnnek azok az árnyékok, amelyek segítenek eldönteni a felvétel időpontját, de eltűnnek azok az árnyékok is, amelyek tulajdonképpen képünk karakterét, alaphangulatát határozzák meg. A borús idő „szórt" fénye mindent egyenletesen körülölel, finom, lágy tónusú felvételek készíthetők ebben a fényben. Mielőtt megint szakmai kifejezésekkel terhelnénk az olvasót – amelyek ismeretét persze fontosnak tartjuk –, szólnunk kell még egy különleges esetről. Ez az az eset, amikor a Nap (fő fényforrásunk) témánk, szereplőnk háta mögött van, tehát nem világítja meg, csak „hátulról" körberajzolja. Ebben az esetben tén – területén – uralkodik) képünk alaphangulatát határozza meg, és mint ilyen, jellemábrázoló eszköz is.

DERÍTŐFÉNY

A derítőfény olyan megvilágítás, amely a főfény által vezetett árnyékokat világítja meg. Természetes körülmények között ez olyan, a környezet tárgyairól visszaverődő szórt fény, amely külön árnyékot nem vet. A főfény mindig erősebb, mint a derítőfény. Minél nagyobb a főfény és a derítőfény ereje közötti különbség – azaz intenzitáskülönbség –, annál magasabb megvilágítási kontrasztú képről beszélünk. A megvilágítás kontrasztja kisebb lesz, ha több derítőfényünk van. Ha a derítőfényt csökkentjük, akkor képünk megvilágítási kontrasztja nő. Erősen kontrasztos megvilágításál az árnyékokban kevés vagy semmilyen részlet nem látható.

Nagyon fontos dolog tudnunk, hogy a videoban a képcső megvilágítási átfogóképessége 1:40. Ez *több* derítőfényre van szükség azonos hangulatú képek létrehozásához, mintha azt filmre vennénk fel. Itt mindjárt felmerül a gyakorlati kérdés, mitől lesz több a derítőfényünk? Természetes világítási körülmények között ezt kétféleképpen érhetjük el. Az egyik: használjuk a kamera tetejére szerelhető kis akkumulátorról működő lámpánkat (ha van ilyen birtokunkban). Ennek fénye biztosan jóval kevesebb, mint a napfény, de az árnyékokat egy kicsit azért felderíti. A másik módszer, hogy a kamera mellől egy fehér vagy kissé fémesen tükröző felülettel (mintegy A 2-es vagy A 1-es nagyságúval) a napfényt a témára „tükröztetjük".

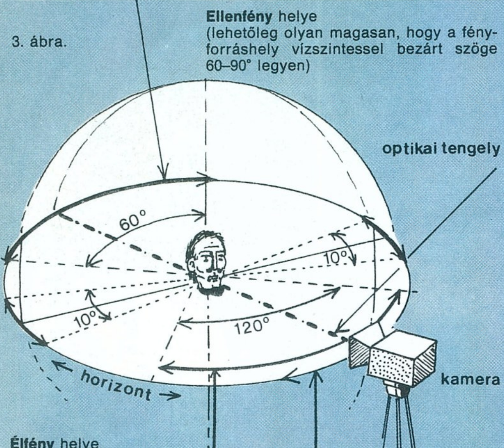
Más a helyzet „műtermi" körülmények között, ott minden fényt mesterségesen kell létrehoznunk – a derítőfényt is – az arányok betartására kell csak nagyon ügyelnünk.

ELLENFÉNY

Mint már az előbb írtuk: az a fény, ami a kamerával szemben világít, a téma – az ember vagy a tárgy – körvonalát rajzolja körül, s ezzel a főtémát leválasztja a háttérről, vagy a képünk előterét a középtérről. Az ellenfény hangulatot és szituációt egyaránt kifejezni tudó fényfajta, adott esetben főfény is lehet. A portréfényképezéssel is foglalkozók ezt a fényt „díszítőfény" néven ismerik. Itt hívjuk fel újból nyomatékosan olvasóink figyelmét arra, hogy mivel ez a fény a kamerával szemben világít, könnyen belevilágíthat az objektívünkbe és felvevőkameránk képcsöve tönkremehet.

Nagyon körültekintően dolgozzunk ilyen világítási körülmények között, ne feledkezzünk meg a „napellenző" felhelyezéséről. A napellenző szinte minden kamera alapfelszereléséhez tartozik, ám ha mégsincs, akkor haladéktalanul szerezzük be. Olyat kell vásárolnunk, amelynek a csatlakozó menete megegyezik kameránk objektívjének szűrőátmérőjével. Itthon is kaphatók. Természetes körülmények között, alacsonyabb napállásnál azonban már ez nem segít. Ilyenkor inkább álljunk el ettől a felvételtől. Közvetlenül napnyugta előtt (amikor a Nap már a

3. ábra.

Ellenfény helye
(lehetőleg olyan magasan, hogy a fényforráshely vízszintessel bezárt szöge 60–90° legyen)

Élfény helye
(tetszőleges magasságban, lehet a tárgy alatt is)

Derítőfény helye
(lehetőleg kameramagasságban és közvetlenül mellette)

Főfény helye
(lehetőleg olyan magasan, hogy a fényforráshely vízszintessel bezárt szöge 45–65° legyen) Ha a horizont alá visszük, „különleges" fényhatást (krimi effect) hozhatunk létre

azt mondjuk, hogy a témánk *ellenfényben* van, ellenfényes felvételt készítünk. Következzék tehát a világítási alapfogalmak első csoportja.

FŐFÉNY

Azt a képünk fénykonstrukcióját meghatározó legfontosabb fényt nevezzük így, amellyel a témánk – legyen az egy emberi arc vagy egy tetszőleges tárgy – legjellemzőbb vonalát, karakterét „kirajzolják". Iránya, ereje és a kiterjedése (hogy a képtér mekkora felüle- azt jelenti, hogy a kép legsötétebb és legvilágosabb felületének megvilágításerőssége ilyen arányban lehet. Ennél magasabb arányt a video már nem tud közvetíteni. A fotó- és filmnegatívoknál ez az arány 1:200, míg az emberi szem átfogóképessége 1:10000. Fotós alapismeretekkel rendelkező olvasóinknak ezt úgy is mondhatnánk, hogy a fotónyersanyagokon átvihető megvilágítástérjedelem kb. 7–7,5 fényrekesznyi, a videón ez jóval kevesebb. Ez azt is jelenti, hogy videózásban

LUX

A megvilágítás e

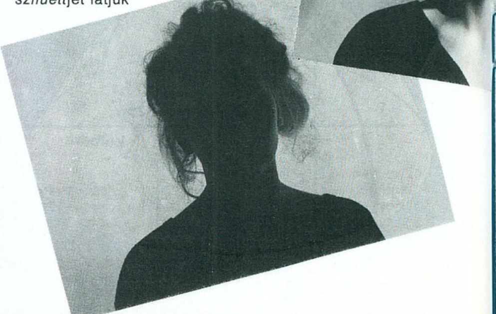
Amikor felvételt készítünk, a fényforrásból jövő fény hosszabb-rövidebb utat tesz meg a felvétel tárgyáig, hogy napfényben vagy műfénnyel végezzük a felvételt. Ha elképzeljük, hogy fényforrásunk ideális körülmények között, a tér minden irányába egyenlően sugároz, akkor a megvilágított térből kihatárolhatunk egy olyan gömböt, melynek közepébe képzeljük fényforrásunkat. Valahol a megvilágított gömbtérben van a fényképezendő tárgyunk. Ha tárgyunk felülete 1 m² és fényforrásunktól 1 m-re van elhelyezve, akkor azt mondhatjuk, hogy egységnyi térszögben világította meg témánkat a fényforrás. Ami-

Az izzó neve	Az izzótó
	0,5
Largiphot Opal 250 W	3500 lux
Largiphot Matt 250 W	7000 lux
Nitra 500 W	5000 lux
Tungsraphot BR 500	40 000 lux
1000 W-os Halogén (cső)	13 000 lux

Csak a főfény világít, elhelyezésével a tárgy (téma) valamilyen jellegzetes karakterét emeljük ki. Képünk fénykonstrukciója: „kemény".

Egyik fényforrás sem világít, ilyenkor csak a tárgy *sziluett*jét látjuk

erősségének egysége.

kor egységnyi térszögben 1 cd (Candle) erősségű fényforrás sugároz, fényáramunk 1 lumen (lm). Az 1 cd erősségű fényforrás 10%-kal ad több fényt, mint az az amilacetát lámpa (gyertya) melynek lámpabele 8 mm átmérőjű és lángja 40 mm magas (ez az ún. Hefner-gyertya). Ha 1 lm fényáram 1 m² területet világít meg, tárgyunk megvilágítási erőssége: 1 lux.

Összehasonlításul néhány könnyen beszerezhető Tungsram izzó lux-táblázatát közöljük. Mért adataink összehasonlító jellegűek (e sorok írójánál lévő lámpák mért adatai ezek):

...tól való távolság m-ben		
1	2	3
600 lux	180 lux	80 lux
1500 lux	350 lux	150 lux
1300 lux	300 lux	150 lux
10 000 lux	2000 lux	650 lux
5000 lux	1300 lux	900 lux

horizonton van) már olyan alacsony a Nap fénye, hogy különösebb veszély nélkül újból alkalmas az időpont az ilyen jellegű felvételek készítéséhez. Mesterséges világításnál a fényforrás elhelyezésével kell kiküszöbölnünk ezt a veszélyt.

Többen azt kérdezhetik, kell-e egyáltalán világítani, hiszen a prospektusok és gépismertetők már olyan kamerákról szólnak, melyek 15 lux megvilágításnál – sőt már 8 luxnál is – képet produkálnak. Mindannyian tudjuk – vagy előbb-utóbb tudni fogjuk –, hogy kép és kép között igen nagy különbségek vannak. Igazán használható (élvezhető, másolható-sokszorosítható) képhez körülbelül 300 luxnyi megvilágítás kell! Ne higgyünk a reklámszövegeknek!

Nem természetes megvilágítási körülmények között, a képünket alkotó fényfajtákat mesterségesen kell létrehoznunk. Ezeket a mesterséges fényforrásokat – lámpákat – nem mindegy, hogy hová helyezzük. Harmadik ábránkon egy sematikus „térkép" mutatja egy adott kamera – tárgy viszonylatban, hogy a különböző típusú és funkciójú fények a tér melyik irányából kell hogy megvilágítsák a témát.

Ezen az ábrán az ellenfény egy különleges esetét külön jelöltük és *élfény*nek neveztük. Helyzete és hatása emlékeztet az ellenfényére, de hatásosan használható közelképeknél karakter-kiemelésre, élettelen anyagoknál pedig az anyagszerűség hangsúlyozására.

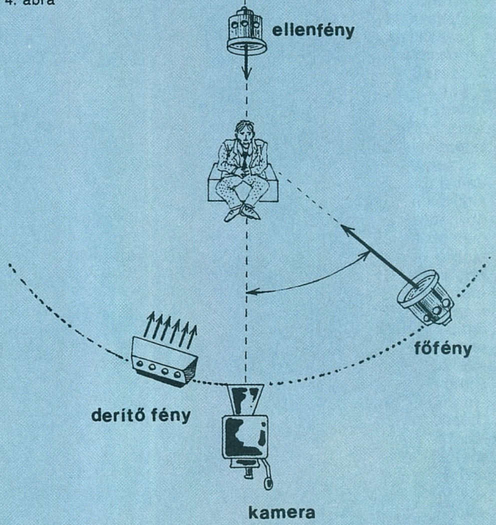
Mesterséges – vagy mondjuk inkább így: műtermi – körülmények között a *világosítás* a használatos kifejezése annak, amely a teljes témának a képrögzítés céljából létrehozandó megvilágítását jelenti. Ez a tevékenység magába foglalja a megfelelő fényforrások kiválasztását, elhelyezését és beállítását.

A *4. ábrán* a legegyszerűbb és leggyakrabban előforduló „portré" vagy „egy ember beszél" szituáció *bevilágításának* sémája látható. A főfényt és az ellenfényt szolgáltató lámpáknak jól irányíthatóknak kell lenniük, míg a derítéshez lágy rajzú fényforrást kell elhelyeznünk.

Itt hívjuk fel figyelmét arra, hogy a derítőfény szükségességét és hatását meghatározza az a szög, amit a főfény a felvevőgéppel és a fényképezendő tárggyal alkot. Minél közelebb kerül a főfény a felvevőgéphez (kamerához), annál kisebb szükség van a derítőfényre, mert ilyenkor kevés árnyék jelenik meg a témán.

Szabadban készített felvételeknél a jelenetet megvilágító főfényt repelnek derítőfényt adó fényforrásként napsütéses időben. Belső jeleneteknél lágyan szórt, diffúz fényt adó, nagy átmérőjű fényforrást helyezünk el a főfénnyel ellentétes oldalon – amennyire lehet a felvevő kamera optikai tengelyének közelében – s ezzel biztosítjuk a derítőfényt. Akár külső akár bel-

4. ábra

többségében a nap adja. Belső felvételeknél általában főfényként úgynevezett spotlámpát használunk, jóllehet bármilyen más típusú fényforrás is alkalmazható, ha annak intenzitása nagyobb, mint a tárgyat érő többi (derítő) megvilágítása. Külső felvételeknél a nap a főfény és a légköri viszonyok sze-

ső felvételekről van szó, a derítőfénynek olyan megvilágítást kell adnia, ami nem hoz létre felületi árnyékokat, illetve új árnyékokat. A nézőnek egyáltalán nem szabad a derítőfényt látni. Szabadban csak egyetlen árnyékot kapunk, mivel csak egyetlen Nap van az égen. Az ilyen külső felvételeknél jelentkező természetes derítőfény nem hoz létre árnyékot, mert a lágyan szórt fény a tárgyakat nagy területű forrásból éri. A műtermi, mesterséges „külső" felvételeknél a „kisegítő" fényforrásokkal létrehozott derítőfénynek ezeket a természetes megvilágítási viszonyokat kell létrehozni *„utánoznia"*.

Rák József

A 4. ábrát illusztráló fotók:

A főfény és a derítőfény is „él", képünk majdnem teljesen kész.

Mindhárom fényfajtánk világít (itt már az ellenfény is).

KOD
KOD'AK ER 64 6031

Rampling, a Mascara

Titokzatos szemek, egy leheletnyi szex és egy adag kihívás: ezek Charlotte Rampling legjellegzetesebb vonásai. Nem egy tolakodó szépség, nincs benne semmi egy szexideál kelléktárából, sovány lábak, keskeny csípő, kicsi mellek. Mégis a teste az, ami híressé tette az angol színésznőt, aki félénkség és szégyenérzet nélkül használja fel fiús testét. Mozdulatai nem kecsesek, de mindig tudatosak. Jelzik az energiát, amely e törékeny külső mögött rejlik.

Ez az erő nagyon hamar feltűnt Luchino Viscontinak is, aki a maga javára fordította a színésznő által nagy nehezen kordában tartott energiát, és 1968-ban az Elátkozottak című filmben Elisabeth szerepében alkalmazta az akkor még szinte ismeretlen színésznőt. Hosszú, szűk ruhákba bújtatta és tökéletesen ondolált rövid frizurát kölcsönzött neki.

Rampling később is mindig olyan szerepekben játszott, amelyekben nem volt szüksége sok beszédre. Kifejező ereje a testében rejlik. Amit mások hanglejtéssel érzékeltetnek, azt ő mimikával és gesztusaival jelzi. „A kamera alig győzi követni dinamikáját" – állapította meg egy színházi szakember Rampling filmszerepeiről. És azok a szemek: végtelen mélység a végzet ígéretével. A súlyos szemhéjak, amelyek pillantásának valami tragikus és szomorú jelleget adnak. Aztán a sérülékenységről árulkodó ajkak. Ritkán látni olyan arcot, amely ennyire néma, és mégis ilyen beszédes lenne.

Erről a képességről tanúskodik a most videón is megjelent pszicho-thriller, a Mascara is, amelyben az utolsó képsorok több kötetnyi adalékot tartalmaznak Charlotte Rampling színésznői tehetségéről.

Nincs szükség szavakra a meggyilkolt szerető siratásánál: a több évet öregedett arc, a mélyen ülő, sötét szemek, a merev mozdulatok mindent elmondanak. Patrick Conrad szokatlanul bizarr filmjében Charlotte Rampling egy rejtélyes transzvesztita-gyilkosság felderítésén dolgozó rendőrfelügyelő (Michael Sarazzin) testvérét alakítja. Ő maga szerelmes lesz egy ruhatervezőbe (Derek De Lint). A flörtnek azonban végzetes következményei lesznek...

Charlotte Rampling a hatvanas évek közepén került a kamerák elé. Kezdetben divatfotókon szerepelt, de nem tanúsított komolyabb érdeklődést fotómodell-karrierje iránt. John Boulting filmrendező főszereplőt keresett a „Rotten to the Core" című filmhez, és Ramplinget nézte ki a szerepre. Roman Polanski is éppen egy új arcra vágyott, olyan kis excentrikus boszorkányt keresett, aki a „Cul des sacs"-ban férfiakat csábít el. „Kacérkodtam a gondolattal, hogy egy teljesen névtelen színésznőt választok, és közben Charlotte Ramplingre gondoltam" – írja Polanski önéletrajzában. De Boulting is, Polanski is hiába sóvárgott Rampling után.

A világsiker ideje csak 1973-ban érkezett el: a Liliana Cavani rendezésében készült Éjszakai portás nagy botrányt kavart. Rampling nadrágtartóval meztelen kislánytestén és SS-sapkával a fején erotikus játékok részesévé válik. A botrányfilm élénk visszhangot keltett: elfogadhatatlannak találták azt, hogy egy nő, akit szexuális játékokra kényszeríte- ▶

Fotos: Marketing, Reimer Cannon

nek, örömet leljen azokban. Charlotte Rampling újra és újra védelmébe vette a szerepet: „Az éjszakai portás egy szerelem, egy függőségi viszony történetét meséli el. Mindig és mindenütt léteznek ilyen bizarr elképzelések. Csak sokan nem akarnak tudomást venni erről..."

Rampling szereti a nehéz szerepeket, szívesen alakít olyan nőket, akik szenvednek, vagy szenvedést okoznak. Patrice Chereau Das Fleisch der Orchidee (Az orchidea húsa) című filmjében egy milliomos üldözött örökösét alakítja, aki kést döf a férfiak szemébe. Yves Boisset-nél (Un taxi mauve – Mályvaszínű taxi, 1977) ő a femme fatale, aki csak egy éjszakára marad, és magyarázatként a következő üzenetet hagyja. „Az egyetlen személy, akit szeretek, én vagyok..."

Woody Allen, a hivatásos neurotikus az 1980-ban forgatott Stardust memoriesben (Csillagporos emlékek) olyan nőt játszat el Ramplinggel, aki pontosan megfelel elképzeléseinek: szeszélyes és csábító, ugyanakkor komplexusoktól szenved. A Fahr zur Holle, Liebling (Utazz a pokolba, kedvesem) (Dick Richards, 1975) és a Man stirbt nur zweimal (Csak kétszer halunk meg) (Jacques Deray, 1985) című filmekben ő a szerencsétlenséget hozó szirén, aki a szakadékba taszítja a férfiakat. Rampling valójában szereti azokat a provokatív szerepeket, amelyek olyan áttekinthetetlenek, mint egy labirintus. Ilyen például Alan Parker Angel Heart (Angyalszív, 1986) című filmjében a titokzatos jósnő.

Ritkán látni őt nevető arccal, mindig menekül, hol a férfiak, hol a gyilkosok, hol a múlt elől. „Semmi sem nehezebb a színész számára, mint olyan szerepeket játszani, amelyek hasonlítanak rá" – írta Jean Cocteau. Charlotte Rampling ezt nem vonja kétségbe. Ugyanakkor cáfolja azt, hogy ő maga titokzatos, tragikus személyiség lenne: „az én misztériumom csak az emberek fejében létezik" – mondja. Magánélete valóban prózai: az immár 43 éves művésznő ugyanis 10 éve a zenész Jean-Michel Jarre felesége, és három gyerek édesanyjaként Párizs közelében él.

A család és a gyerekekkel való foglalkozás soha nem akadályozta a munkában. Bár voltak idők, amikor kevesebbet forgatott, de ez gyakran inkább a forgatókönyveken múlott. „Soha nem megyek oda valakihez azzal, hogy csinálja meg velem ezt vagy azt a filmet. Erre képtelen vagyok" – mondja Rampling, nem csinálva titkot abból, hogy viszolyog a munkák ily módon történő felhajtásától. Charlotte Rampling abban a szerencsés helyzetben van, hogy megengedheti magának az önérzetességet.

Bár szinte minden filmjében mutatkozik meztelenül, soha nem aggatták rá a pornósztár címkéjét. Dirk Bogarde, akivel az Éjszakai portásban játszott együtt, így jellemezte egyszer partnernőjét: „Rampling egy olyan démon, akiről minden férfi álmodik, s aki ért ahhoz, hogy kordában tartsa érzékiségét." *(Illusztrációk és szöveg a „Video" című lap 1988/6. számának felhasználásával.)*

CHARLOTTE RAMPLING VIDEÓN

MASCARA
Szereplők: Michael Sarrazin, Derek De Lint
Nagy-Britannia, 1986
Rendezte: Patrick Conrad
Forgalmazza: Cannon
Idegborzoló pszichothriller gyilkossággal, szerelemmel és szenvedéllyel, transzvesztita közegben.

STARDUST MEMORIES (Csillagporos emlékek)
Szereplők: Jessica Harper, Woody Allen
USA, 1980
Rendezte: Woody Allen
Forgalmazza: Warner
Fergeteges komédia egy rendezősztárról, aki egyszerre több csinos nőbe szerelmes.

THE VERDICT (Az ítélet)
Szereplők: Paul Newman, Jack Warden
USA, 1982
Rendezte: Sidney Lumet
Forgalmazza: CBS/Fox
Charlotte Rampling egy lecsúszott ügyvéd (Paul Newman) felesége. Férje jogászokkal kénytelen harcba szállni.

MÖRDERISCHER ENGEL (Gyilkos angyal)
Szereplők: Elisabeth Depardieu, Michel Serrault
Franciaország, 1985
Rendezte: Jacques Deray
Forgalmazza: Marketing
Egy felügyelő a titokzatos gyilkos után nyomozva egy végzetes nő csapdájába kerül, aki egyben a bűntény megoldásának kulcsát is jelenti

ZARDOZ
Szereplők: Sean Connery, Sarah Kestelman
USA, 1973
Rendezte: John Boorman
Forgalmazza: CBS/Fox
A mesteri John Boorman 2293-ban játszódó filmje hadüzenet a teljhatalmat átvevő tudománynak, amely rabszolgává teszi az embert.

ANGEL HEART (Angyalszív)
Szereplők: Robert de Niro, Mickey Rourke
USA, 1986
Rendezte: Alan Parker
Forgalmazza: Marketing
Misztikus pszichothriller felderítetlen gyilkosságokkal és Voodoo-varázslattal; Charlotte Rampling egy különös jósnő szerepében.

FOTÓK: MARKETING, REIMER CANNON

Sky, Super: túlélési tréning

Egy lyukas garas nem sok, annyi hasznot sem hozott még egyetlen műholdas program sem a tulajdonosoknak Európában. A Sky Channel sem, a Super Channel sem. S bármennyire is tudták a befektetők, hogy a műholdtévé hosszú távú beruházás, ennél azért gyorsabb megtérülésre számítottak. (Emlékeztetőül: A Sky elődje már 1981-ben megkezdte az űrből a műsorok sugárzását.) A fogyóban lévő türelem és tőke bizony túlélési gyakorlatokra kényszeríti a két legnagyobb műholdtévé-társaságot is.

Nagyobb gondjai a Supernek vannak. Mint a Video Magazinból is tudjuk, a Sky és a Super összeolvadásából nem lett semmi. A fennmaradáshoz szükséges jó 12 millió angol fontot (23 millió dollárt) másképp kellett előteremteni. A 15 alapító cégből csak az öt legnagyobb volt hajlandó további milliókat kockáztatni a műholdporgrammal, a többi, kisebb tévétársaság gyakorlatilag „kiszállt" a pókerjátszmából. A májusi válságmenedzselő közgyűlés után átalakult a Super Channel vezérkara, s megkezdődött a több profitot ígérő műsorstratégia kialakítása.

A Super programjában jelentkezni fog egy „Európai Üzleti Magazin", amit a Rank Xerox hetente szponzorál. Hetente lesz német nyelvű esti főműsor, körülbelül háromórás időtartammal, miután az idén már a nyugatnémet kábeles háztartások jelentik a legnagyobb reklámpiacot a műholdtévék számára. (A nyugatnémet, az osztrák és a svájci német háztartásokból jó 5 millió kapcsolódik műholdvételre berendezett kábelhálózatokhoz.)

A Sky Channel már azzal feladta a tisztán szórakoztató műsorpolitikai koncepciót, hogy az idén elkezdte sugározni az Arts Channel művészeti adásait, még ha csak a késő éjszakai órákban is. Május óta naponta 4-5 alkalommal ad hírműsort a Sky. A német nyelvű nézőket e program is több német műsorral akarja magához csábítani, s növelni szándékozza a holland nyelvű, angol feliratos adások mennyiségét is. Az utóbbinak egyszerű oka van: a csaknem 3,5 milliónyi nagy vásárlóerejű holland háztartás, amelyben nézni tudják a Sky reklámjait.

Műsorkazetta

másfél üveg vodkáért

Vajon hány példányt lehetne eladni nálunk egy műsoros videokazettából, ha annyi lenne az ára, mint másfél üveg vodkának? Vagy ha annyiba kerülne, mint négy buszjegy a városközpontból a repülőtérig? Netán egyszerűen csak annyit kérnének érte, mint öt olcsó mozijegyért.

A választ nem tudták sem Finnországban (vodka!), sem Franciaországban (repülőtéri buszjegy!), de még az NSZK-ban sem (mozijegyek!), amíg ki nem próbálták. S a forgalmi adatok láttán azoknak is tátva maradt a szájuk, akik már mentőért és kényszerzubbonyért akartak kiáltani ilyen árarányok ötletének hallatán.

Ilyen árarányok esetén Olaszországban tavaly minden videokészülékre, Finnországban minden negyedikre jutott egy műsoros kazetta vásárlása. S akinek van fogalma arról, hogy a műsoros kazetták megvétele mennyire eltörpül a kölcsönzési forgalom mellett, az tudja; évi egy kazetta megvásárlása manapság *nagyon nagy* átlagérték egy-egy videóra.

Tévedés ne essék, 99 finn márka, 150 francia frank vagy 49 nyugatnémet márka nem tipikus ár egy-egy bármilyen műsorkazettáért, hanem csak a nagyon olcsón, a dömpingben piacra dobott címeket lehet manapság ennyiért megkapni. Ez az árszint nem a toplistán lévő új sikerprodukcióké, hanem olyan klasszszikus daraboké, mint egy-egy Stan és Pan vagy Chaplin-film, avagy a My Fair Lady, a Tánckar, az Óz, a csodák csodája. No de kinek lenne sok nálunk 200 forint (másfél üveg vodka ára), mondjuk, a Hello, Dolly megvételéért?

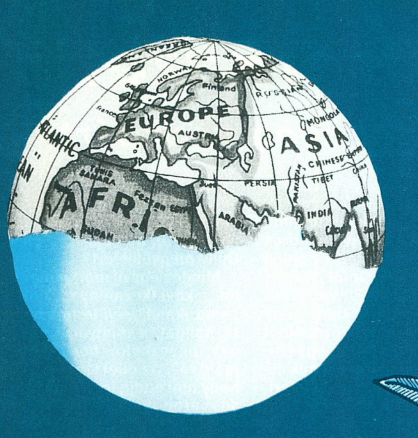
Mindez egy új marketingötlet következménye, ami „amerikaiul" *sell-trough* névre hallgat, s magyarul talán úgy nevezhető, hogy „tukmáld rá". Az ötlet lényege az, hogy ami eddig igencsak borsos áron volt elérhető, az egyik napról a másikra nevetségesen olcsóvá lett. Egyetlen példa: Franciaországban korábban 1400 frankért lehetett megkapni az Óz, a csodák csodája kazettáját, ma pedig 150-ért. Ilyenformán utólag már senki sem lepődik meg, hogy a dömpingárú műsorkazetták forgalma Olaszországban és Finnországban alig két év alatt megnégyszereződött, Franciaországban pedig egyetlen esztendő alatt háromszorosára ugrott.

A „tukmáld rá" marketing amerikai lelemény, ami más szóval azt jelenti, hogy semmi köze a jótékonysághoz. Egyszerűen csak egy újabb bőrt húznak le arról a rókáról, amelyről már eddig is lefejtettek vagy hetvenhetet. Bizonyos filmek iránt kimerült a pénzes vásárlók kereslete, így a laposabb zsebűekhez igazítják az árat, s az összhaszon nemhogy kisebb lenne, hanem nő. A piac főszereplői Európában is az amerikai filmvállalatok. A „tukmáld rá" kedvenc technikája a Walt Disney, a Warner, az MGM/United Artists és más nagy filmgyártó cégeknek.

Mindez Nyugat-Európában is elég új. Néhol már 1982-ben elkezdték, máshol – például Spanyolországban, Svájcban, Svédországban – csak tavaly, tavalyelőtt. Ezek az országok nem nagy videopiacok, mint ahogy például Finnország sem az. (Svájcban vagy 680 ezer, Finnországban 600 ezer video van használatban.) Néhány év alatt mi is elérhetjük ugyanezt a videopiaci méretet. Ez elég valószínű. Az már sokkal kevésbé, hogy addigra lenne olyan piacgazdaságunk, amelyben életképesen felismernék az ilyesfajta „rátukmálás" gazdasági – és nem mellékesen: kulturális – előnyeit.

COCOM:

kommunikálj, mint a kőkorszakban!

A világnak ezen a táján, ahol élünk, a távközlés és a tömegkommunikáció eszközrendszere bizony igencsak kőkorszaki állapotban van. S ezt nagyrészt annak a mélységesen hibás fejlesztési és beruházási politikának köszönhetjük, amely hosszú évtizedeken át pénzpocsékolást látott a kommunikációs eszközök gyors műszaki fejlesztésében, az infrastruktúra kiépítésében. Az egyre ijesztőbb lemaradásunknak azonban van más, igen súlyos oka is!

A COCOM és a kereskedelmi embargó. Ezek is igen „keményen betartanak" nekünk. Jórészt ezért nincsenek nálunk például digitális telefonközpontok, fénytávközlési eszközök (pl. száloptikai kábelek), korszerű optikai leolvasók vagy igazán korszerű személyi számítógépek. Ha valakinek mégis van otthon egy igazán „csúcs" PC-je, az csakis az *amerikai* törvények megsértésével juthatott hozzá. S épp itt van az eb elhantolva.

Az utóbbi években nálunk egyre többször emlegetett COCOM (*C*oordinating *C*ommittee for *M*ultilateral Export Controls) egy ártalmatlanul hangzó névvel ellátott bizottságot jelöl. A bizottság létezése közismert, minden más azonban szigorúan titkos információnak minősül. Titkos adat, hogy a COCOM titkársága Párizsban az amerikai nagykövetség épületének mellékszárnyában kapott helyet, titkos, hogy a titkárság létszáma valamivel 30 fő alatt van, s évi költségvetése úgy 2 millió dollár körüli. Titkos, csak hát néhány újságíró és társadalomkutató „kifecsegte".

Jogászi ész szerint a COCOM tulajdonképpen csak egy „fantom", vagy legjobb esetben egy klub. Semmiféle nemzetközi szerződés nem kötelezi a „klubtagokat" az együttműködésre, s majdnem 40 éve megszünt az a nemzetközi szervezet, amelyik eredetileg létrehívta ezt a koordináló bizottságot. E „fantomklubnak" valójában mégis hatalmas befolyása van, hiszen tagja az összes NATO-ország (Izland kivételével) és Japán is. A „klub elnöke" természetesen az Egyesült Államok.

S még egy apróság a COCOM működésének titkosságához. Amióta a koordináló bizottság létezik, mindig olasz személy látta el a titkári teendőket. A titkárt delegáló ország kormányának nem kell hozzájárulnia a COCOM közös költségeinek fedezéséhez. Minthogy az olasz kormánynak nem kell fizetnie a központi pénzekből, arról nem is köteles beszámolni a saját parlamentjében. Ilyenformán az olasz baloldali pártok – főleg a kommunisták és a radikálisok – nem tudnak beleszólni, vagy akár csak tájékozódni saját országuk szerepéről a COCOM-ban. (S mindez azért olasz sajátosság, mert Itáliában van messze a legnagyobb súlya a baloldalnak a nyugat-európai parlamentek közül.)

A „koordináló bizottságnak" két fő feladata van. Egyrészt időről időre felülvizsgálja az úgynevezett COCOM-listát, vagyis azoknak a csúcstechnológiát képviselő termékeknek a jegyzékét, amelyeket tilos eladni a „szovjet tömb" országainak. A műszaki fejlődést követően a COCOM-listára folyamatosan felkerülnek a legkorszerűbb technológiák, s lekerülnek róla a már elavult termékek. Más szóval, a COCOM alapvető feladata, hogy fenntartsa, elősegítse a vezető tőkés országok és a szocialista országok között meglévő technológiai szakadékot. A COCOM-listával kapcsolatos döntéseknek mindig egyhangúaknak kell lenniük, s a végrehajtásukról a tagországok kormányai gondoskodnak.

Ha egy nyugati vállalat a COCOM-listán szereplő termeket akar eladni egy szocialista országnak, engedélyt kell kérnie saját kormányától. (Egyébként maga a COCOM-lista is titkos. Az eladó cég legfeljebb azt kérdezheti meg, hogy árucikke szerepel-e a listán, s több felvilágosítást nem is kap.)

Az illetékes kormányszerv aztán arról dönt, hogy az adott konkrét iparcikkre érvényesíti-e a COCOM tilalmát. Például a számítógépes vezérlésű automatizált gyártósorok legkorszerűbb fajtáinak exportja tilalom alá esik általában. Egy számítógépes vezérlésű automatikus fagylaltgyártó üzemnek azonban jó esélye van arra, hogy eladható legyen szocialista országba is.

A párizsi koordináló bizottság minden kedden ülést tart, hogy elláthassa másik fő feladatát: döntsön azokról az esetekről, amelyekben valamelyik kormány nem tudott egyértelműen állást foglalni. Ilyen ügyekre tulajdonképpen – a nyugat–keleti kereskedelemben mozgó árucikkek mennyiségéhez mérten – elég ritkán kerül sor. 1984-ben például a keddi üléseken összesen 3200 ilyen esetről döntött a COCOM titkársága. (Ez a szám is titkos adat.)

Az amerikai embargó. A COCOM-ban kétségtelenül az Egyesült Államok játssza a vezető szerepet. Amerikai javaslatra történik a legtöbb változás a tilalmi listán, s az USA kormányszervei terjesztik a legtöbb esetet a párizsi bizottság elé, hogy felmentést kérjenek valamely konkrét esetben az exportstop alól.

Az amerikai kormányzat egyébként jóval szigorúbb exportpolitikát követ a szocialista országokkal szemben, mint amit a COCOM-ban érvényesíteni tud. Az USA-ban érvényes embargólista jóval terjedelmesebb, mint a COCOM jegyzéke. Főbb technológia- és termékcsoportjai között szerepelnek a következők: számítógépes vezérlésű, automatikus gyártó- és ellenőrző-berendezések; mikroelektronikai termékek; távközlési berendezések; érzékelő berendezések; optoelektronikai (fénytávközlési) eszközök; számítógépek; biológiai és kémiai technológiák, továbbá szállítási berendezések, eljárások stb.

A kiviteli tilalmak betartását a kereskedelmi minisztériumnak kell ellenőriznie. Az amerikai hadügyminisztérium azonban folyamatosan törekszik arra, hogy mind szigorúbb kontrollra kényszerítse a „civil" minisztériumot. Ennek következtében 1983-tól 1986-ig 16 szorosára nőtt az amerikai cégekre kirótt államigazgatási

bírságok összege, 32-szeresére emelkedett a bírósági úton kiszabott büntető kártérítések összege – mindez az embargó megsértéséért. A kereskedelmi minisztérium e 4 év alatt háromszorosra növelte a kiviteli tilalmak betartásával foglalkozó ellenőrző személyzet létszámát.

A Toshiba-botrány. A kereskedelmi embargó rendszerét az Egyesült Államok azonban másokkal szemben is felhasználja, nem csupán a szocialista országok ellenében. Jellegzetes példa volt erre a tavalyi Toshiba-botrány.

1987 áprilisában szivárogtatta ki az amerikai sajtónak egy kormánytisztviselő, hogy a Toshiba konszern egyik vállalata – egy norvég állami céggel együttműködve – igen korszerű automatikus marógépeket adott el a Szovjetuniónak. (Ezekkel állítólag olyan propellereket lehet gyártani, amelyek révén sokkal halkabb üzemelésűek lesznek a szovjet tengeralattjárók.) Az ügy szinte az egész 1987-es évben szerepelt a nyugati sajtó hasábjain.

Valójában azonban a Toshiba üzlete már 1985 decemberében szerepelt a COCOM napirendjén, s csaknem másfél évig egy szót sem lehetett róla olvasni egyetlen újságban sem. A hosszú hallgatásnak egyszerűen a COCOM-ügyek titkossága adja magyarázatát. A tavaly tavasszal kirobbantott botránynak viszont az volt a háttere, hogy az amerikai kormányzat vissza akarta szorítani a Toshibát az USA piacain. A japán óriáscég olyan piaci pozíciókat szerzett meg az Egyesült Államokban, hogy egy ellene kialakított általános bojkott látszott a legeredményesebb eszköznek. Az automatikus marógépek kapcsán szándékosan keltett botrány csak hangulatkeltésre, a kongresszusi képviselők befolyásolására szolgált. S nem a kereskedelmi minisztériumon múlt, hogy a Toshiba elleni amerikai bojkottot végül is nem szervezték meg. A japán cégnek ettől függetlenül óriási károkat okozott az ügy.

Jakab Zoltán

Angol video toplista

Nagy-Britanniában az alábbiak szerint alakult az eladott műsorkazetták toplistája:

1. Malone
2. Hello, Hello Mary Lou (Prom Night 2)
3. Angel Heart
4. Dirty Dancing
5. Ernest Goes to Camp
6. Jumpin' Jack Flash
7. Living Daylights
8. La Bamba
9. Big Foot
10. Near Dark
11. April Fools Day
12. Underworld
13. Big Easy
14. Avenging Force
15. Crime Story 4

(TV World)

A videót nem lehet megrendszabályozni

A video szeszélyes és szokatlan valami. Nem ott terjedt el leghamarabb, ahol a legjobb szakértők várták, nem arra szolgál, mint amit jósoltak, s az eddigi tömegkommunikációs eszközök közül a videót lehet a legkevésbé kordában tartani. A világ más tájain éppúgy, akárcsak mifelénk. Nemrégiben egy lengyel szociológus készítette el az első körképet a video helyzetéről az európai szocialista országokban.

A video terjedése a környező országokban mindeddig fittyet hányt az általános gazdasági helyzetre. Lengyelország és Jugoszlávia aztán igazán nagy kátyúban van, de a képmagnók viharos sebességgel szaporodnak. Lengyelországban például 1981-ben alig 3 ezerre, tavaly már 700 ezerre becsülték a használatban lévő készülékek számát. Amikor a kormány bejelentette, hogy az idén nagy áremelések lesznek, a lengyelek rohantak videót vásárolni, külföldön vagy (kemény valutáért) otthon. 1987 decemberében a lengyelek 60 százaléka tervezte, hogy előbb-utóbb vesz magának képmagnót.

Kevés video ott van – például Romániában és az NDK-ban –, ahol a video iránt leginkább érdeklődő korosztályoknak alig van esélyük nyugati utazásra.

A környező szocialista országokban mindenütt kialakult a videózás „második gazdasága" a képrögzítők, műsorkazetták feketepiaca, a magáncsere és a magánkölcsönzés. Romániában a magyar televízió vételkörzetében élő néhány videós tesz szert igencsak szép bevételre az általunk sugárzott nyugati filmek rögzítéséből és forgalmazásából. Jugoszláviában néhány hónapja olyan törvényt hozott a Szerb Köztársaság parlamentje, amely engedélyezi magántulajdonban lévő videoklubok létesítését, a videoboltok tulajdonosainak pedig a legálisan behozott műsorkazetták sokszorosítását. Az új jogszabály olyasmit engedélyez, ami már addig is létezett. A hatóságok kötelezik az immár legális magánkereskedőket, hogy csak „jóváhagyott" kazettákat sokszorosítsanak és kölcsönözzenek. Lengyelországban is van előzetes cenzúra a videoprogramokra, csak ott nevén is nevezik. Bulgáriában a hagyományos, „központi" megoldást tartották a legjobbnak. 1984-ben létrehozták a Bulgarski Video nevű monopolszervezetet, amelynek mindent kézben kell tartania, a képmagnók importjától az állami kazettakölcsönzőkig. Tavaly az egész országban körülbelül 30 ilyen üzlet volt, s a 300 címet tartalmazó lista többnyire bolgár filmeket kínált. Csehszlovákiában tizenvalahány állami kölcsönzőhely volt 1987-ben, s a választék nagyrészt hazai produkciókból állt.

Lengyelországban magánvállalkozók is kaptak engedélyt videoműsorok importjára és kölcsönzésére. Az állami videotékák száma 1987 elején 100 körül alakult, s kínálati listájukon kereken 70 (!) cím szerepelt. A Lengyel Televízió nyugati részvétellel alapított közös vállalkozást műsorkazetták importjára.

Ilyen információkra támaszkodva a lengyel szociológus úgy véli, hogy *a legtöbb európai szocialista országban 90 százalékra tehető az engedélyezett magánszektor és a feketepiac részesedése* a teljes videoforgalomban. S a súlyos gazdasági helyzetben hozott takarékossági intézkedésekkel az államok még növelik is a magánpiac kínálata iránt az érdeklődést. A nadrágszíj szorosabbra húzása az állami televízióra is vonatkozik, kevesebb pénzt kapnak műsorimportra, vagyis csökken programjaik vonzereje és növekszik a video iránti kereslet.

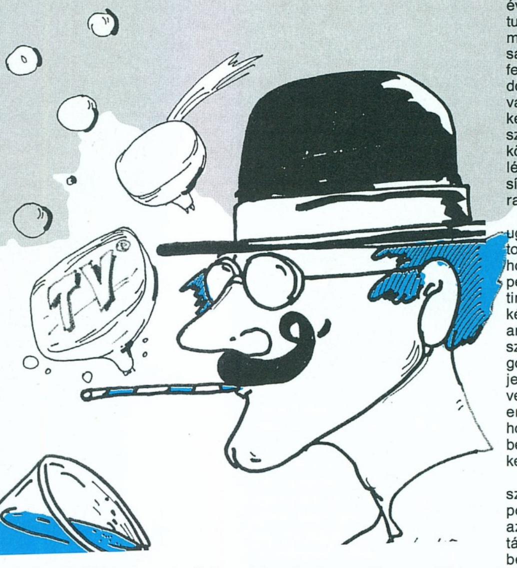
A video kihívása is hozzájárult ahhoz, hogy Lengyelországban érezhetően engedékenyebb lett a televízió és a filmforgalmazás műsorpolitikája. A mozikban „erotikus" (értsd: soft-porno) filmeket is játszanak, 1983 óta a késő esti, éjszakai órákban horrorfilmek is képernyőre kerülnek. Frontáttörésnek számított, amikor 1984-ben *főműsoridőben* sugározta a televízió „Az utolsó tangó Párizsban" című Bertolucci-filmet. A katolikus egyház ismételten úgy foglalt állást, hogy a cenzúra túlságosan liberálissá vált morális szempontból. Egyébként a vallásos értékrendet kifejező filmek sem hiányoznak a lengyel televízió főműsoridejéből, köztük olyan klasszikusok is képernyőre kerültek, mint a Ben Hur és a Quo vadis? A politikai érdeklődésű nézők pedig jegyet válthatnak a mozikba, ha az 1979–1981-es időszak korábban betiltott társadalomkritikus filmjeit szeretnék látni. A video magánforgalomban a legnépszerűbb hazai produkciók közé ugyanis főleg olyan filmek kerültek, mint Andrzej Wajda két alkotása, A márványember és A vasember.

Egészében véve úgy látszik, írja a lengyel szociológus, hogy a videót nem lehet „megregulázni". Piacilag persze lehet szabályozni és befolyásolni, méghozzá hatékonyan.

SZÍNES ÁLMOK

A magyar színes televízió gyártásához szükséges képcsöveknek – az érvényes szerződések szerint – körülbelül 95 százalékát szállítanák lengyel partnereink. 1987 közepe óta azonban csak halmozódnak az elmaradásai a lengyel szállítóknak Magyarországon, s így a hazai színes tv-gyártás válságos időszakát éli. A pontos kórképet a Videoton, az Orion, az Elektromodul és a Tungsram Rt. vezetői rajzolták meg számunkra.

Két évtizeddel ezelőtt hazánkban még volt képcsőgyártás: a Tungsram Rt. foglalkozott fekete-fehér képcsövek készítésével. 1970-ben azonban határozat született arról, hogy a televíziógyártást – lehetőleg szocialista országokból beszerzett – import képcsövekre kell alapozni. A hetvenes években legolcsóbbnak tűnő megoldásról viszont az idők során kiderült, hogy az minden lehetséges variánsnál drágább.

1982-ben Magyarország dollárhitelt nyújtott egy lengyelországi képcsőgyár felépítéséhez, és a megállapodás szerint a lengyel partnerek ezt képcsővel ellentételezték. Tartozásaikat 1985-ig kiegyenlítették. A további fejlesztéshez ekkor hazánk újabb bankhitelt nyújtott, de ennek visszafizetése már pénzben történt. A lengyel piasecznói gyár vezetői bővítéseket terveztek, és exportszerződéseiket is az elképzelt megnövekedett termeléssel számolva kötötték meg. Az új gyártósorokat azonban nem sikerült a tervezett időre elindítani, és ennek hatását – a képcsőszállítmányok akadozását, majd elmaradását – a Videoton és az Orion 1987 közepétől mind nehezebben viseli el.

Az elmúlt egy év során összesen 113 ezer darab képcső szállítását nem tudták teljesíteni a lengyelek. 1987 második felében egy 73 ezres, 1988 eddig eltelt hónapjai során pedig egy 40 ezres szállítmányra vártak mindhiába a magyar gyárak. (A behozatalnak körülbelül egyharmad részét használná fel a Videoton, kétharmadát pedig az Orion.) Sovány vigasz, hogy tavaly, az elmaradások ellenére is, körülbelül háromszor annyi képcsövet értékesítettek Magyarország számára, mint saját belső piacukon, ahol egyébként szintén óriási a hiány színes képcsövekből. (Igaz, egy képcsőért a magyar vásárló 90 rubelt plusz – az importalkatrészek értékét fedező – 26 dollárt fizet.) A Videotonnak így a múlt évben csak igen nagy nehézségek árán sikerült megkötni azokat az NDK, csehszlovák és tőkés bartel szerződéseket, amelyekkel a 43 ezer darabos lengyel kiesést sikerült pótolni. Az 1988 márciusi és májusi lengyel–magyar tárgyalások szerint egyébként a lengyel képcsőgyár tavalyi elmaradását idén sem tudja pótolni, a '88-ban keletkezett hiányt azonban az ígéret szerint negyedik negyedévben legyártja számunkra. A magyar gyárak vezetői ennek ellenére nem tartják megvalósíthatónak ezt a tervet. A Videotonnak naponta 1100–1200 darab színes televíziót kellene elkészítenie ahhoz, hogy belföldi kötelezettségeit, szocialista és tőkés export szerződéseit teljesíteni tudja. A lengyel gyárban jelenleg mindössze 800 képcső készül el egy nap, amiből 300-500 darab kerül a Videotonhoz. 1988 tavaszán ezért a színes tv-gyár dolgozóinak a felét kéthetes kényszerszabadságra kellett küldeni, a tőkés exportban 20-25 ezres, a belföldi értékesítésben és a szocialista kivitelben pedig körülbelül 30 ezer darabos az eddigi elmaradás.

Az Orion a Videotonnal is nehezebb helyzetbe került, még kétségesebb számára, hogy teljesíteni tudja idei 90 ezres gyártástervét. A fővárosi vállalat ugyanis nem termel tőkés exportra, mint a Videoton, amely legvégső megoldásként a tavalyi 17 millió dolláros kivitelével finanszírozott tőkés alkatrész importjának szerkezetét módosíthatja, s esetleg dollárért is vásárolhat színes képcsövet. A jelenlegi behozatali lehetőségek ugyanis erre nem terjednek ki.

Bár az NDK-ban és Csehszlovákiában is készülnek színes képcsövek, egyelőre nem bízhatunk abban, hogy ezekből az országokból jön a segítség. Az elmúlt években ugyanis a fejlett gazdasággal rendelkező országokban megkezdődött az átállás a hagyományos típusokról az úgynevezett szuper sarkított képcsöves televíziók gyártására. A nyugati – például a francia, japán és olasz – képcsőgyárak egy része ezért megszüntette bizonyos hagyományos típusú képcsövek készítését, s így a tőkés országok jelenleg képesek felvásárolni valamennyi NDK és cseh hagyományos képcsövet – amelyek a szakemberek szerint jó minőségűek. Így ezekből a Toshiba licenc alapján készülő képcsövekből még arra a néhány ezer darabra sem számíthatunk, amelyet korábban megkaptunk. Az NDK-tól például 1986-ban 16 ezer képcsövet vásároltunk, tavaly már csak egy-két ezerhez jutottunk, idén pedig az év közepéig eredménytelenül folytak a tárgyalások.

Csehszlovákiát államközi kontingens kötelezi 20 ezer képcső leszállítására, azonban szerződés erről a mai napig nem született. A cseh partnerek elképzelése szerint ebben az esztendőben legfeljebb 13 ezer képcsövet kaphatna Magyarország.

Nincsenek könnyű helyzetben a magyar televíziógyárak, amikor hosszabb távra szóló döntést kell hozniuk a tv-készítéséhez szükséges színes képcsövek beszerzéséről, hiszen az nem kétséges, a jelenlegi bizonytalanságot meg kell szüntetni. A meglévő nehézségeket ugyanis tovább fokozzák azok a jövőbeli ígéretek, amelyek a mai tapasztalatoknak teljesen ellentmondanak. A lengyelek például azt ígérik, hogy gyártásuk üteme még az idén eléri a tervezett tempót, és az elkövetkező években minden nehézség nélkül tudják szállítani a megrendelt mennyiséget. Ennek alátámasztására a magyar partnereket arra is felkérték, hogy az 1989-cel kezdődő ötéves időszakra nyújtsák be vásárlási igényüket. A lengyel képcsőgyártás képviselői ugyanis szeretnék számba venni, hogy a közeljövőben milyen megrendelésre számíthatnak, és ezek teljesítéséhez milyen új beruházásokra van szükség.

A csehszlovák üzletfelek ugyancsak arról igyekeznek biztosítani a magyar üzletfeleiket, hogy az elkövetkező években képesek lesznek leszállítani a kontingens szerinti 20 ezer darab képcsövet. Ígéretükben egyelőre annál is inkább biztosak, mivel számításuk szerint a fejlett országok gyártói egy-két éven belül teljesen átállnak a sarkított képcsövek beépítésére. A Tesla cég szakemberei például úgy ítélik meg, hogy hamarosan, egy-másfél éven belül – jelentősen romlanak értékesítési esélyeik a tőkés piacon.

Nagyon kis mennyiségben szóba jöhet még a szovjet import lehetősége is. Egyelőre azonban a szovjet képcsőgyártás hazai eladásra rendezkedett be, sőt a belföldi termelés mellett körülbelül 300 ezer képcsövet tőkés importból kell beszerezniük. Érthető, ha ezek után a hazai képcsőfelhasználók azt vizsgálják, mit tehetnek a szükséges képcsőmennyiség biztosításáért – határon belül. A Videoton és a Tungsram Rt. szakemberei gazdasági számításokat végeztek arról, mennyibe kerülne a hazai színesképcső-gyártás elindításához szükséges beruházás. Az összeg jelenlegi gazdasági körülményeink között meglehetősen nagy, 8,3 milliárd forint, amelynek több mint felét dollárban kellene kifizetni. Egy ekkora beruházás – tízéves megtérüléssel számolva is – csak abban az esetben lehet gazdaságos, ha az új gyár évente körülbelül másfél millió képcsövet készít. Ez a mennyiség azonban eladhatatlannak tűnik.

Az érintettek véleménye szerint a jelenleg egyetlen megoldás az, ha beszállunk a lengyel fejlesztésekbe, és továbbra is importból elégítjük ki a hazai szükségletet. Az pedig valószínűleg ismét csak húsz év múltán derül ki, hogy melyik lett volna az olcsóbb megoldás.

Szép Ildikó

Mozifilm videóról, videóval

INTERJÚ SZALAI GYÖRGYIVEL

A Dárday István–Szalai Györgyi alkotópáros nemrégen készült el legújabb filmjével, a *Dokumentátorral*. A címszereplő férfi jól menő videósbolt és illegális kazettamásoló vállalkozás tulajdonosa, aki azonban a pénzkeresetet egyre inkább Rambó nevű alkalmazottjára és a boltot vezető fiatal feleségére hagyja, maga pedig videós enciklopédiájával van elfoglalva.

A film ezen a síkon tipikus háromszögtörténet, amit azonban keresztül-kasul átsző a video jelenléte. Ahogy előrehaladunk a történetben, úgy keverednek össze egyre jobban a főhős katalógusának dokumentumfelvételei a pincében másolt pornó- és akciófilmekkel és a „valóságos" sztorival.

– A video voltaképpen a film negyedik főszereplője összes lehetséges vonatkozásával együtt, amelyek egyre inkább befolyásolják a három élő személy viszonyát is – magyarázza Szalai Györgyi. – Mi nem elméleti szakemberek vagyunk, a videózás sem úgy általában, elvontan érdekelt bennünket, hanem amitől az egész világban tipikussá vált. Most is arról csináltunk filmet, milyennek látjuk világunk jelenlegi állapotát, és a video ehhez legalább annyira fontos szemszög volt, mint a háromszögtörténet.

– A video ugyanakkor fel is falja a realitást, hiszen a film végére már szétválaszthatatlanná válik az „igazi" és a videovalóság; a Dokumentátor maga is a jól ismert eszköztárral dolgozó, stilizált videofilmmé válik!

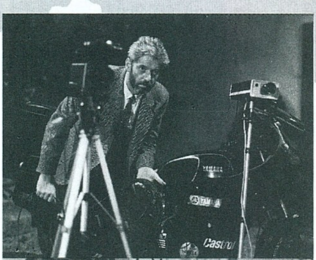
– Igen, mert megpróbáltuk visszaadni azt a furcsa állapotot, amiben a videovilág teljesen körülveszi az embert, a filmek és a valóság világa pedig kezd annyira összemosódni, hogy nem is tudjuk pontosan, mikor vagyunk kint, mikor benn, mi történik velünk és mi az, aminek csak tanúi vagyunk.

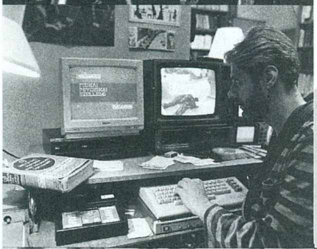
– A video tehát kihívás a filmesek számára. De vajon milyen értelemben? Hiszen az új technika éppenséggel segítheti, bővítheti is a film lehetőségeit!

– Ha valaki postakocsival utazik, éppúgy elér a célhoz, mintha szuperszonikus repülőgéppel menne, mégis nyilvánvaló, hogy nemcsak a gyorsaságban van a különbség. A video azért kihívás a film számára, mert más feltételeket diktál. Maga a technika több játékosságot, kísérletezést enged, sokkal szabadabb, mint a hagyományos filmé, ahol a trükkök hosszadalmas és bonyolult procedúrát igényelnek. Felvettünk például egy jelenetet a főszereplővel, ami hagyományos módszerekkel nem lett volna lehetséges: önmagát videózza, azaz miközben beszél, látja is magát a monitoron, mi pedig ezt a megkettőződést rögzítettük filmkamerával.

– Milyen technikai eszközök álltak rendelkezésre, és valóban rugalmasan lehetett-e őket használni, ahogy az imént a videót jellemezte?

– Meglehetősen összetett technikával dolgoztunk, egy része a filmgyár kettes telepének videostúdiójáé, de szponzorok is segítettek, így a Controll Számítástechnikai Szövetkezet komputerrel és videoberendezésekkel, a Videoton monitorokkal. Szerencsénk volt a helyszínnel is, mivel egy romos házat teljesen erre a célra alakíthattunk át – a film legnagyobb része itt játszódik – és be tudtuk rendezni az egész forgatás idejére. A pincébe telepített másoló például így nem-

csak helyszín lehetett, hanem bekábeleztük innen az egész épületet, és minden a filmbe kerülő háttérvideózást a filmfelvétellel párhuzamosan, ott helyben tudtunk vezérelni. A dolgozószobába, ahol a Dokumentátor szerkesztette videolexikonját, szintén működő technikát állítottunk fel, számítógéppel összekötve. Voltaképpen két stáb dolgozott; egy filmes és egy videós, ők a másolóból irányították az eseményeket. Össze kellett például hangolniuk a különböző monitorokat, hogy egymással és a filmbeli történésekkel szinkronban legyenek.

– Személy szerint hogyan hatott Önre filmkészítés közben a video? Könnyen birtokba vehető a korlátlan lehetőségek birodalma?

– Nem tűnik annak. Egyrészt mert drága – a kettes telep nagymontírozójának bérlése naponta 30-40 ezer forintba kerül, plusz rezsi, ÁFA – és már nem elég korszerűek a felszerelések; másrészt pedig korlátoz, mert a stúdióban csak akkor tudok valamihez kezdeni, ha a videomérnök fogja a kezemet. Én az egyszerű vágóasztalnál szeretek és tudok vágni, és nehéz beleszokni, hogy egy már nem igazán modern gépbe kell programozni, tíz percig ketyereg és esetleg utána derül ki, valami nem sikerült. Ugyanakkor számos trükköt beépíthettünk, a kocs-

mai viccmeséléseknél például három-négy képet is egymásra játszhattunk, többszörös áttételeket lehetett beépíteni, amikor az első felvételt kivetítettük monitorra, azt elmozgatott optikájú videokamerával újra felvettük és így került végül a filmbe.

Én tulajdonképpen nem szerettem meg a videót; rengeteg lehetőséget teremt, de nekem kissé idegen maradt, mert a filmnél már a kezdetekkor megtanultuk, hogy bármikor bele lehet nyúlni a készítésbe, itt pedig valami digitális gépezet működik helyettem. És a képfelbontás: Bódy Gábor mosolyogva mondta egyszer: a filmkép és videokép között olyan különbség van, mint egy zsíros bifsztek és egy kékre főtt pisztráng között. A video nagyon fontos, ugyanakkor nem fogja megölni a filmet.

– A Dokumentátort mintegy közrefogja két másik filmjük, amit a Mozgókép Innovációs Társulás keretében forgattak, illetve készülnek forgatni.

– A *Video a videóról* című másfél órás filmet tulajdonképpen előtanulmányoknak is felfoghatjuk. Megpróbáltunk foglalkozni a video összes új vonatkozásával, kommunikációs hatásaitól kezdve a videoart-, az oktató- és referenciafilmekig, most pedig *Film* ▶

és video kapcsolatát vizsgálja a készülő film. Úgy gondoltuk, jó lenne ezt egy rendszeresen jelentkező vizuális folyóirattá bővíteni. Az első három számot még mi készítenénk, aztán szerkesztőbizottság állítaná össze az újabbakat.

– A Mozgókép Innovációs Társulást a video használata fogja össze vagy inkább a megszűnt Társulás Stúdió folytatása?

– A Társulás nem videós műhely – persze vannak, akiknek emiatt fontos –, inkább kísérlet egy olyan hely létesítésére, ahol a stúdiókban megszokottnál lazábban, kísérletezve lehet filmeket készíteni. A video pedig ehhez maximális segítséget nyújt; évente összesen 18 ezer méter filmnyersanyagot kapunk, ami szűken egy hagyományos módon leforgatott másfél órás játékfilmre elég, a videokazettákat viszont bármikor le is törölhetem! Elsőként készült videóra nálunk a *Szépleányok*, aztán Grünwalski Ferenc filmje, az *Egy teljes nap* és legutóbb Xantus János forgatta így Rock-tér-idő című alkotását.

– Át lehet venni videóra a Dokumentátort is?

– Persze, jó kőkorszaki módszerrel. Még a főiskolán tanultuk, amikor 16 milliméteres filmet kellett 35-ösre áttenni; a vetítőgép elé kisméretű vásznat állítunk – minél kisebb, annál kevesebbet romlik a kép minősége – és ha mondjuk U-Maticra vesszük fel a vetítő mellé állított videokamerával, használható másolat lesz belőle.

Torma Tamás

HÍREK

A BHG ANTENNÁJA

Az NSZK-beli Hirschmann cégtől vásárolt licenc alapján kezdik meg a BHG Híradástechnikai Vállalatnál műholdprogramok vételére alkalmas nagyközösségi antennarendszerek gyártását. Egy-egy ilyen berendezésegyüttes ára körülbelül egymillió forint lesz, s várhatóan már idén egy-két tucat elkészül belőle. A BHG az Elektromodulon keresztül vette meg a Hirschmann-rendszer gyártási és forgalmazási jogát. A három méter átmérőjű parabolatükröket idehaza gyártják, a hozzájuk szükséges konverter egységeket azonban importból szerzik be, mert azok hazánkban nem lennének gazdaságosan előállíthatók. Az elektronikus egységet a BHG-ban gyártják, illetve állíttatják elő más vállalatokkal, szövetkezetekkel ugyancsak licenc alapján, melyekből a tervek szerint exportálni is fognak, az importelemekért cserébe.

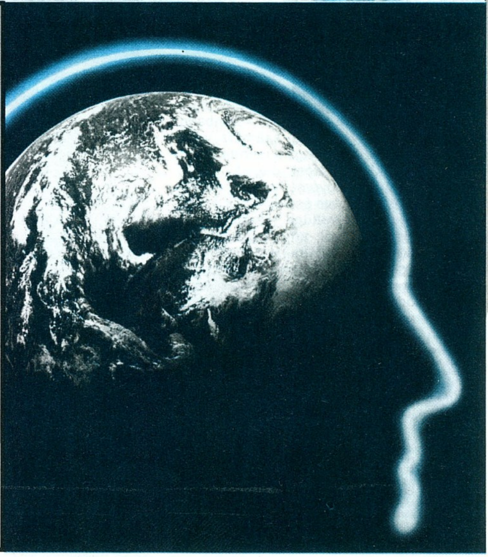
SPORTVIDEO PÁLYÁZAT

1988. november 11–12-én az NSZK-beli Mühlheim városban rendeznek nemzetközi sportfilmfesztivált, amelyre 20 percnél nem hosszabb időtartamban nevezhetők VHS, Beta, V 2000 és U-Matic rendszerben készülő videoalkotások. Az első díj 3000, a II. 2000, a III. 1500 márkás jutalom. A beküldési határidő: 1988. október 15. A beküldési címet és a nevezési lapot a Magyar Amatőrfilm- és Video Szövetségtől lehet megtudni, illetve beszerezni.

SIKERLISTA

A MOKÉP Videotéka legsikeresebb filmjei

Téli gyilkosságok (amerikai krimi) R. William Richert
Sorscsapás (francia bűnügyi film) R. Jose Giovanni
A rendőrnő (olasz filmvígjáték) R. Steno
Rablás (amerikai bűnügyi film) R. Peter Yates
Asterix és Cleopatra (francia rajz-mesefilm) R. Albert Uderzo, René Goscinny
Könyörtelenek (olasz kalandfilm) R. Sergio Corbucci
Marco Polo (hongkongi akciófilm) R. Chang Cheh
A köd (amerikai sci-fi) R. John Carpenter
Diploma előtt (amerikai filmkomédia) R. Mike Nichols
Menekülés New Yorkból (amerikai sci-fi) R. John Carpenter
Lolka és Bolka meséi (lengyel rajz-mesefilm) R. Bronislaw Zeman
Ász (olasz filmvígjáték) R. Castellano és Pipolo
A Jávor (magyar film) R. Bán Róbert
Az én kis falum (csehszlovák filmvígjáték) R. Jiri Menzel
Halálos angyalok (hongkongi akciófilm) R. Pao Hsueh-Li
Éjszakai jövevények (angol film) R. Michael Winner
Szerelem második vérig (magyar film) R. Dobray György
Gyilkosság rendeletre (angol–kanadai bűnügyi film) R. Bob Clark
Inframber (hongkongi sci-fi akciófilm) R. Hua Shan
Producerek (amerikai filmszatíra) R. Mel Brooks

Nyilvánosan, zártan

A különféle intézményekben, klubokban, vendéglátó helyeken videóról filmeket vagy zenei programokat vetítők gyakran nem tudják, milyen rendelkezések vonatkoznak a legális videovetítésre, melyek azok a művek, amelyek jogszerűen bemutathatók és ezt milyen költségek terhelik. Érdemes tehát összefoglalni a videovetítések formáit és a rájuk vonatkozó szabályokat.

Alapvetően két formát kell meg különböztetni: egyik a művek úgynevezett zártkörű szabad felhasználása, a másik az engedélyhez kötött nyilvános videovetítés. Az előbbi esetben a szerzői jog szabályaiból lehet kiindulni és bizonyos következtetésekre jutni. A szerzői jogi törvény ugyan sehol sem határozza meg a zártkörűség fogalmát, de az alapelvi szintű rendelkezések, valamint a Legfelsőbb Bíróság és a Szerzői Jogvédő Hivatal állásfoglalásai elegendő fogódzót nyújtanak.

Nyilvánosságra hozott művek (filmek) tehát szigorúan meghatározott esetekben használhatók fel szabadon, vagyis mutathatók be engedély és díjfizetési kötelezettség nélkül. Az egyik ilyen eset a magánhasználat, ami a családiasság és a háziasság körét jelenti. Ennél szélesebb kört jelent a zártkörűség, mivel ez már a nyilvános előadás minősített esete is lehet, így a szabad felhasználásnak a zártkörűség mellett további szigorú, egyidejűleg szükséges feltételei vannak. Zártkörűnek tekinthetők az állami szervek, szövetkezetek vagy társadalmi szervek által saját dolgozóik részére rendezett összejövetelek, tehát ide sorolhatók a különféle klubok rendezvényei is, kivéve, ha azokat „klubtagsági igazolvány" ellenében bárki látogathatja. Ebben az esetben ugyanis a klubtagsági már mint belépőjegy funkcionál, és a rendezvény nyilvánosnak minősül. A művelődési házak bárki számára nyitva álló rendezvényei tehát nem zártkörű összejövetelek!

A szabad felhasználás elengedhetetlen további feltételei: a rendezvény alkalomszerűsége, továbbá a jövedelemszerzés és a közvetett jövedelemszerzés hiánya.

A jövedelemszerzés fogalmának meghatározásakor a jogszabályok megint csak példálózó felsorolást adnak, pontos definíciót nem. Ezek szerint jövedelemszerzésnek minősül a belépődíj szedése akkor is, ha egyéb elnevezés alatt történik (meghívó- vagy más műsormegváltás, szokásos összeget meghaladó ruhatári díj stb.). Jövedelemszerzésnek számít a művek előadása, ha alkalmas arra, hogy a felhasználó üzem (üzlet, szórakozóhely) vevőkörét vagy látogatottságát növelje, vagy pedig az üzlethelyiséget látogató vendégeket szórakoztassa. A közvetett jövedelemnövelés leggyakoribb esete, amikor a rendező szerv italmérésből vagy egyéb vendéglátói szolgáltatásból tesz szert bevételre.

Mindezekkel összhangban a Szerzői Jogvédő Hivatal is úgy foglalt állást, hogy nem tekinthető szerzői jogi szabad felhasználásnak az olyan – akár zártkörű és alkalomszerű – videovetítés, amellyel egyidejűleg a vetítő művelődési házban vagy klubban büfé vagy egyéb vendéglátóipari egység működik. ugyanakkor a szabad felhasználásnak minősülő zártkörű videovetítések után jogdíjat, kulturális járulékot vagy más, az engedélyhez kötött videovetítéseknél kötelező díjat nem kell fizetni.

A szabad felhasználás keretei között bemutathatók mindazok a filmalkotások, amelyek videováltozatai jogszerűen (vámkezelten) kerültek be az országba, illetve az azokról készült magánmásolatok. Értelemszerűen zártkörű formában is tilos vetíteni horror-, pornó- vagy politikailag ellenségesnek tekinthető, közösségsértő filmeket.

A videovetítések másik nagy csoportjára, a *nyilvános videovetítésre* az előbbinél jóval konkrétabb és egyértelműbb szabályok vonatkoznak. Ez a forma már engedélyköteles. A helyi tanács művelődési osztálya adja meg – vagy tagadja meg – a működési engedélyt. A működési engedély tartalmazza az üzemeltető nevét és címét, a vetítés jellegét (videomozi, videodiszkó, vendéglátóipari videovetítés stb.), a műsorrendet, az alkalmazható helyárat, valamint az esetek többségében a műsorellátást és a szabályok be nem tartásának jogkövetkezményeit.

Lényeges szabály, hogy nyilvánosan is csak olyan művek vetíthetők, amelyek magyarországi nyilvános – bevételes vagy nem bevételes – bemutatási jogát belföldi kiadó megvásárolta. Kiadó csak jogi személy lehet, és az eredeti jogtulajdonossal kötött szerződés tartalma dönti el, hogy a kiadó, illetve a kiadó jogán a további felhasználó milyen terjedelemben hasznosíthatja az adott videoművet. A Mokép Videotékáiban hozzáférhető műsorok egy része sem rendelkezik nyilvános joggal, ezért nagyon fontos, hogy a vetíteni szándékozók a kölcsönzőben pontosan jelöljék meg, milyen módon kívánják felhasználni a kért művet.

A MoképVideotéka műsorai mellett természetesen nyilvánosan vetíthetők azok a belföldön készített videofelvételek, amelyeket egyedi engedélyezés alapján a Filmfőigazgatóság bemutatási engedélyokirattal látott el, és az okiraton szerepel a nyilvános vetítés lehetősége.

A nyilvános videovetítésnek a kiadó által meghatározott kölcsöndíj mellett egyéb költségvonzatai is vannak. Így a videokazettáról vetített filmekben felhasznált zeneművek nyilvános előadása után napi 80 forint zenei kisjogdíjat kell a Szerzői Jogvédő Hivatalhoz befizetni. Ezt a díjat sokan összetévesztik a filmek úgynevezett nagyjogaival, amit azonban a videovetítéseket végző magánszemélyek, vagy a videovetítések hátteréül szolgáló művelődési házak, vendéglátóhelyek nem válthatnak meg.

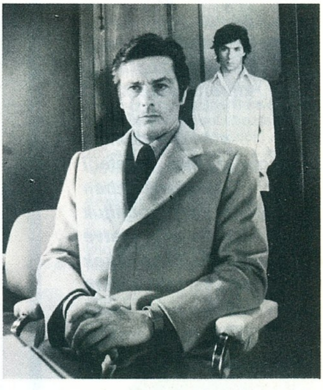
Végül még egy költségtényező, amely csak a vendéglátóipari egységek videovetítéseit terheli: kulturális járulék címén 1988. január 1-jétől az üzemeltetőnek napi 40 forintot kell az MM Kulturális Alapba negyedévenkénti bontásban befizetni.

Kiss Zoltán

Kábelfilmek

Hazánkban is egyre jobban tért hódít a közösségi kommunikáció népszerű formája, a kábeltelevíziózás. Ennek értelmezése nem egységes, és Magyarországon sok esetben az egy lakóházon belüli nagyközösségi antennarendszerre kapcsolt hálózatot is, zártláncú televízió helyett, kábeltévének nevezik. Ez sok esetben okoz gondot a forgalmazóknak, akik a videoműsor külföldről megszerzett jogát vagy zártláncú, vagy kábeltévéjoggal veszik meg. Végképp rontja a jogok megszerzésének esélyét, ha az ilyen rendszert üzemeltetők a Videotékából magánemberként kölcsönöznek ki műsort és leadják a zártláncú vagy a kábeltévé-rendszerbe. Mivel ez előbb vagy utóbb a jogtulajdonos tudomására jut, a legközelebbi tárgyalások alkalmával kifejezésre is juttatja, hogy nem lát garanciát a jogmódozatnak megfelelő forgalmazásra, illetve annak ellenőrzésére. Így a játékszabályokat betartók kerülhetnek hátrányos helyzetbe, mert a jogok be nem tartása miatt sok filmhez később nem juthat hozzá a magyarországi forgalmazó. Bízzunk azonban abban, hogy az első tétova lépések megtétele után kialakul a zártláncú és kábeltévék ellátásának rendje, formája és a különböző forgalmazók kellő számú, jogilag rendezett, a differenciált nézőigényeket kielégítő műsorokat tudnak kínálni.

Május 27-én a magyar kábeltévések Dunaújvárosban találkoztak, ahol a különböző forgalmazók kínálatával ismerkedhettek meg. A MOKÉP is igyekszik a bővülő igények kielégítésére. Egyre több filmet vásárol kábeltévéjoggal: ma már közel száz tőkés műsor közül válogathatnak az érdeklődők. Műfaji kínálatuk között szerepel-

nek *vígjátékok* (a népszerű Csendőr sorozat, Ellopták a hangomat, Luxusbordély Párizsban, A rendőrnő), *krimik* (Alain Delon főszereplésével több olyan film is, amit moziban nem láthattunk például: A hatalom urai, Jégkeblek, de mások is, így: Gyémántok, Egy férfi, egy nő és egy bank), *sci-fi* filmek (A köd, Menekülés New Yorkból, A tizedik áldozat), *kalandfilmek* (A fekete kalóz a népszerű Bud Spencer és Terence Hill főszereplésével, vagy a Kalandorok Delonnal és Lino Venturával), *gyermekfilmek* (BMX banditák, Tüzes íjász), *westernek* (Jöttem, láttam, lőttem, Keoma, Sasszárny, A nagy leszámolás), *akciófilmek* (Szemet szemért, A bajhozó) és *művészfilmek* (Küsters mama mennybemenetele, A „C" lépcsőház, Szent Lőrinc éjszakája, Három fivér).

Természetesen a szocialista és magyar filmek közül is nagy választék várja a kábeltévéseket, hiszen ezek mindegyike sugározható. A kínálat az új filmek megjelenésével havonta bővül, csupán egy kikötés van: a megjelenést követően időeltolással vetíthetik a filmeket a kábeltévék.

Bogarászó

Szinte már hagyományosnak tekinthető – s ezt tízes számunkban előre jeleztük is, hogy az idegenforgalmi csúcsidény megindulásakor életbe lépnek az új vámértékek. Teszt táblázatunk már ezeket az új, május 15-től érvényes belföldi forgalmi értékeket (vámértékeket) tartalmazza. Néhány számmal ezelőtt böngészőnek elnevezett oldalaink további bogarásznivalót adnak tehát a videovásárlásra készülőknek, az árak és a minősítések pontszámain túl érdemes a belföldi forgalmi értékeket is egybevetni. Egy-egy vásárláskor könnyen kiderülhet, hogy kemény tízezrekkel kímélte zsebét, aki vállalkozott a hosszadalmas számolgatásra. Mostani táblázatunkban egyébként megpróbáltuk elsősorban a jó, illetve a közepes készülékek adatait közreadni, nem utolsósorban figyelembe véve az árat is.

Tesztünk pontversenyében egy-egy készülék az összesítésben maximum 100 pontot érhet el. Ezen belül legfeljebb 40 ponttal jutalmazhatták a tesztelők a képminőséget, 20-szal a hagminőséget, 30-cal a műszaki jellemzőket, s végül 10-zel a kezelhetőséget. Némileg változik a pontok megoszlása a kazetták esetében, ahol 10 pontig értékelhették a „Drop out"-t és 30 pontig jutalmazták a laborvizsgálat eredményeit.

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK márkában	Belföldi forgalmi (vám) érték (Ft)	Kép	Hang	Szolgáltatások	Kezelhetőség	Összesen	A magazin minősítése
SZTEREÓ ÉS HIFI LEJÁTSZÓK										
1.	JVC HR-D755EG	VHS	2900	125000	33	18	25	7	83	nagyon jó
2.	Panasonic NV-D80EG	VHS	2800	120000	32	18	24	8	83	nagyon jó
2.	Blaupunkt TRV-900	VHS	2800	120000	32	18	24	8	82	nagyon jó
2.	Fisher FVH-D55HV	VHS	2400	–	32	17	24	9	82	nagyon jó
5.	Loewe OC 570H	VHS	2700	100000	30	18	23	10	81	nagyon jó
5.	ITT VR 3997	VHS	2500	100000	32	18	23	8	81	nagyon jó
5.	Sony EV-S 850PS	Video-8	3000	120000	31	18	24	8	81	nagyon jó
9.	Blaupunkt RTV-800	VHS	1900	120000	29	17	23	8	77	jó
9.	Siemens FM 586	VHS	1900	80000	26	16	25	10	77	jó
9.	Sony EV-S650	Video-8	2300	90000	32	17	21	7	77	jó
9.	JVC HR-D530EG	VHS	2400	95000	32	18	20	7	77	jó
13.	Grundig VS-540	VHS	1850	75000	26	16	24	10	76	jó
13.	Telefunken A 980P	VHS	1900	75000	30	19	20	7	76	jó
15.	Blaupunkt RTV-740	VHS	1800	70000	29	15	23	8	75	jó
15.	Philips VR 6970	VHS	2000	–	30	19	19	7	75	jó
17.	JVC HR-D470EG	VHS	1950	80000	29	18	20	7	74	jó
18.	Sharp VC-793	VHS	1550	60000	27	18	20	8	73	jó
18.	Fisher FVH-P990K	VHS	2150	85000	27	18	20	8	73	jó
18.	ITT VR 3977 HiFi	VHS	2300	90000	28	18	20	7	73	jó
18.	Mitsubishi HS-421 VPS	VHS	2300	90000	30	18	18	7	73	jó
18.	JVC HR-D566EG	VHS	2000	80000	28	18	20	7	73	jó
23.	Blaupunkt RTV 454	VHS	1700	70000	29	17	19	7	72	jó
MONÓ LEJÁTSZÓK										
1.	ITT 3938 VPS	VHS	1800	75000	30	10	25	9	74	jó
2.	Akai VS-38	VHS	1400	55000	32	11	22	7	72	jó
3.	Fisher FVH-P10KV	VHS	1100	45000	32	10	22	7	71	jó
3.	Akai VS-22E	VHS	1100	45000	31	12	21	7	71	jó
3.	Sanyo VHR 3310G	VHS	1300	50000	27	11	25	7	71	jó
3.	Philips VR 6670/02	VHS	1500	60000	28	11	25	7	71	jó
3.	Blaupunkt RTV-330	VHS	1600	65000	30	10	23	8	71	jó
3.	Panasonic NV-G21	VHS	1600	65000	30	10	23	8	71	jó
9.	Blaupunkt RTV-320	VHS	1400	55000	29	10	23	8	70	jó
9.	Panasonic NV-G12	VHS	1400	55000	29	10	23	8	70	jó
9.	Saba 4B20	VHS	1400	55000	31	11	21	7	70	jó
12.	JVC HR-D320	VHS	1100	45000	31	10	21	7	69	jó
12.	JVC HR-D300EG	VHS	1400	55000	32	11	19	7	69	jó
12.	Mitsubishi HS-349	VHS	1400	55000	31	11	19	8	69	jó
12.	Hitachi VT-425E	VHS	1500	60000	30	11	21	7	69	jó
12.	Grundig VS-460	VHS	2000	80000	28	11	22	8	69	jó
17.	Sharp VC-A202	VHS	1100	45000	26	11	24	7	68	jó
17.	Siemens FM 562	VHS	1200	45000	27	11	23	7	68	jó
17.	ITT VR 3928VPS	VHS	1400	55000	27	11	23	7	68	jó
17.	Grundig VS-410	VHS	1300	50000	29	9	22	8	68	jó
17.	Hitachi VT-255E(VPS)	VHS	2400	–	27	10	23	8	68	jó
22.	Loewe OC-510M	VHS	1100	45000	28	11	21	7	67	jó
22.	Loewe OC-520	VHS	1300	50000	28	11	21	7	67	jó
KAMKORDEREK										
1.	Sony V-90E	Video-8	4000	180000	33	15	23	9	80	nagyon jó
1.	Fuji M600	Video-8	4000	180000	33	15	23	9	80	nagyon jó
3.	Bauer VCC 826	Video-8	4000	180000	33	12	21	8	75	nagyon jó
3.	Blaupunkt CR 8010	Video-8	3900	175000	33	12	21	9	75	nagyon jó
3.	Metz 9629	Video-8	4000	180000	33	12	21	8	75	nagyon jó
3.	Loewe Profi 800	Video-8	3500	160000	32	14	22	7	75	nagyon jó
7.	Blaupunkt CR-8000	Video-8	3500	–	32	12	22	8	74	jó
7.	Nikon VN-810	Video-8	4000	180000	32	12	22	8	74	jó
9.	ITT VM-C3888	VHS-C	3400	155000	32	11	22	8	73	jó
9.	JVC GR-45	VHS-C	3500	160000	32	11	22	8	73	jó
9.	Kyocera KD-3010	Video-8	3500	160000	31	13	22	7	73	jó
9.	Minolta 8100	Video-8	3500	160000	31	13	22	7	73	jó
9.	Nordmende CV-2201	VHS-C	3500	150000	32	11	22	8	73	jó
9.	Pentax PV-850	Video-8	3500	160000	31	13	22	7	73	jó
9.	Philips 6840	VHS-C	3500	160000	32	11	22	8	73	jó
9.	Saba VM-6990	VHS-C	3500	160000	32	11	22	8	73	jó
9.	Sony CCD-V100E	Video-8	3300	150000	30	14	21	8	73	jó
9.	Bauer VCC-526	VHS	3700	165000	32	11	21	9	73	jó
10.	Bauer VCC-616	VHS-C	3600	160000	32	11	21	8	72	jó

Helyezés	Típus	Rendszer	Ár NSZK márkában	Belföldi forgalmi (vám) érték (Ft)	Kép	Hang	Műszaki jellemzők	Kezelhetőség	Összesen	A magazin minősítése
19.	Blaupunkt CR–1800	VHS	3700	165000	32	11	20	9	72	jó
19.	Blaupunkt CR–5000	VHS–C	3600	160000	32	11	21	8	72	jó
19.	Grundig VS–170	VHS	3700	165000	32	11	20	9	72	jó
19.	Grundig VS–C60	VHS–C	3600	160000	32	11	21	8	72	jó
19.	Loewe Profi 8	Video–8	3000	135000	30	13	21	8	72	jó
19.	Metz 9625	VHS–C	3600	160000	32	11	21	8	72	jó
19.	Panasonic MC–10	VHS–C	3600	160000	32	11	21	8	72	jó
19.	Panasonic NV–M7	VHS	3700	165000	32	11	20	9	72	jó
19.	Philips VKR 6858	VHS	3700	165000	32	11	20	9	72	jó
29.	Canon VM–E2	Video–8	3000	135000	29	13	22	6	70	jó
29.	Panasonic NV–M5EG	VHS	3500	160000	31	11	20	8	70	jó

Helyezés	Típus	Hossz	Ár NSZK márkában	Kép	Hang	Drop-outs	Labor	Összesen	A magazin minősítése
HIFI KAZETTÁK (VHS)									
1.	Scotch S–VHS	SE–100	36	38	18	7	30	93	nagyon jó
2.	Maxell RX Pro	E–180	29	35	17	10	29	91	nagyon jó
3.	TDK HDX Pro	E–180	29	36	17	8	29	90	nagyon jó
4.	Fuji SXTG Pro	E–180	27	37	16	7	29	89	nagyon jó
5.	Fuji SHG HiFi	E–180	16	32	16	9	28	85	nagyon jó
6.	Hitachi HF	E–180	18	31	18	9	26	84	nagyon jó
6.	Kodak HiFi	E–180	15	33	16	9	26	84	nagyon jó
6.	Scotch EXG HiFi	E–180	15	32	17	9	26	84	nagyon jó
6.	TDK HD	E–180	19	33	17	8	26	84	nagyon jó
10.	Sony UHG HiFi	E–180	18	32	16	9	26	83	nagyon jó
10.	BASF HiFi SHG	E–180	15	33	15	7	28	83	nagyon jó
HIGH-GRADE (HG) KAZETTÁK									
1.	Fuji SHG	E–180	13	34	16	9	29	88	nagyon jó
2.	TDK EHG	E–180	13	34	16	9	28	87	nagyon jó
3.	JVC SHG	E–180	19	33	16	8	27	84	nagyon jó
4.	Sony HG	E–180	15	33	15	9	26	83	nagyon jó
5.	Agfa HG	E–180	15	29	16	8	27	80	nagyon jó
5.	Magna HG	E–180	9	29	16	9	26	80	nagyon jó
7.	Maxell HGX	E–180	12	28	16	8	25	77	jó
7.	Philips XHG	E–180	13	28	16	9	24	77	jó
9.	Panasonic SHG	E–180	14	29	16	8	22	75	jó
9.	Raks HG	E–180	11	28	16	8	23	75	jó
STANDARD KAZETTÁK									
1.	Philips Quality Grade	E–180	11	30	17	9	26	82	nagyon jó
2.	Agfa High Color	E–180	12	28	17	9	26	80	nagyon jó
2.	Scotch EG Plus	E–180	11	28	17	9	26	80	nagyon jó
4.	Konica Super SR	E–180	10	28	16	9	23	76	jó
5.	TDK HS	E–180	11	27	16	9	23	75	jó
6.	Fuji HQ	E–180	11	30	15	7	20	72	jó
6.	BASF Shromd. EQ	E–180	10	28	14	6	24	72	jó
8.	Sony	E–180	12	26	15	8	21	70	jó
9.	Maxell EX	E–180	10	26	16	9	18	69	jó
9.	PDM Standard HG	E–180	10	25	15	5	24	69	jó
VHS–C KAZETTÁK									
1.	TDK HDX–Pro	EC–20	20	33	14	9	28	84	nagyon jó
2.	TDK EHG	EC–30	15	32	15	9	27	83	nagyon jó
3.	Fuji Super HG	EC–30	16	33	15	7	26	81	nagyon jó
4.	Kodak XHG	EC–30	20	31	13	8	25	77	nagyon jó
5.	Panasonic Super HG	EC–30	14	30	14	6	26	76	jó
6.	Maxell HGX Gold	EC–30	17	30	12	6	26	74	jó
6.	Agfa High Color	EC–30	15	30	12	7	25	74	jó
6.	Scotch EXG	EC–30	15	30	12	6	26	74	jó
6.	JVC SPro	EC–30	16	32	11	7	24	74	nagyon jó
10.	BASF Super HG	EC–30	17	28	11	10	21	70	jó
VIDEO–8 KAZETTÁK									
1.	Sony	P5–30	23	30	15	8	21	74	jó
2.	Sony	P5–60	28	30	15	7	21	73	jó
3.	Basf AG	P5–30	24	28	15	9	19	71	jó
3.	Basf AG	P5–60	27	28	15	9	19	71	jó
5.	Fuji	P5–60	29	29	14	8	19	70	jó
6.	Fuji	P5–30	26	29	12	8	18	67	jó
7.	Kodak	P5–30	26	28	13	7	18	66	jó
7.	Kodak	P5–60	30	27	14	7	18	66	jó
7.	TDK	P5–60	26	24	15	9	18	66	jó
10.	Kodak	P5–90	35	23	14	9	15	61	megfelelő
11.	Sony	P5–90	38	23	12	7	14	56	megfelelő

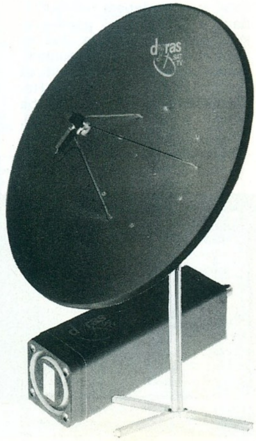
Egyedi vétel

Komplett műholdvevő-rendszer árusítását kezdik meg ezekben az augusztus végi napokban a Centrum Áruházak. Garantáltan jó minőségben, s feltehetően olcsóbban árulják, mint amennyiért eddig idehaza ilyen rendszerekhez hozzá lehetett jutni!

A Centrum Nagykereskedelmi Vállalat a nürnbergi székhelyű, nyugatnémet, elektronikai áruk kereskedésével foglalkozó Dyras cégtől vásárolta a műholdvevőt, mely egy úgynevezett kültéri és egy beltéri egységből áll. A kültéri egység leglátványosabb eleme a 180 centiméter átmérőjű parabolatükör, melyet egy tükörtartó (polarmount) támaszt meg. A tükörben háromlábú fejtartó állványra illeszkedik egy Hemt márkájú, a legújabb technológiával készült mikrohullámú fejkonverter, valamint egy motoros polarváltóval ellátott Feedhorn polarizátor. A parabolaantennát speciális kábelek és csatlakozók kötik össze a beltéri egységgel, az RC 200-as típusú sztereo jel vételére alkalmas műholdvevő berendezéssel (stereo satellit receiver).

A 320 × 70 × 280 milliméteres készülék egy kisebb képmagnó méretű. Folyamatos hangolású, egy csatornán belül 49 programot képes fogni, memorizálni. Alkalmas műholdas sztereo televízió- és rádióműsorok vételére, s három AV (Scart) és egy RF kimenetéhez csatlakoztathatók a képmagnók, televíziók. Az RC 200-ast előkészítették a közvetlen műsorszóró műholdak (DBS-ek) vételére szolgáló D–2 MAC dekóder beépítésére is.

A televízió- és rádióműsorokat sugárzó műholdak 35 ezer kilométer magasan, állandó jellegű (stacionárius) pályán mozognak. A műholdról érkező kép- és hangjeleket a parabola- ▶

tükör gyűjti össze, majd az egy egységet képező fejkonverterhez, polarizátorhoz és polarváltóhoz továbbítja. Ez utóbbira azért van szükség, mert az adó

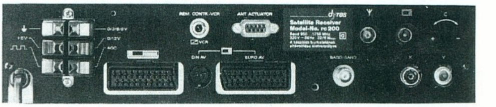
különböző polaritással sugároz, s ha szükséges, az egység a jeleket átalakítja és így adja tovább a fixen álló fejhez. A fej az összegyűjtött jeleket ismét átalakítja és kábelen keresztül juttatja el a beltéri egységhez. A műholdvevő berendezés és a parabolaantenna között legfeljebb harminc méter hosszú vezetéket javasolnak a szakemberek, mert az ennél hosszabb kábelekben a jeleket veszteség éri. Az RC 200-as készüléken a beérkező jelek nagyságát világító dióda (led) jelzi. A beltéri egységet távirányítóval lehet működtetni, melyet előkészítettek az antenna motoros forgatására. Erre ma még nincs szükség, mert az Eutelsat–1 (ECS–1) műholdról sugárzott műsorjelek – melyek közül egyelőre három fogható engedéllyel Magyarországon – egy irányból érkeznek. A várhatóan idén pályára bocsátandó Astra műholdról közvetített tizenhat program eltérő irányokból érkezik majd, s ezek fogadásához a tükröt forgatni kell. (Az erre már ma is képes antennák felállítására a Magyar Posta amúgy sem ad engedélyt.)

A Posta egyébként tavasszal három héten belül elvégezte a Dyras műholdvevő rendszer vizsgálatát és azt jó minőségűnek ítélte. A KERMI és a MEEI is megbízható üzemeltetésű, kiforrott konstrukcióként értékelte a bonyolult berendezésegyüttest.

A minőségi szempontok mellett izgalmas kérdés, vajon mennyibe kerül majd a komplett műholdvevő? Mikó Sándor, a Centrum Nagykereskedelmi Vállalat áruforgalmi előadója szerint hozzávetőleges irányára nem éri el a 150 ezer forintot, mely már az általános forgalmi adót is tartalmazza. Ez jóval alacsonyabb, mint a kisszövetkezetek által eddig kínált termékek árai.

A Vám- és Pénzügyőrség irányárjegyzékében is 200 ezer forint a belföldi forgalmi értéke egy Kathrein márkájú, 180 centiméter átmérőjű parabolával és UFD–08-as beltéri egységgel ellátott vevőberendezésének. (Nem számítva azt a 4 ezer márkát, amiért külföldön meg kellett vásárolni a rendszert.) A Centrum, a szűkös importlehetősége miatt az év hátralevő részében ezer darab Dyras műholdvevő behozatalára vállalkozik. Ilyen berendezést azoknak érdemes felszerelni, akik olyan helyen laknak, kertes házban, elhagyatott településen, ahol nincs remény a közösségi rendszer kiépítésére, a ház bekábelezésére. A Dyras műholdvevő rendszere egyedi vételre alkalmas. Elvileg ugyan szomszéd is csatlakozhat a berendezéshez, de ahhoz már újabb fej, egy erősítővel ellátott elosztó rendszer és még egy beltéri egység szükséges, márpedig a vevőegységnek éppen ezek a legdrágább készülékei, így a társulni kívánó nem igen tud sokat megtakarítani. Ráadásul a Centrum csak komplett rendszert hoz forgalomba, külön-külön egyetlen egység sem lesz kapható. Így szeretnék ugyanis elérni, hogy a műholdvevő az egyedi vásárlóhoz jusson el, s ne mások hasznát növelje.

A forgalmazó, elsősorban a főváros áruházaiban, minta után értékesíti világszínvonalon álló elektronikai termékét, melyet az Elektroimpexszel és a Hungarotexszel együttműködve hozott be. A Corvin Áruházban hamarosan működés közben is látható lesz a vevőrendszer. A nyitott teraszon állítják fel a parabolatükröt, a beltéri egységet, a műsort színes sztereohangú televíziókészüléken a legfelső emeleti műszaki osztályon lehet megnézni. A leendő vásárló otthonát először megtekintik, adottak-e a feltételek a vételhez, s az egységet csak akkor kell kifizetni, ha a vevő már megállapodást kötött a telepítő szervezettel. (Azonban az ország keleti felében, például Miskolcon vagy Nyíregyházán a műholdról érkező gyengébb jel miatt csak szerényebb lehet az egyedi vétel, mint a középső, vagy nyugati országrészben.) A Centrum azokat

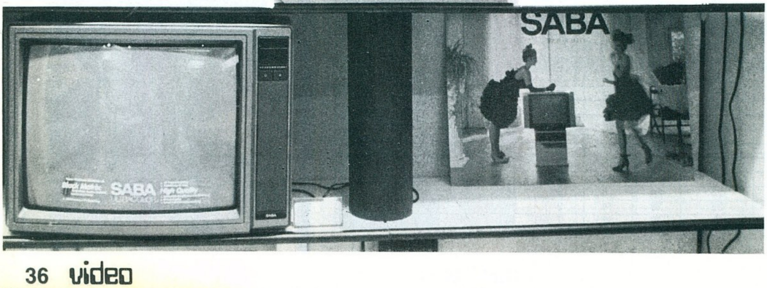

A Sabától a Sonyig

Folytatjuk „valutás" őrjáratunkat: ezúttal azon üzletek közül látogatunk meg kettőt, amelyekben az Intertourist és az Utastourist boltoktól eltérő módon beérkező videoberendezések kaphatók – a megszokottnál valamivel olcsóbban, de még mindig nyugatnémet márkában.

Az Ofotért kora tavasszal nyitotta meg Budapest belvárosában, az áruellátási gondokkal küszködő Foto-Quelle helyén Saba-Revox márkaboltját, amely szó szerint márkabolt: az Epson típusú számítógépek, Revox hifi-készülékek mellett Saba videók közül lehet választani, márkáért. A Saba lényegében a JVC-licenc alapján az NSZK-ban készülő termékcsalád cimkéje, s az Ofotért közvetlen kapcsolat révén az NSZK-ból kapja a berendezéseket. A bolt egyszerre általában három-négyfajta a VHS szabványnak megfelelő képmagnót kínál. Legolcsóbban

a VR 2B20E-t 925 márkáért, melynek monó a hangja, s tizennégy napra négy műsor programozására képes. A VR 4B20E 1150 márka, szintén mono készülék, s nyolc program betáplálására képes, 365 napra előre. Az egyetlen hifi-sztereó készülék, a VR 6B20E 1335 márka, s ugyanúgy programozható, mint az előző magnó. A vásárló két VHS–C kamkorder közül választhat: 1810 márka a VM 6930 CCD, 2905 márka a VM 6990 CCD.

Az Ofotért álma a müncheni, bécsi áraknál legalább 10–15 százalékkal olcsóbban kínálni termékeit. Ha ez nem is mindig sikerül (hiszen a kamerák árai körülbelül azonosak a kintiekével), a külföldi rokon, ismerős itt is megveheti az ajándékot, amely már mind vámkezelt áru. Az üzletben nagyobb értékben – a jogszabályoknak megfelelően csak külföldi, vagy OTP devizaszámlával rendelkező magyar állampolgár vásárolhat, kétezer forint valutahatárig viszont bárki – igaz abból csak néhány kazettára futja.

A külföldi munkájából hazatért devizaszámla-tulajdonos például ötféle színes televízió közül válogathat. A 40 centiméter képátlójú Saba M40 U 45-ös készülék 780 márka; 1170 márka a T63 U 43-as 63 centiméteres átlóval; 1560 márka a hasonló képernyőnagyságú M63 U 75-ös sztereó hanggal; 1450 márka a T7060-as (70 cm ∅) kétszer 25 watt szeterővál; s végül a T7280-as televízió 72 centiméteres képernyőnagysággal és kétszer 40 wattos hifi-sztereó hangteljesítménnyel 2245 márka. Az eladók valamennyi berendezésre egy év garanciát vállalnak.

A VHS kazetták közül a legdrágább a Sony Dynamicron E–240 UHG 25 DM-ért és ugyanez 180 perces változatban 20-ért. De már csak 9,90 a Sony E–180 és az E–240 SD. Kapható U-Matic KCS–20 BRS 35 márkáért és KCA–60 K 53 DM-ért.

Az Axon Kisszövetkezet Sony bemutatóterme és műszaki szalonja jó fél esztendővel ezelőtt nyitotta meg kapuit a Tolbuhin körút 8. szám alatt. Az üzletbe a bécsi Sony Centerből nagykereskedelmi árakon érkeznek a

a szövetkezeteket bízza meg a rendszer kiépítésével, amelyek ezzel már eddig is eredményesen foglalkoztak. Helyszíntől függően körülbelül 5–30 ezer forintba kerül a műholdvevő felállítása, s ha a vásárló megszerezte a Posta engedélyét (ami általában egy-két hetet vesz igénybe), számára a berendezésegyüttest 72 órán belül üzembe helyezik.

A Centrum tervei szerint jövőre már nem vállalkozik ilyen komplett műholdvevők értékesítésére, a rendszer egyes elemeit azonban forgalmazni kívánja. Így fejkonvertert, polárváltót, vonalerősítőt, s ha az Astra műhold már sugároz és a Posta is engedélyezte a parabolaantenna forgatását, akkor a Dyras-rendszerhez motort, s a vezérlését szabályozó pozicionálót is árusít majd.

Ami a nagykereskedelmi vállalat üzleti hasznát illeti, arról Mikó Sándor így beszél: „A Dyras-rendszer forgalmazásából, mint az ára is mutatja, minimális a nyereségünk. Elsősorban az vezetett minket, hogy korszerű technikát hozzunk forgalomba, mely vállalatunknak szakmai és vevőkörökben elismerést és rangot adhat."

Falus Tamás

„Szuper kérdés"

Magazinunk kilencedik (ez évi 2. számában) számolhattunk be a videoipar új csodájáról, a szuper VHS-ről (S-VHS), amely az U-matic-kal egyenértékű, gyakorlatilag stúdió minőségű képet szolgáltat. Néhány szót emlékeztetőül a kompatibilitásról: a normál VHS felvételek az S-VHS készülékeken változatlan minőségben lejátszhatók, az S-VHS felvételeket azonban a hagyományos készülék nem „közvetíti". Akkor még csak jósolhattuk azt, ami napjainkban már tény, a tengerentúli NTSC változat után megjelent a szuper VHS PAL verziója is, így várható, hogy a szuper VHS rövidesen meghódítja az európai piacot. Valószínű azonban, hogy a szuper készülékek piaci hódításainál jobban érdekli a magyar olvasót, befolyásolhatja-e a VHS elé bigygyesztett S betű a vámot, érvényes-e a szuper VHS-re az ötven százalékos VHS-kedvezmény. Érdeklődő telefonjainkra egyelőre sem a Vám- és Pénzügyőrség, sem a Pénzügyminisztérium illetékesei nem tudtak választ adni, mivel nem találkoztak a mindeddig elsősorban csak a tengerentúlon forgalomban lévő készülékkel és így a problémával sem. Nem utolsósorban magazinunk érdeklődésének köszönhető, hogy a közeljövőben a hazai vámszakértők is megvizsgálják a rövidesen időszerűvé váló „szuper ügyet".

Sony termékek: hordozható magnók, hangfalak, autórádiók, kompakt lejátszók, egyéb hifi berendezések és természetesen színes televíziók és videokészülékek. Színes tévék közül nyolcfajta kapható 825-től 2671 márkáig. A legolcsóbb a KV–1442 MR 2 típus, a legdrágább a KV–27 VX 1 MT. A képmagnók közül hat Beta és hét 8 milliméteres rendszerű kapható. A csúcsminőségű, SL–HF 950 ES/B SuperBeta Hifi ára 2494 DM. Az EV–5850 PS Video 8 DAV (Digital Audio System) a Tolbuhin körúton 2785 márka. A három V–8-as kamkorder közül a CCD–M10 E a legolcsóbb: 2087 márka, a CCD–V8 AF 2805, a CCD–V30 E 2157 DM, szemben az NSZK katalógusok 2500 márkás árával.

A vevő a kiválasztott árut az ellenérték átutalása után Csepelen a MASPED vámszabadraktárában veheti át. A termék vámkezeltetését az átvételkor végezheti el, s a vámot forintban fizetheti ki.

A szalon hat hónap garanciát nyújt a termékekre. A Sony a berendezés eladásától számított nyolc évig garantálja az alkatrészutánpótlást, s a cég budapesti márkaszervize a jótállási időn túli meghibásodást is javítja, térítési díj ellenében (Budapest, Szakasits Árpád út 59–61.). Az üzlet egyébként foglalkozik használt készülékek felvásárlásával is, melyeket átvizsgálnak, s természetesen forintért értékesítenek. Alkalmanként, lehetőségektől függően, Sony gyártmányok forintért is kaphatók, ehhez azonban a bemutatóterembe gyakorta betérő érdeklődőnek szerencsésnek is kell lennie. Kazetták viszont forintért rendszeresen vehetők: 750-ért Fuji E–180 HQ, Sony Dynamicron E–180, Panasonic E–180 Super SP, BASF EQ. 800 forint a Panasonic E–195 Super SP, 950 a BASF E–240 EQ, a Sony Dynamicron E–240 és a TDK HS E–240.

F. T.

Keres-kínál

Rovatunkban ingyen közzétesszük magánszemélyek 100 szótagnál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Levélben kérhetik gyári vagy házilag felvett, de megunt műsoros kazettáik, valamint „üres" kazettáik, prospektusaik, televízióik, monitorjaik, képmagnóik, kameráik hirdetéseit.

● Felvételre keresem Helmut Deimel: Quattro, az új dimenzió című filmjét. Cím: Balogi Csaba, 3643 Dédestapolcsány, Petőfi u. 27.

● Nem használt A–1 videokamera és NV–180 EG (inzert, audiódub) videomagnó szet magánszemély vagy vállalat részére eladó. Cím: Hullám Pálné, 2840 Oroszlány, Karinthy F. u. 34., Tel.: 34/60-131 vagy 60-130.

● Külön-külön is eladó, esetleg elcserélném parabolaantennára vagy beszámítanám az alábbi készülékeket: Siemens videomagnó FM 355, Videoton színes tv super color, Sharp audio magnó (2 db), RT 1010 típusú, dupla kazettás. Érdeklődni lehet: Csányi József, telefon: Szentes 882.

● Új, vámkezelt TOSHIBA képmagnó (14 napra, 4 program állítható) távkapcsolóval, valamint öt munkaműveletre alkalmas szovjet barkácsgép eladó. Cím: Kovács Károly, 5310 Kisújszállás, Lakatos u. 2/A.

● Megvételre keresem az ÖTLET Video Magazin 1., 2., 3. és 4. számát. Cím: Csábi Tibor, 2673 Csitár, Kossuth u. 2.

● ORION mini hifi-torony Pioneer PL 200-as lemezjátszóval, illetve SABA PVR 6083 hordozható video tunerral eladó. Cím: Józsa András, 8500 Pápa, Jókai u. 60.

● Új vámkezelt VHS, HQ Video, 32 programcsatornás, automata hangolású, távirányítóval, garanciális, eladó. Telefon: 34/61-443.

● Megvételre keresem az ÖTLET Video Magazin 1., 2., 3. és 4. számát, valamint külföldi Videoújságokat és -prospektusokat. Cím: Fehér Béla, 3141 Salgótarján, Szalvai Mihály u. 12.

● Megvételre keresem az ÖTLET Video Magazin első 4 számát. Cím: Béhringer László, 2490 Pusztaszabolcs, Ságvári Endre utca 36/A.

● Keresem HITACHI VT–8-as videomagnó szervizkönyvét, kapcsolási rajzát megvételre vagy fénymásolásra, s hozzá akkumulátort megvételre. Ugyanakkor eladnám SCHAWAIGER gyártmányú 32 dB-es antennaerősítőmet és nagy távolságú URH–CCIR antennámat. Cserélnék még 2–4 hetes átfutási idővel műsoros kazettákat. Cím: Tolnai Ferenc, 7000 Sárbogárd, Ady E. u. 140. II/5.

● Olyan budapesti cserepartnereket keresek, akiknek – hozzám hasonlóan – kiváló minőségű angol nyelvű vagy tökéletes magyar szinkronnal ellátott – hangalámondás kizárva – VHS filmjei vannak. Pénzért is keresem: ROCKY 1-2-3, Nevem Senki, Minden lében két kanál és a Piedone sorozat filmjeit. Cím: Hartai Sebestyén, 1188 Budapest, Kölcsey u. 67/b. Telefon munkaidőben: 750-891.

● Panasonic NV 460 (G10) videokészülékbe videofej eladó. Száma: VEH 0296. Érdeklődni lehet: Gács András, 572-469-es telefonon.

● Videofilmért Commodore Plus/4 programokat adok. Egy filmért öt program. Cím: Kis István, 3400 Mezőkövesd, Rákóczi u. 39.

● 1987-es német nyelvű video- és tv-prospektusok eladók. Cím: Albert Tamás, 1163 Budapest, Tekla u. 5., Telefon: 846-988.

● Elcserélem új, garanciális GRAETZ TR 4946 sztereó, Digicontroll videomagnómat áregyeztetéssel, AKAI, JVC, Panasonic típusra, vagy eladom. Ugyanitt 51 cm képátmérőjű garanciális ITT tv eladó! Cím: Kósa Sándor, 1191 Budapest, Széchenyi u. 12. X/32.

● Videofilmeket gyűjtök, cserélek. Feltétel: csak kiváló minőségben! Cím: Juhász József, 3703 Kazincbarcika, Bükkalja u. 29.

● Felajánlom cserére vagy eladásra az alábbi – magyar hangalámondásos – filmjeimet: OMEN I-II-III. rész, View to a Kill, Alien, Aliens, Dr. Schiwago I-II. rész, Predator, Rolling Stones Show, Biggles, Hitcher, Ruckus, Sky Riders, Delta Force, Who Dares Wins, Ninja Wars, Pray for Death, Mad Mission I-II. rész. Cím: Prunyi János, 3532 Miskolc, Győri kapu 65. VIII/3.

● Eladó Aiwa F220 deck (etalon típus hi-fi) 8000 forintért, és Pioneer sztereo receiver SX 202 L típus (rádióerősítő) 11 000 forintért. Cím: Gasparin László, 2049 Diósd, Ifjúság u. 9. IV/18.

● Eladó vagy üres videokazettákra cserélem SCHNEIDER STV 6000 típusú, NSZK gyártmányú televíziókészülékhez használható új távirányító egységemet. Telefon: Molnár 867-995.

● A Video Magazin 1-es számát megvételre vagy cserére keresem, továbbá érdekelnek eurodisco, és italo-disco clipek, filmek VHS kazettán. Spišiak László, 94357 Kamenin č. 9/ČSSR.

● Eladó alig használt, kiváló minőségű, szép kivitelű videomagnó. (VR 4373 UNIVERSUM). Távirányítós, programozható. Cím: Tóth, Bp. IV., Reviczky u. 40/B. IV. 15. (este)

A RAJZFILM TÖRTÉNETÉBŐL

2.

A Lumière testvérek nagyszerű felfedezése után a rajzfilmtörténet eseményei fölgyorsultak: többé nem volt szükség új és újabb találmányokra, csupán a meglévő tökéletesítésére. A század elejének megszállottjai szinte mindent kipróbáltak, ami ebben a műfajban lehetséges. Velük foglalkozik sorozatunk második része.

A rajzfilm hőskorának legjelentősebb alakjai szinte valamenynyien karikaturistaként kezdték pályafutásukat. Franciaországban, s még inkább az Egyesült Államokban a hírlapok megszokott képéhez hozzátartoztak a képregényszerű rajzos történetek és a gúnyrajzok.

James Stuart Blackton – aki az angliai Sheffieldben született 1875-ben – hírlapi rajzokkal kereste kenyerét a New York-i *Evening World* című lapnál, ám rövid idő elteltével a filmvilág kellős közepébe került. 1896-ban Edison munkatársa lett, egy évvel később pedig az amerikai film egyik úttörője, Albert Smith közreműködésével megalapította a *Vitagraph* filmgyártó céget, majd a *The Motion Picture Story Magazine*-t, az első filmszaklapok egyikét.

A Vitagraph fennmaradt katalógusa tanúskodik arról, hogy Blackton rendkívül szerteágazó tevékenységet fejtett ki, s munkái között ott találjuk a rajzfilmtörténet kezdetének jelentős alkotásait. Ő készítette 1906-ban az első igazi rajzfilmet *Különös arcok humoros változása* (Humorous Phases of Funny Faces) címmel, amelyben az egyszerű vonalakkal megrajzolt arcok sematikus mozgásokat végeznek. A Különös arcok „élvezeti értéke" természetesen igen csekély, inkább csak történeti jelentősége van. Három évvel később forgatta Blackton *A bűvös töltőtoll* (The Magic Fountain Pen) című produkciót, amely már megszabadult a Különös arcok gyermekbetegségeitől, az események gördülékenyen, dinamikusan peregnek. A „főszereplő" töltőtoll különféle emberi alakokat rajzol a vászonra, s ezek megelevenedve önálló életet kezdenek élni. Blackton ötlete olyannyira időtállónak bizonyult: még a nyolcvanas években is készülnek ehhez hasonló rajzfilmek, legfeljebb annyi változással, hogy a töltőtoll szerepét ceruza tölti be.

Blackton – bár túlnyomórészt játékfilmeket forgatott – a rajzfilmkészítés úttörőjeként vonult be a filmtörténetbe. A nevével fémjelzett alkotások szinte kizárólag a karikatúrák folytatásai – filmen. Közös jellemzőjük a humor, a gag, s az első rendezők valóban gagmanek voltak. Ilyen ötletgyáros-rajzolóként dolgozott az *Homme d'Aujourd'hui* párizsi szerkesztőségében Émile Cohl (1857–1938), akit Gaumont csábított a filmgyártásba. Egy évvel ezután, 1908. augusztus 17-én a párizsi *Théâtre du Gymnase*-ban bemutatták a *Fantasmagorie*-t. Ennek a 37 méter hosszúságú trükkfilmnek – a filmtörténészek szerint – igen nagy része volt abban, hogy az animációs és rajzfilmek nem hoztak igazi áttörést. Kétségtelen tény, a közönség figyelmét sokkal inkább lekötötték az akkoriban már iparszerű méretekben gyártott játékfilmek, mint a végletekig leegyszerűsített rajzú Cohl-alkotások. Az illusztrációként közölt sematikus Cohl-rajzok a mai szemlélőnek talán rokonszenvesek, a század elején azonban gyermeteg, infantilis benyomást keltettek a nézőkben, s nem vehették fel a versenyt a mozgófilmek lenyűgöző eseményeivel.

Émile Cohl a szó igazi értelmében megszállott kísérletező volt, s éppen ezért rendkívüli bőséggel ontotta stúdiójából a filmeket. 1908 és 1910 között 68 rajzfilmet készített, ami még akkor sem lebecsülendő teljesítmény, ha figurái a végletekig leegyszerűsítettek voltak. Az ő nevéhez fűződik az első bábfilm

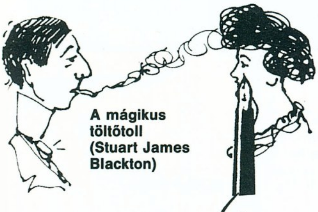

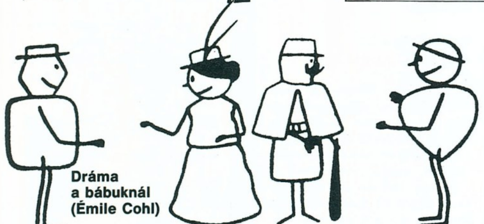
Gertie, a dinoszaurusz (Winsor McCay)

megszületése *(A kis Faust)*, de készített filmet kivágott papíralakok, gyufaszálak felhasználásával is. Megteremtette Fantoche-t, a Fajankót, aki alkotásainak vissza-visszatérő hőse lett. 1912 után az Egyesült Államokba költözött, ahol George Mac Manusszal a *Snookums* sorozatot forgatta. Aki a Sky Channel jóvoltából látott már egy-egy epizódot azokból a rajzfilmcsodákból, amelyekben a szereplők állandóan változtatják alakjukat, bizonyára meglepődik azon, hogy a zseniális Cohl 1908-ban elkészítette ezeknek az ősét, *Transfigurations* néven.

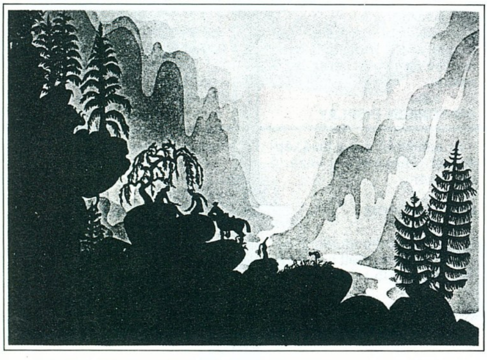

Betty Boop (Max és Dave Fleischer)

A mágikus töltőtoll (Stuart James Blackton)

Dráma a bábuknál (Émile Cohl)

Achmed herceg kalandjai (Lotte Reiniger)

Amerikából hazatérve Cohl még egy híres sorozatot készített, a *Pieds Nickelés kalandjait* (Aventures des Pieds Nickelés), 1923-ban azonban végképp abbahagyta a filmezést. Addig 300 alkotást jegyzett fel katalógusába, melyek nagy része elpusztult, nyoma veszett.

A hőskor rajzfilmjei hihetetlenül aprólékos kézi munkával készültek, gyakran magára a filmszalagra karcolták vagy festették kockánként, s a változatlan (mozdulatlan) elemeket minden kockára hajszálpontosan újra kellett rajzolni. Elképzelhető, hogy egy tízezer kockából álló rajzfilm elkészüléséig milyen fáradságos út vezetett.

A kezdetek harmadik kiemelkedő alakja Winsor McCay (1879–1934) szintén rajzolóként indult pályáján: a *New York Herald* hasábjain hosszú éveken keresztül találkoztak az olvasók *Little Nemo* csodálatos kalandjaival. A kivételes képességű karikaturista – első, sikertelen filmje után – 1909-ben mutatta be *Gertie, a dinoszaurusz* című, immár nagy sikert arató alkotását. Olvasóink meggyőződhetnek róla, hogy a kietlen, sziklás tájban álló, elkeseredésében súlyos könnyeket hullajtó Gertie ma is elnyerné rokonszenvünket. McCay filmjéről elragadtatott hangon írtak a korabeli sajtóban, s Gertie annyira népszerű lett Amerikában, hogy kitalálója kénytelen-kelletlen védjegyeztette a jámbor ősállatot.

Ugyancsak filmtörténeti nevezetesség McCay egy másik műve, *A Lusitania elsüllyesztése* (The Sinking of Lusitania), amelyet a Jewel Productions Inc. cég részére készített. Közismert, hogy a németek 1915-ben elsüllyesztették az angol Lusitaniát, csaknem ezer, túlnyomórészt amerikai utassal a fedélzetén. McCay rajzfilmje rendkívüli élethűséggel ábrázolja a katasztrófa minden mozzanatát, a hullámveréstől a fuldoklók haláltusájáig, úgy, hogy közben az események semmit sem veszítenek drámaiságukból.

A Lusitania elsüllyesztése azért foglal el különleges helyet a filmtörténetben, mert ez az első olyan rajzfilm, amely valóságos eseményeken alapul.

Nemcsak Franciaországban és az Egyesült Államokban voltak úttörői a rajzfilmnek. A lengyel származású, Moszkvában született Ladislas Starevitch már hazájában, a cári Oroszországban készített filmeket, majd a forradalom elől Párizsba menekülve folytatta tevékenységét. Popeye, a tengerész megalkotói az osztrák származású Fleischer testvérek voltak, igaz, ők Amerikában kezdtek dolgozni. A német Lotte Reiniger pedig árnyfilmjeivel szerzett hírnevet magának.

Befejezésül emlékezzünk meg egy magyarról, Kató Kiszly Istvánról (1895–1963), aki 19 évesen készítette a Kruppka rajzfilm-stúdióban *Zsirb Ödön* című művét, 1919-ben pedig – nyilván a Tanácsköztársaság ihletésére – a *Burzsuj bácsi a mennyországba megy* címűt. Bár a burzsujok 1919-ben mégsem mentek a mennyek országába – a rajzfilmek, a kezdeti megtorpanások ellenére, igen.

Berkes András

Oswald, a nyúl

Popeye, a tengerész (Max Fleischer)

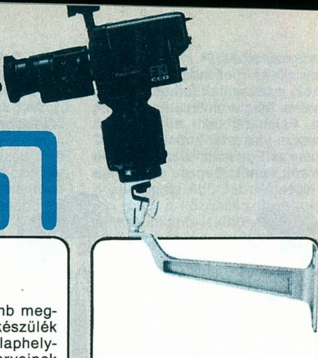

Flip, a béka (Ub Iwerks)

Koko, a bohóc (Max Fleischer)

egszállottak

kis-Lexikon

A magazin műszaki szakkifejezéseihez

AUTO PROGRAMMING

(automatikus programozás) – olyan megoldás, amikor a tévé hangolóegysége végighangol az összes vételi sávon és ahol vehető adót talál azt önmagától beprogramozza a memóriába

A/V MIXER

– hang és video keverőpult egybeépítve, utóbbi trükkegységgel kiegészítve. Kis stúdiók és otthoni felhasználók műsorkészítési munkáihoz használható

CABLE CHANNELS

– a műsorszórásra szolgáló tévésávokon kívüleső csatornák, amelyeket kábeltévé műsorok továbbítására használnak

CAPTION CAMERA

– inzertek felvételére szolgáló videokamera, amelyet általában stabilan felszerelnek egy reproállványra a stúdióban

CHIP

– integrált áramkör

CLEANING TAPE

– tisztító szalag videofejek és a szalagpálya tisztítására, amely azonban nem helyettesíti teljes értékűen a kézi tisztogatást

COLOR CONTAMINATION

– színjeláthallás a világosságjel csatornában, amely rontja a videokép élességét és a színtisztaságot

COLORIZATION

– színezés: újabban kidolgozott eljárások segítségével régi, fekete-fehér film és video anyagok elektronikus úton kiszínezhetők

COMBO

– kombinált videokészülék: tévé és képmagnó egybeépített változata

DAT

(Digital Audio Tape) – digitális kazettás hangfelvételi eljárás

DECK

– olyan jelrögzítő készülék, amelyben nincs a jelek visszaalakítására szolgáló egység: erősítő és hangszóró, illetve képernyő (audio deck, video deck)

DNS

(Digital Noise Reduction) – digitális zajcsökkentő áramkör

FÉSŰSZŰRŐ

– olyan áramkör, amely a világosságjelek és a színjelek szétválasztására szolgál tévékben, illetve monitorokban

FULL-SIZE VHS

– normál VHS, szemben a VHS-C rendszerrel

INTERACTIVE VIDEO

(interaktív video) – olyan videomagnó- vagy képlemez-használat, illetve berendezés, ahol az egyes képek vagy képsorok bizonyos feltételek alapján érhetők el, illetve kereshetők vissza (oktatórendszerek, adatbázis-kezelő rendszerek)

LINEAR TRACK

– vízszintes sáv a videoszalagon (hangsáv, illetve tracksáv) szemben a ferdén felírt videojelsávokkal

ME-TAPE

(Metal Evaporated Tape) – fémgőzöléssel előállított igen jó minőségű mágnesszalag; nem kompatibilis a hagyományos mágnesszalagokkal

MONAURAL

– mono, egy hangcsatornás, egy hangsávos

NORMAL

– alaphelyzet; e gomb megnyomására a videokészülék (tévé, monitor stb.) alaphelyzetbe áll kezelőszerveinek pillanatnyi beállításától függetlenül

NOTCH FILTER

– l. fésűszűrő
8 mm HIGH-BAND, a nyolc milliméteres videorendszer továbbfejlesztett változata, amely rendkívül jó minőségű képrögzítést tesz lehetővé azáltal, hogy megnöveli a rögzítés FM sávszélességét és a sávot eltolja a nagyobb frekvenciák irányában

OB VAN

(On-Board Van) – stúdiókocsi beépített video-felvevő, -rögzítő és esetleg műsorgyártó berendezésekkel

ON-SCREEN DISPLAY

– az adatok kiírása a tévé képernyőt használó vezérlő rendszer

PCM HI-FI PCM

(impulzus kódmoduláció) segítségével rögzített hi-fi (szalag, lemez stb.)

PRODUCTION MIXER

– l. A/V mixer

RECEIVER/MONITOR

– olyan tévé, amely monitorként is használható, mivel van közvetlen video- és hangbemenete

RESERVE

– tartalék; általában további hang- vagy video-bemenetek jele videokészülékeken (l. Auxiliary)

SLANT TRACK

– ferde sáv; a videosávokat jelenti a vidoszalagon

SLEEP TIMER

– olyan időzítő egység videokészülékeken, amely egy bizonyos idő után kikapcsolja a készüléket (pl. elalvás után)

SNR

– jel-zaj viszony

SOLID STATE IMAGE SENSOR

– félvezetős képérzékelő; általában CCD (charge coupled device)

SURROUND SOUND CIRCUIT

– álsztereó áramkör; általában szteró tévéadások vételére szolgáló tévékbe építik be, hogy monó adások vételekor ne legyen akkora különbség a hangképben

S-VIDEO CABLE/CONNECTOR

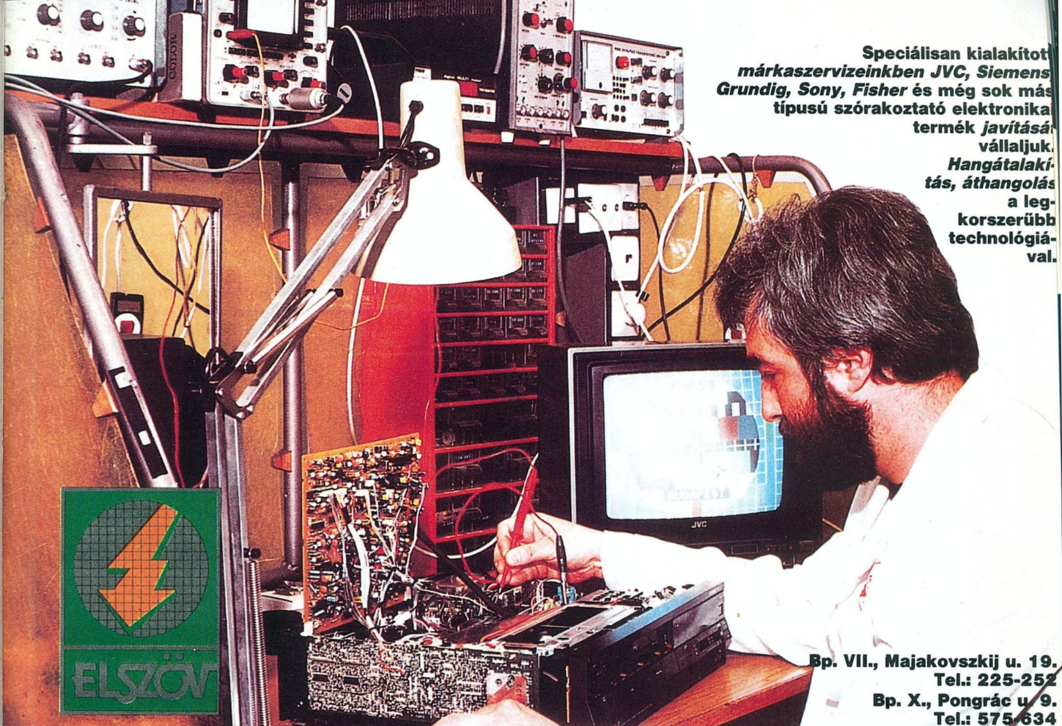
– szuper-VHS kábel, illetve csatlakozó

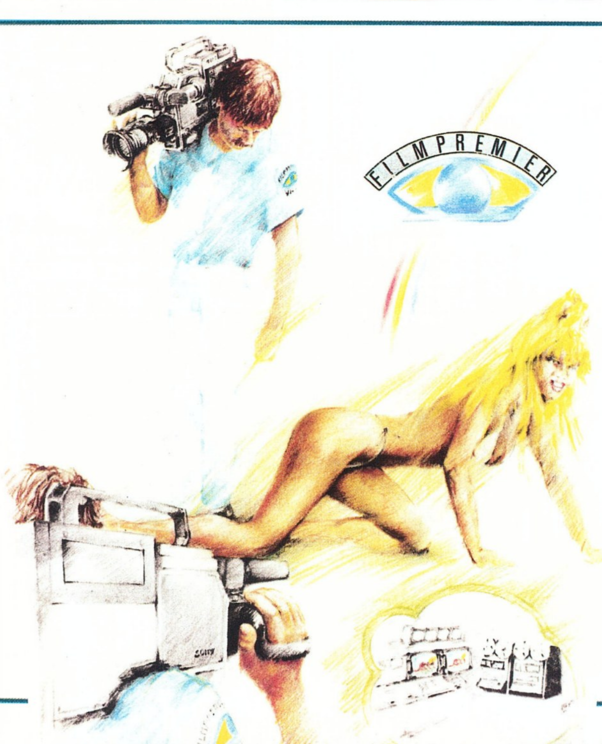
TITLE GENERATOR

– feliratozó egység

VM

(Video Monitor) – videomonitor-csatlakozó, illetve készülék

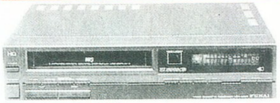

Speciálisan kialakított
márkaszervizeinkben JVC, Siemens, Grundig, Sony, Fisher és még sok más
típusú szórakoztató elektronikai
termék *javítását*
vállaljuk.
Hangátalakítás, áthangolás
a legkorszerűbb
technológiával.
ELSZÖV
Bp. VII., Majakovszkij u. 19.
Tel.: 225-252
Bp. X., Pongrác u. 9.
Tel.: 575-634

Miniteszt:
videospóroló

Funai VCR-6600

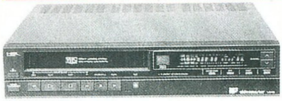
Ár: kb. 890 DM

A készülék mindennel rendelkezik, ami a videózáshoz szükséges. A VPS is benne van az árban, a nyolc „timer" program pedig, ami egy évre előre beállítható, még sokkal drágább készülékekből is hiányzik. A Funai a képzeletbeli dobogó legmagasabb fokán végzett, mert jó minőségi jellemzői mellett kedvező a felszereltsége is.

Értékelés

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	jó

ITV VM 3

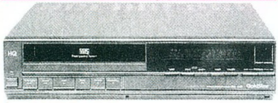
Ár: kb. 800 DM

Az ITV is megtakarítja a VPS-t és a Scart csatlakozót. Ezzel szemben viszont a gyors képkeresés sebessége háromszorosról hatszorosra átkapcsolható és lassítani is tud, ami még a magasabb árú készülékeknél is szokatlan. Az állókép remegésének megszüntetésére is van szabályzója.

Értékelés

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	közepes

Goldstar GHV-1248P

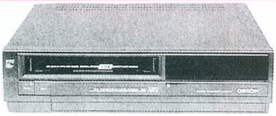
Ár: kb. 790 DM

A jó képminőség mellé a Goldstar egyszerű kezelhetőséget társított. Teljesítőképessége szerényebb, az egymás utáni felvételek készítésénél kisebb zavarok észlelhetők. VPS-e nincs. Ára nagyon kedvező, hiszen az alsó árhatár körül van.

Értékelés

Kép:	jó
Hang:	megfelelő
Kezelhetőség:	megfelelő

Orion VH-1030 RC

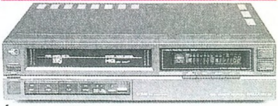
Ár: kb. 690 DM

A teszt „árgyilkosa" és mindamellett jó technikai képességű készülék. VPS-e és Scart csatlakozója nincs, de akit ez nem zavar – márpedig minket nemigen –, olyan készülékhez jut, amiért néhány évvel ezelőtt a háromszorosát is ki kellett fizetni.

Értékelés

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	közepes

Palladium 8771/821

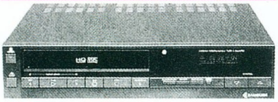
Ár: kb. 850 DM

A Neckermann nem csinált rossz vásárt, mert megbízható videomagnót forgalmaz, minden valóban fontos berendezéssel, beleértve a VPS-t is. Az azonos gyárból származó testvéreitől csak a kezelőgombok vízszintes vonalmenti elhelyezése különbözteti meg, ami a kezelhetőséget semmiképpen sem befolyásolja.

Értékelés

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	közepes

Samsung SVX-301

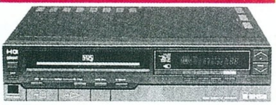
Ár: kb. 900 DM

A jó képminőség és a tiszta hangvisszaadáson kívül a Samsungon nincs semmi látványos, hacsak az nem, hogy többnek néz ki, mint amennyibe kerül. Hangolási módja is a legkorszerűbb, ún. frekvenciaszintézeres megoldású.

Értékelés

Kép:	jó
Hang:	jó
Kezelhetőség:	közepes

Tensai TVR-260

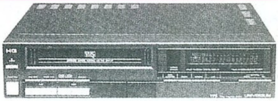
Ár: kb. 850 DM

A készülék hasonló felépítésű, mint a Funai. Ott azonban van VPS és Scart, itt ezek nincsenek. Könnyen volt tesztelhető, minősége komoly kívánnivalót nem hagyott maga után.

Értékelés

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	közepes

Universum VR 2375 KT

Ár: kb. 850 DM

A magnó egy kissé másképp néz ki, de a kezelési utasítása a Quelle név kivételével a Neckermann-nal azonos. Fontos különbség, hogy ez a készülék display-távszabályzóval rendelkezik, amellyel a kapcsolóóra is programozható. Ez olyan komfort, ami ezért az árért ritkaságszámba megy.

Értékelés:

Kép:	közepes
Hang:	jó
Kezelhetőség:	jó

Képmagnót vásárolni 1000 márka alatti áron? Milyen készülékek ezek? Teljesen leegyszerűsített változatok, ócskák, éppen hogy felismerhető képpel? A választ az alábbi teszt adja meg azzal, hogy – legalábbis ami a felboncolt nyolc masinát illeti – szinte ugyanazt tudják, mint jóval drágább társaik.

Egyre több a kedvező árú video. Az utóbbi években a képmagnók ára folyamatosan csökkent. Külföldön a készülékek csaknem 30 százaléka már 100 márkánál kevesebbért kapható. Az általunk kiválasztottak közül a legolcsóbb jelölt az ORION VH-1030, az ára mindenhol 700 DM körül van, sőt sok helyen esetleg egy százassal olcsóbban is meg lehet kapni. Természetesen további árcsökkentő tényező a forgalmiadó-visszatérítés (MWST), ami újabb 100-150 márka megtakarítást jelent.

Ezeken az árakon nem lehet csodálkozni, mert a Távol-Keleten egy videomagnó előállítási költsége már nem éri el a 100 dollárt (!), tehát még a szállítási költségek, a vámok, adók és a kereskedelmi árrések figyelembevételével sem haszon nélkül kelnek el gyártmányaik. (Nem győzzük eléggé felhívni világjáró honfitársaink figyelmét, hogy olyan készüléket válasszanak, amelyik a SECAM színnormát és az OIRT hangot tudja venni.)

Az sem árt, ha a megvenni kívánt videomagnó „kábeltuner"-es kivitelű, hogy itthon az OIRT és a CCIR norma eltérése miatt esetleg ne legyenek csatornavételi problémáink.

A nyolc pályázót megnézve igen kedvező képet kapunk. A dobozok erősek, a kezelőgombok nem billegnek jobban, mint nemegyszer a sokkal drágább készülékeken tapasztalható, a csatlakozók jól vannak rögzítve, tehát idáig minden rendben van. Az NSZK Video Magazin szakemberei erősen kifogásolják, hogy a nyolc minta nem mindegyike rendelkezik VPS-sel (a tv-adó által vezérelt programozott időkorrekció) és Euro-Scart csatlakozóval. Nekünk mindegy, mert VPS adásunk nincsen, illetve Scarttal szerelt tv-készülékünk is meglehetősen kevés van, tehát nem kell hogy vételi dilemmát okozzanak. Több bevezetésnek nincs is sok értelme, beszéljenek inkább a készülékek. Bízunk abban, hogy akik mostanában akarnak nyugati útjukon videomagnót vásárolni, jól tájékozódhatnak ismertetésünkből.

Ápisz

Speciális igényével forduljon speciális szaküzlethez!

Ápisz

Az ÁPISZ számítástechnikai szaküzletei:

Budapest VIII., Szigony u. 15. tel.: 143-446

Budapest XI., Budafoki út 7. tel.: 665-503

4. SZÁM/1988. AUGUSZTUS–SZEPTEMBER
ÁRA: 48,– Ft

ötlet

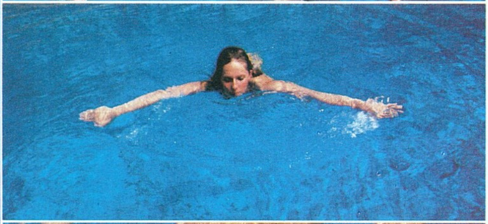
FITNESS Magazin

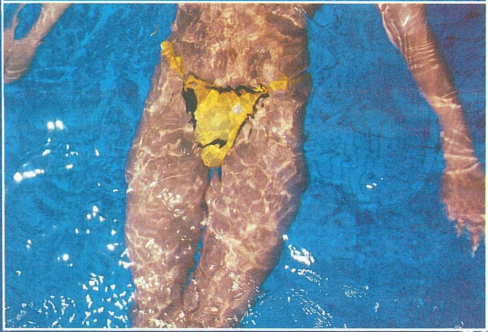
SPORT+
TESTI+LELKI KULTÚRA+
TÁPLÁLKOZÁS

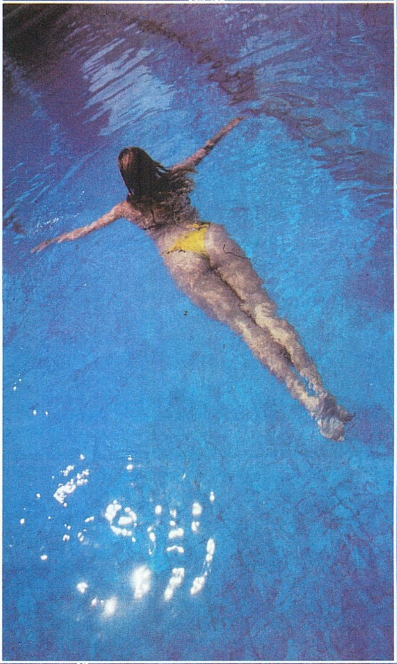

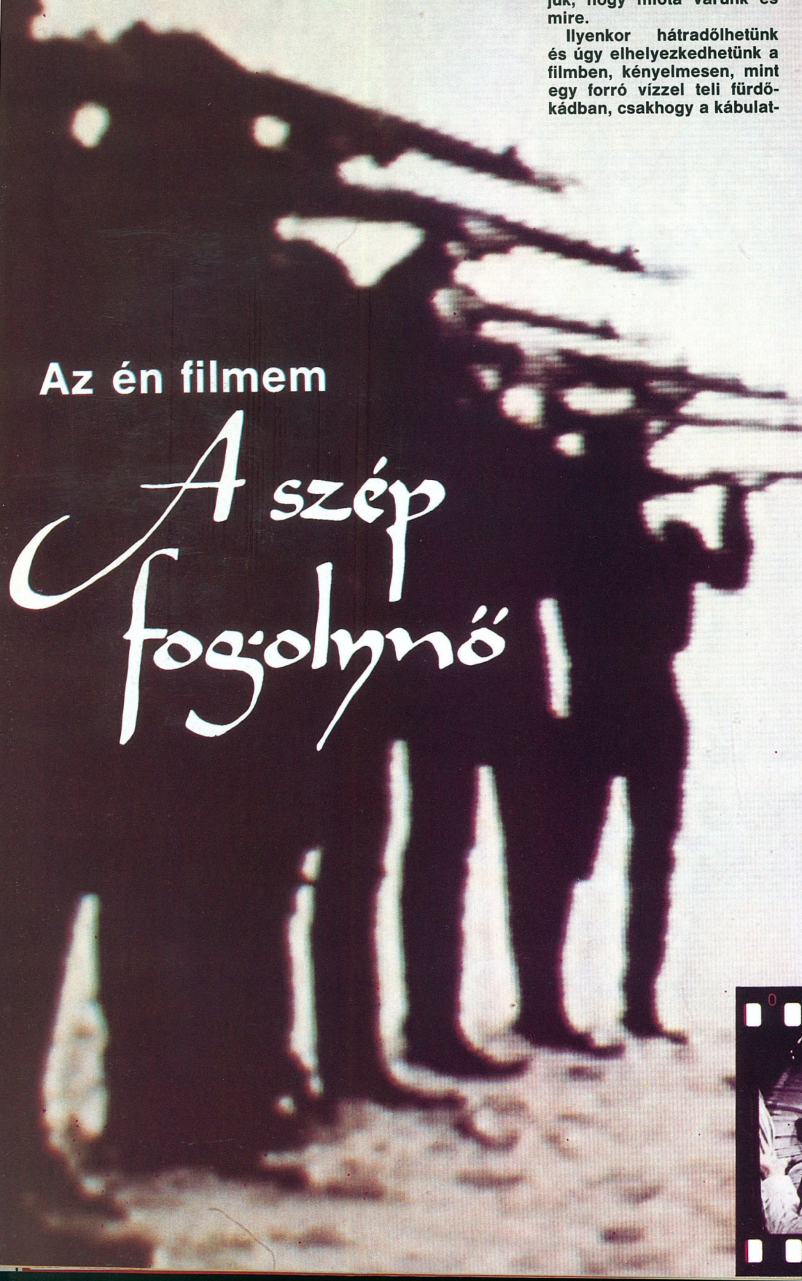
Az én filmem

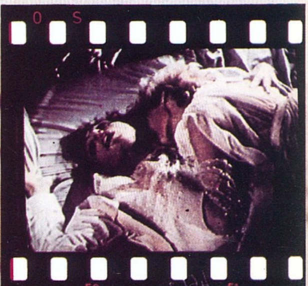
A szép fogolynő

Nézzük a filmet, Alain Robbe-Grillet A szép fogolynő című filmjét, melyben ott áll egy ember, egy férfi, talán akár mi magunk, kezünkben pohárral, talán túl sok Bloody Mary után, a széles öblű pohárban a vodka paradicsommal egy bár fényeiben meleg színű, mint a vér. Az este nem ígér sokat, idegenek között, akik mint az árnyékok, feltűnnek, majd elvesznek a homályban, s az egyedüllét, meg az ital könnyűvé és mintegy áttetszővé tesz, nem tudjuk, hogy mióta várunk és mire.

Ilyenkor hátradőlhetünk és úgy elhelyezkedhetünk a filmben, kényelmesen, mint egy forró vízzel teli fürdőkádban, csakhogy a kábulatból könnyen arra eszmélhetünk, hogy a kádban víz helyett vér csobog, nyakunkon furcsa harapásnyomok tapinthatók, mint egy rémdrámában, s mikor a vérveszteségtől tántorogva a tükörhöz lépünk, egy sápadt-borotválatlan, meglehetősen ellenszenves alak bámul vissza ránk, a fénykép azonos a személyi igazolványunkban találhatóval, de megfordulva már az is látható, hogy ezt a fürdőszobát évek óta nem használta senki, a kád repedezett a szárazságtól, a törülközőkön pókhálók lengenek, a csapokat régen elzárták, s kirozsdásodva, bénultan lógnak ki a csempék közül. Ez kábítószeres álom, vagy részeg mámor, neurotikus képzelet, gondolnánk, mikor megpillantjuk a kecses, fekete női cipőt, melyet az a szép szőke nő, alkalmasint a címben említett fogolynő viselt, kivel az iménti álmunkban azt álmodtuk, hogy véresen és mocskosan, hátrabilincselt kézzel, átharapdált nyakkal, fuldokolva szeretkezünk. És persze a kád lehet kastély, de konyhai mosogató is egy külvárosi házban.

Hol kezdődik a film és hol végződik a valóság? Ki ez a sápadt ember, aki értetlenül bolyong jelenetről jelenetre? Egy kishivatalnok, aki képtelenül szép, fekete hajú felesége mellett a nyomasztóan sivár lakásban éjszakánként egy szőke asszonyról képzeleg, akit többször megöl és megölnek és újra feltámad, hogy egy sivár tengerparton, festővásznon, olaszos színházi függönyök között lépdelve felénk fehér

fátyolban, meztelenül intsen a hivatalnok-nyomozónak, ki egy másik valóságban amúgy egy ismeretlen Szervezet embere, s érthetetlen, felbontatlan leveleket visz kikézbesíthetetlenül – halottaknak.

Semmit sem tudhatunk biztosan. Ki állíthatná tökéletes bizonyossággal, hogy teljesen ismeri akár csak önmagát is? Indulatok, érzelmek támadnak, valahonnét lentről, az Alsó Sötétségből, ahonnét még nem tért meg utazó, de mégis tudjuk, hogy létezik. Hiszen, ha olyat ismerünk, hogy piros, hogy ropogós, hogy kerek, hogy édesen fanyar, de olyat már nem, hogy cseresznye, mert néha kételkedni kell egy percre, hogy érzeteink vajon pontosan a valóságot közvetítik-e hozzánk, akkor Robbe-Grillet-nek igaza lehet. Akkor csak keressük tovább a szőke nőt, mert az a fekete, aki az álomban polgári feleségünk, s az álom álmában a titokzatos célú Szervezetben kollégánk, az megöl bennünket.

Mert, „hogy a halál angyala milyen külsőben jelenik meg, senki sem tudhatja előre. Amikor először látjuk, nem ismerjük fel, hiszen lágyak és gyöngédek a vonásai, s mire rájövünk, mi rejlik mögöttük, már késő", mondja Robbe-Grillet a film végén. De hát van egyáltalán halál? Ki emlékszik a saját születésére és ki élte át a saját halálát? Hiszen az élet csak úgy itt van egyszerre, s a halál átélhetetlen, mindössze magában az életben nincs okunk kételkedni, amely éppen olyan talányos, mint egy Robbe-Grillet-film, hacsak nem süketen és vakon támolygunk keresztül rajta, alacsony homlokunk alatt ülő szemünket mélyen a földre sütve.

Mert csak az ment meg teljesen bennünket a bizonytalanságtól.

Bíró Zoltán

Szereplők:
Daniel Mesguich,
Gabrielle Lazure,
Cyrielle Claire

Rendezte:
Alain Robbe-Grillet

MOKÉP
Videotéka
(85 perc)

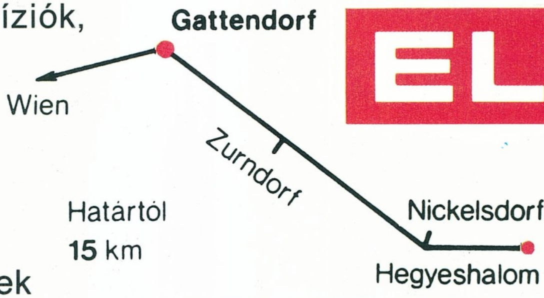
KOMA ELEKTRO MARKT

VIDEO · TV · AUDIO

- Videokamerák
- Videomagnók
- Színes televíziók, monitorok
- Hifi tornyok
- Autórádió -magnók
- Kazetták
- Számítógépek
- Mikrohullámú sütők

■ **MÜNCHEN 40** (NSZK)
Dientzenhofer str. 66.
Tel.: 00-49-89-3118454

■ **GATTENDORF** (AUSZTRIA)
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

ELIN

Mwst. adóvisszatérítés előre!
UDVARIAS, MAGYAR NYELVŰ KISZOLGÁLÁS!
Az üzlet előtt tágas parkolási lehetőség!

Hasonlítsa össze árainkat a nagyáruházak áraival!